

SIMSON DE RICHTER EN NAZIREËR GODS

SIMSON DE RICHTER EN NAZARETH, GODS

SIMSON

DE RICHTER
EN NAZIREËR GODS

DOOR

DR. J. SCHELHAAS HZN.

PREDIKANT TE TZUMMARUM

T. WEVER - FRANEKER - 1937

SIMSON

DE RICHTER
EN NAZIREËR GODS

DOOS

DE N. SCHULHAAS HED.

HERKENT DE T. J. W. W. W.

T. WEVER - FRANKRIJK - 1937

WOORD VOORAF.

In de afleveringen 9—12 van jaargang 37 van het Gereformeerd Theologisch Tijdschrift zijn een drietal artikel van mijn hand verschenen over Simson den Richter en Nazireër Gods. De gelegenheid, deze artikelen ook in boek-vorm het licht te doen zien, heb ik gaarne aangegrepen. Wat den inhoud betreft zijn slechts enkele kleine wijzigingen aangebracht. Overeenkomstig den eisch van den nieuwen vorm is de stof thans in hoofdstukken ingedeeld.

Stelle de Heere dit geschrift ook in deze uitgave ten zegen voor degenen, die Zijn openbaring liefhebben.

J. S. Hzn.

INLEIDING.

Onder de richters van Israël neemt Simson een zeer bijzondere plaats in. Hij is Nazireër Gods van de moederschoot aan en in zijn Nazireërschap ontvangt hij de roeping en de bekwaamheid, te beginnen Israël te verlossen. Hij heeft geheel alleen moeten strijden, door God met buitengewone kracht begiftigd. Zelfs hebben de kinderen van Juda zich onder den druk der Filistijsche overheersching er voor laten leenen, om hem gebonden aan de vijanden over te leveren.

Hij was de Nazireër Gods, die buitengewone lichaamskracht ontving tot de vervulling van zijn taak. Het geheim van zijn kracht school in zijn Nazireërschap: de Geest van Jahweh stelde hem tot grootsche daden in staat. Hij was een afgezonderde voor den dienst des Heeren. En zoolang het teeken hiervan bleef, schonk God bijzondere kracht.

Het spreekt vanzelf, dat over deze gestalte in de geschiedenis der Godsopenbaring de meeningen sterk uiteenloopen. Wie niet gelooft aan de mogelijkheid van begiftiging met wonderkracht door de bijzondere werking van den Geest van Jahweh, spreekt van een sage of van een mythe of ook van een sage met mythische bestanddeelen. Verschillende figuren uit de sagenwereld en uit de mythologie worden dan gaarne ter vergelijking aangehaald.

Wij zullen tegenover verschillende van dergelijke opvattingen positie kiezen in den gang van onze uiteenzetting.

Bijzonder zullen wij echter onze aandacht schenken aan de plaats en beteekenis van Simson in de geschiedenis der Godsopenbaring. Daartoe zullen wij zijn geschiedenis behandelen in de historische orde van het verhaal. Het belang van een dergelijk onderzoek kan niet worden ontkend. Want er zijn onderzoekers, die in Simson een type van den Messias

zien en door hun typologische verklaringswijze gemakkelijk tot een oplossing komen. Er is echter ook een opvatting, waarbij men Simson, gezien naar de teekening in het boek der Richteren, niet kan waardeeren als een held des geloofs.¹⁾ Wij wijzen op een uitspraak van Dr. A. Noordtzij in zijn rede „De Geschiedenis der Godsopenbaring op onze Scholen” (Amsterdam, 1933), waar hij, na te hebben vermeld dat de schrijver van den brief aan de Hebreëen Simson een plaats onder de helden des geloofs geeft, zegt: „En gaarne aanvaard ik dat getuigenis, maar wijs er ook met allen ernst op, dat dit niet kan zijn gezegd op grond van hetgeen ons in het Richterenboek van Simson wordt verhaald. Er moet binnen den kring van Israël en van het Jodendom heel wat meer bekend zijn geweest over dezen man (en over andere „helden des geloofs”) dan ons in het O. T. is meegedeeld”, blz. 12.

Wij zullen een onderzoek instellen naar den inhoud van Richteren 13—16, opdat wij Simson den Richter als Nazireër Gods overeenkomstig de teekening in die hoofdstukken leeren kennen. De geschiedenis van Simson moet echter ook gezien worden in het raam, dat in de inleiding van het boek der Richteren gegeven wordt, waarheen trouwens reeds terstond Richteren 13 : 1 heenleidt. Bovendien mag deze geschiedenis niet losgemaakt worden van de voorgaande en de latere openbaring Gods.

¹⁾ Uit de rij der richters wordt hij door velen geschrapt, gelijk dit b.v. geschiedt door Von Orelli in zijn artikel „Simson” (in P.R.E. ³⁾), waar hij het richterschap toeschrijft aan de bewerking van den redactor van het boek der Richteren en dan zegt: „Denn von der Ausübung einer Gerichtsbarkheit sehen wir nichts; Simson hätte sich dazu auch kaum geeignet. Nicht einmal, dass er seinen Stamm anführte, wird bestimmter bezeugt. Was er thut, thut er auf eigene Faust, vollbringts allein durch seine persönliche gottgeschenkte Kraft und zu seinem Ruhm”.

I. ISRAELS ZONDE EN DE FILISTIJNSCHE OVERHEERSCHING.

Wij lezen in Richt. 13 : 1 : En de kinderen Israëls voeren voort te doen, dat kwaad was in de oogen van Jahweh, zoo gaf Jahweh hen in de hand der Filistijnen veertig jaren. De Filistijnen worden in de inleiding van het boek der Richteren met name genoemd onder hen, die in het land overgelaten werden ter beproeving van Israël (Richt. 3 : 3). Zij waren bestemd om door hen de Israëlieten op de proef te stellen, om te weten, of zij zouden hooren naar de geboden des **HEEREN**, die Hij hun vaders had voorgeschreven door den dienst van Mozes (Richt. 3 : 4 naar de vertaling ²⁾ van *Dr. C. J. Goslinga*).

Dit is de eene zijde der zaak. De andere zijde is, dat Juda reeds de Filistijnen had bevochten met aanvankelijk succes, doch daarna nalatig was geweest in het voortgaand bestrijden van deze vijanden. „Ook veroverde Juda Gaza met zijn gebied en Askelon met zijn gebied en Ekron met zijn gebied. En de **HEERE** was met Juda, zoodat hij het bergland in bezit nam ; maar hij was niet in staat de bewoners van de dalvlakte te verdrijven, want zij hadden ijzeren wagens” ³⁾ (Richt. 1 : 18, 19). Het is schuld voor de kinderen van Juda, dat zij niet verder de Filistijnen bestreden hebben, dat zij hen niet hebben uitgeroeid. Daarin kwam gebrek aan vertrouwen op God uit. Zij waren daardoor nalatig in het houden van de verplichtingen van het verbond. Daarom treft ook hen het woord van den Engel van Jahweh : „Ik heb ulieden doen optrekken uit Egypte en u doen komen in het land, dat Ik uwen vaders onder eede beloofd had ; en Ik

²⁾ In „Het Boek der Richteren I”, Kampen, 1933.

³⁾ Vertaling van *Dr. Goslinga*.

heb gezegd : Ik zal mijn verbond met u in eeuwigheid niet verbreken, en gij zult geen verbond sluiten met de bewoners van dit land ; hun altaren zult gij neerhalen. Doch gij hebt geen acht geslagen op mijn stem. Wat hebt ge toch gedaan ! Maar Ik heb óók gezegd : Ik zal hen niet voor u uitdrijven, maar zij zullen het u benauwd maken en hun goden zullen u tot een strik worden" ⁴⁾ (Richt. 2 : 1—3).

Israël had de Filistijnen moeten uitroeien en dit was in het bijzonder de roeping van Juda en Simeon. Ook Dan had tegen de kustvlakgebewoners moeten strijden, doch heeft dit nagelaten.

In Kanaän mochten de afgodendienaars niet geduld worden. Israël was een heilig volk, dat zich niet mocht vermengen met de Heidenen, dat als eisch des verbonds de afgodendienaars, die in het land der belofte woonden, moest bestrijden en uitroeien. Men zie b.v. Numeri 7. Dit was de strijd des **HEEREN**, die een deel was van den grooten strijd, die in volkomenheid en geheel eenigen zin en waardij gestreden en gewonnen zou worden en gewonnen is door het Zaad der vrouw, den Messias. Kanaän was verzichtbaring van het verbond. Daarom mochten in dit land geen Heidenen wonen en was hun verdelging eisch des verbonds. Doordat Israël nalatig is geweest, ontrouw en ongehoorzaam, en in het dulden der goddeloozen de zonde op de heilige erve toeliet, zijn de Heidenen hun gesteld tot benauwing en verstrikking.

De Filistijnen worden weer genoemd bij de beschrijving van het richterschap van Samgar, die 600 Filistijnen met een ossenstok versloeg (Richt. 3 : 31). Doch hun geducht ingrijpen in Israëls geschiedenis begint in den tijd van Simson en zet zich na hem voort tijdens Samuël. Ook ten tijde van de eerste koningen hebben de Filistijnen zich nog laten gelden, maar dit kunnen wij thans verder buiten beschouwing laten.

Hetgeen wij in Richt. 13 : 1 lezen, moet ook gezien worden in het licht van de mededeeling van den geschiedschrijver in Richt. 10 : 6, 7, waar geschreven staat : „Doch de kinderen

⁴⁾ Vertaling van Dr. Goslinga.

Israëls gingen voort te doen hetgeen den HEERE mishaagde: zij vereerden de Baäls en de Astarte's, de goden van Aram en de goden van Sidon, de goden van Moab, de goden van Ammon en de goden der Filistijnen; zij verzaakten den HEERE en dienden Hem niet. Derhalve ontbrandde de toorn des HEEREN tegen Israël en Hij leverde ze over in de hand der Filistijnen en in de hand der Ammonieten".

Terecht merkt *Dr. Goslinga* op, dat de verdrukking door Ammon en die door de Filistijnen ongeveer gelijktijdig moeten geweest zijn, dat eerst in hfst. 10—12 nader de strijd met Ammon wordt geteekend met hetgeen in ordelijk verband hierbij aansluit, en dat daarna in hfst. 13 v.v. de worsteling met de Filistijnen wordt beschreven. Wij gaan wat betreft de chronologie ook in hoofdzaak met de voorstelling, die *Dr. Goslinga* geeft, accoord, zoodat ook naar ons oordeel Simson, Eli en Samuël een tijdlang tijdgenooten zijn geweest. Men zie *Goslinga*, a.w. blz. 28—39, 169, 170.

De zonde der kinderen Israëls, waarvan in Richt. 13 : 1 sprake is, was dus, dat zij de goden der Filistijnen vereerden en dat zij Jahweh verzaakten en Hem niet dienden (Richt. 10 : 6). Zij vermengden zich met de Filistijnen, die onbesnedenen waren, en bogen zich voor hun goden terneer. Jahweh wilde deze boosheid van Zijn volk straffen en deed dit door hen te geven in de hand der Filistijnen, wier goden zij vereerden. De Filistijnen, die door hen moesten verdelgd zijn, werden hun alzoo tot een strik en tot een benauwing.

Opmerkelijk is het, dat de kinderen Israëls nu niet tot hun Bondsgod riepen om uitredding. Telkens lezen wij in het boek der Richteren, dat de verdrukking verootmoediging bewerkte en het volk bewoog tot het roepen om verlossing tot hun God, dien zij verzaakt hadden. Maar ten aanzien van de verdrukking door de Filistijnen staat de zaak anders. Er is geen roepen om hulp tot den God des verbonds.

Wij weten uit 1 Samuël, dat Israël wel ten strijde tegen de Filistijnen is uitgetrokken, maar dat dit geschiedde in eigen kracht met een zondig vertrouwen op de ark. De

kinderen Israëls werden geducht geslagen, zoodat zelfs de ark een tijdlang in het bezit der Filistijnen was.

De redding wordt door Jahweh gewerkt zonder verootmoediging en berouwvol smeekebed van het volk. Hij zorgt er voor, dat een man opstaat, die beginnen zal, Israël te verlossen, terwijl het volk zich heeft gewend aan de onderdrukking en geen veerkracht meer vertoont na de geduchte slagen, die het heeft moeten verduren. Hij zorgt er ook voor, dat na Simsons dood, waarin deze richter meer Filistijnen doodde dan hij in zijn leven gedood had, Samuël het volk kon bijeenroepen, om na verootmoediging en gebed tot God de Filistijnen in Zijn kracht definitief bij Mispa te verslaan.

God waakt over Zijn volk, ook wanneer het, in zonde verstrikt, dreigt onder te gaan. Hij wil Zijn volk bewaren, want het is het volk, door Hem verkoren. Het heeft een bijzondere taak en plaats in de geschiedenis. Het is het volk, waaruit de Messias, zooveel het vleesch aangaat, zal geboren worden.

Hoewel hier geen sprake is van verootmoediging noch van gebed om uitkomst, heeft Jahweh toch Zijn volk te hulp willen komen. Hij zag, dat er gevaar dreigde van vermenging, die Israël van zijn wezen zou berooven. En daarom trad Hij reeds terstond na het ingaan der verdrukking op en betoonde Zijn trouwe zorg voor het volk, uit Abraham gesproten, dat zoozeer afweek van het verbond, dat Hij met Abraham en zijn zaad had opgericht, en niet handelde naar den eisch des verbonds, dien Mozes in opdracht Gods hun op het hart gebonden had.

II. DE VOORZEGGING VAN SIMSONS GEBORTE AAN MANOACHS VROUW.

Er was een man van Zora, ⁵⁾ een plaats in het Westen, waar het gebergte van Juda grenst aan de vlakke landen, wiens naam was Manóach. Hij stamde uit het geslacht der Daniëten, die daar een woonplaats hadden verkregen. Wel waren de Daniëten, die in het gebergte waren teruggedrongen door de Amorieten (Richt. 1 : 34), uitgetogen, om ruimte voor zich te vinden, daar zij geen voldoende plaats ter woning hadden (Richt. 18). Maar het ligt voor de hand, dat een deel der Daniëten in het oorspronkelijk stamgebied van Dan bleef wonen. Daarom is het in het geheel niet vreemd, dat in Zora Daniëten woonden. Van de daar gebleven Daniëten nu was Manóach een afstammeling. Of hij zelf ook in Zora woonde, zal later nader worden onderzocht.

De naam Manóach beteekent rustplaats of rust. Ofschoon deze naam een rijke beteekenis heeft, die te meer opvalt tegenover de onrust van zijn tijd, is er toch geen enkele reden, hierin iets bijzonders te zoeken. Want Manóach treedt in het geheel niet op den voorgrond. Hij is de vader van Simson, maar daarmee is ook zijn beteekenis in de geschiedenis der Godsopenbaring aangegeven, wanneer men ten minste hierbij insluit zijn optreden ten aanzien van den Engel van Jahweh, die de geboorte van den zoon voorzegde. Hij heeft voorts geen speciale roeping en taak van God ontvangen tot heil van Israël. Daardoor treedt aan het licht, hoe gekunsteld het is, als ook deze naam reeds dienst moet doen, om het bestaan van mythische motieven in Simsons

⁵⁾ Men zie voor de ligging van verschillende plaatsen o.a. *J. Garstang*, Joshua Judges, London, 1931, met name het kaartje op blz. 335 met de toelichting.

geschiedenis aan te wijzen, gelijk dit geschiedt bij A. *Jeremias*, *Das Alte Testament im Lichte des Alten Orients* ³, Leipzig, 1916, blz. 110 en 430.

Manóachs huisvrouw was onvruchtbaar en baarde niet. Tot haar nu kwam de Engel van Jahweh met de voorzegging van de geboorte van een zoon. Van een gebed van deze vrouw om een kind lezen wij niet. Dit trekt bijzonder de aandacht, als wij bedenken, dat er ook geen sprake is van verootmoediging van het volk des verbonds noch van een roepen van Israël om verlossing uit de macht der vijanden.

De vrouw van Manóach kan wel om een kind gebeden hebben, wat trouwens ook natuurlijk is, omdat er vooral onder de oude bedeeeling groot verlangen openbaar werd naar den kinderzegen. Maar het is in het verband der dingen opvallend en van beteekenis, dat dit niet vermeld wordt. En dit temeer, wanneer wij ter vergelijking letten op de houding van de onvruchtbare Hanna, die immers in een sterk en aanhoudend smeekgebed met het uitspreken van een gelofte haar Samuël van Jahweh heeft afgebeden.

In het zwijgen over een begeerte en een gebed van de vrouw van Manóach komt ook uit, dat Jahweh optreedt zonder dat om Zijn wonderdaden gebeden wordt. Het volk bidt niet. Ook de richter, dien God nochtans schenkt, is niet een in bijzonderen zin afgebeden kind. Daardoor treedt Gods vrije goedheid en wondere zorg aan het licht. Hij geeft naar eigen wil den richter, zelfs zonder dat eenige begeerte naar hem openbaar wordt.

De vergelijking tusschen de vrouw van Manóach en Hanna leert ons nog meer. Hanna bad om een kind, dat zij aan Jahweh wilde geven al de dagen zijns levens. Zij wenschte dus een zoon, die God op geheel eenige wijze zou dienen. Zij beloofde, dat geen scheermes op zijn hoofd zou komen. Zij gaf dus van tevoren den zoon, dien zij van Jahweh afsmeekte, als Nazireër Gods aan Zijn dienst.

Maar de vrouw van Manóach bidt hierom niet. Aan haar wordt opdracht gegeven inzake haar leefwijze tijdens haar zwangerschap, aangezien haar jongen een Nazireër Gods

zal zijn van de moederschoot af. Deze Nazireër Gods wordt daartoe door God aangewezen vóór zijn geboorte zonder menselijke medewerking. Hier schittert bijzonder Gods trouw en opzoekende liefde. Hij werkt Zijn wonderen spijt de ontrouw van Zijn volk. Hij schenkt den Nazireër, zonder dat op bijzondere wijze om hem gebeden wordt. Hij werkt Zijn werk, opdat Israël niettegenstaande zijn ontrouw niet verloren ga, maar teruggedleid worde tot verbondsgehoorzaamheid, opdat in Israël wederom de kracht des geloofs opwake, die dringt tot een zich keeren tegen de onbesnedenen, die heerschen over het volk van God.

Waar bij de toezegging der geboorte alle actie der menschen ontbreekt, daar wordt hierin ook reeds aangeduid, dat de richter een moeilijke taak zal hebben, aangezien hij geen aansluiting bij het volk zal vinden en moet optreden tegen de Filistijnen, terwijl de slapheid en ontrouw van Israël bestendiging van den bestaanden toestand doen verkiezen boven de moeiten van een worsteling. Van die zijde valt er ook eenig licht op de kenschetsing van zijn taak, te *beginnen* Israël te verlossen. En dit springt te meer in het oog, doordat de afgebeden Nazireër Samuël met een tot bekeering gekomen volk de verlossing zal tot stand brengen.

Natuurlijk moet bij de overdenking van de kenschetsing van de taak van het voorzegde kind eenerzijds gerekend worden met Gods raad, maar anderzijds met de gedragingen der menschen. Helaas zal, gelijk in zijn geschiedenis blijken zal, de hier beloofde Nazireër ook den invloed van den tijd en den toestand van het volk ondergaan en aan zondigen zinnedienst zich overgeven, waardoor aan zijn werk schade wordt toegebracht.

De naam van de vrouw van Manóach wordt niet genoemd. Dr. Ph. J. Hoedemaker brengt in zijn boek „Zonde en Genade” ⁶⁾ in herinnering een mededeeling van de Rabbijnen, „dat zij uit het geslacht van Juda is geweest en in het geslachtsregister, 1 Kron. 4 : 3, onder den naam Hazelel-poni

⁶⁾ Uitgegeven te Amsterdam, blijkens de dagteekening der Inleiding in 1887.

voorkomt" blz. 209. Het spreekt vanzelf, dat voor de feitelijkheid van deze Joodsche mededeeling niet kan worden ingestaan. Terecht zegt *Ds. D. Hoek* in zijn praktische commentaar ⁷⁾ op Het boek der Richteren : „Wij hebben hier geen voldoende Schriftuurlijken grond", blz. 318. Wel is de beteekenis van dezen naam „Zijn schaduw rust op mij" schoon, maar omdat de Schrift den naam verzwijgt, is het niet geoorloofd, hieruit conclusies te trekken.

De vrouw van Manóach ontvangt de voorzegging, dat haar onvruchtbaarheid zal worden opgeheven. Zij zal een zoon baren. En nu wordt haar opgelegd, dat zij geen wijn noch sterken drank zal drinken en niets onreins eten. Deze eisch staat geheel in verband met haar zoon, op wiens hoofd geen scheermes mag komen, want hij zal een Nazireër Gods zijn van den moederschoot af.

Uit de mededeeling van den Engel van Jahweh blijkt, dat er onder het volk nog bekendheid is met de openbaring Gods. Hij gaat er immers van uit, dat de vrouw niet onbekend is met het Nazireerschap. Hierop vestigt *Hoedemaker* terecht sterk de aandacht, a.w. blz. 202—204. De instellingen Gods zijn nog bekend. Dat is van groote beteekenis. Daarbij kan in Gods openbaring weer worden aangeknoopt. Bovendien blijkt hieruit, dat er wel groote inzinking was, maar dat er toch ook nog veel van Gods vroegere openbaring overig gebleven was in de gedachten en het leven van het volk en inzonderheid van de godvruchtigen onder hen.

De wet op het Nazireerschap vinden wij in Numeri 6. Maar bij vergelijking met den eisch van den Engel van Jahweh blijkt, dat er nogal eenig verschil is. In Num. 6 wordt gesproken over het tijdelijk Nazireerschap, hier over het blijvende. En de wijzigingen staan daarmede zeker wel in verband. Dat deze verschillen bestaan en zonder meer overgeleverd zijn, getuigt voor de zuiverheid en waarheid der geschiedschrijving in het O. T. Nivelleering is er niet geweest. Daartegen verzette zich de eisch der waarheid Gods.

Wie zich een tijdlang aan Jahweh wijdde als Nazireër,

⁷⁾ Uitgave van het Traktaatgenootschap „Filippus", 1907.

moest zelf zich verre houden van al wat van den wijnstok kwam. Maar bij Simson, den Nazireër Gods van de moeder-schoot af, werd deze eisch verlegd van het kind op de moeder. Hierdoor wordt duidelijk, dat het niet-drinken van wijn of sterken drank in zichzelf geen bijzondere beteekenis had. Het had waarde als symbool van het vermijden van geestelijke opwekking door iets, dat uit de aarde groeide, om zich geheel door den Geest Gods te laten beheerschen en bestieren. Omdat dit als symbool gold, kon dit in de geboorte natuurlijk reeds tot gelding komen. Was hier meer dan symbool bedoeld, dan moest ook het kind zich van spiritualia onthouden. Want anders was de onthouding der moeder immers niet voldoende.

Dat het hier alleen de moeder betrof blijkt uit het niet-noemen van dezen eisch ten aanzien van het kind, waarbij met nadruk moet worden gewezen op het feit, dat ook op de vraag van Manóach naar des jongens wijze en werk alleen de moeder wordt verplicht tot de onthouding van hetgeen van den wijnstok komt. Voorts treedt later aan het licht, dat Simson ongedwongen meedoet aan de bruiloft, waarvoor een woord gebruikt wordt, dat afgeleid is van het werkwoord drinken. Al wordt hiermede menigmaal een gastmaal aangeduid, toch zal wel moeten worden aangenomen, dat aan het eten zich paarde het drinken van verheugende dranken. Men zie b.v. *Gesenius-Buhl* en *König* in hun woordenboeken op dit woord. ⁸⁾

De wijding van den als Nazireër geborene kwam dus symbolisch uit in de onthouding van de moeder tijdens de periode van zwangerschap. Hiermede is ook de grond ont-nomen aan een voorstelling als van *Dr. Noordtzij* in zijn reeds geciteerde rede, dat de vrouw van Manóach zou meenen, dat demonische machten haar belaagden in haar drinken en eten, en dat God zich in Zijn openbaring daarnaar zou richten, ⁹⁾ afgezien nog hiervan, dat het Gode onwaardig

⁸⁾ *Gesenius-Buhl* ¹⁶ geeft als derde beteekenis: Gastmahl, wobei Wein getrunken wird, terwijl *König* ^{2. 3}, onder 3 opmerkt: synekd. als Teil für das Ganze: Gastmahl.

⁹⁾ a.w. blz. 15, 16.

? cf vs 5:
"valmoeder-
schoot af van
jongen Nazir
Gods?"

? cf vs 5

ja, doet
me is dat
juist?

moet worden geacht, dat Hij zich in Zijn openbaring bij zulke onware en in wezen animistische opvattingen zou aansluiten.

Wie een tijdlang zich als Nazireër wijdde mocht ook niet een doode aanraken. Deze eisch wordt hier met geen enkel woord aangeroerd, zeker wel, omdat hij geheel vervalt. Dit zou inzake Simson ook een eisch geweest zijn, die zijn taak onmogelijk zou hebben gemaakt, aangezien hij geroepen was, om de Filistijnen te bestrijden en te doden, wat het aanraken van doden onvermijdelijk maakt. Wij kunnen deze wijzigingen het best verklaren door te letten op het verschil tusschen het Nazireerschap voor een tijd en het Nazireerschap voor altijd, reeds van den moederschoot af. Wie in het Nazireerschap inging moest zelf zich aan speciale leefregelen onderwerpen, opdat hij toonde, dat hij zich ging wijden aan Jahweh. Maar de geboren Nazireër was dit krachtens geboorte en behoefde dus niet verschillende leefregelen te volgen, die anders noodig waren tot afscheiding tusschen het gewone leven en dat tijdens het Nazireaat.

Het niet-eten van iets onreins komt in Num. 6 niet voor, omdat deze eisch alle Israëlieten gold. Hij zal hier wel gesteld zijn, om de vrouw met nadruk op het gemoed te binden, dat zij nauwgezet had te leven naar den eisch van Gods geboden ook inzake hetgeen niet mocht gegeten worden in het algemeen.

Het teeken, dat bij den als Nazireër geborene niet mocht ontbreken, was het niet-bescheren van het hoofdhaar. Dit treedt hier aan het licht, maar ook bij de worsteling van Hanna om een kind. Hanna belooft, dat zij haar zoon, wanneer God haar dien schenkt, aan Jahweh zal geven al de dagen zijns levens en dat geen scheermes op zijn hoofd zal komen. Ook hier wordt dus slechts het ééne teeken genoemd: geen scheermes zal op zijn hoofd komen. Opvallend is, dat zij in haar gesprek met Eli zegt: ik heb noch wijn noch sterken drank gedronken. Hoewel zij niet expressis verbis zegt, dat zij ook van plan is, zich verder van die dranken te onthouden, mag toch worden verondersteld, dat dit in haar bedoeling lag, aangezien zij als haar hartewensch

aan Jahweh had bekend gemaakt, dat zij een kind mocht ontvangen, om dit als Nazireër Hem te wijden. Ook hier vinden we dus de onthouding *der moeder* en het niet-geschoren-worden *van het kind*.

Terwijl de zin van de onthouding van wijn en sterken drank en van de vermijding van de aanraking met een doode gemakkelijk is te vinden, is de beteekenis van den onbeperkten haargroei door het weren van het scheermes vrij moeilijk te benaderen. Omdat de beteekenis van dit teeken niet wordt aangegeven, moet men er naar zoeken. Geen wonder dus, dat de meeningen nogal uiteenloopen.

Wij zijn van oordeel, dat het gewenscht is, allereerst te letten op de staande uitdrukking: *geen scheermes zal op zijn hoofd komen*. Dit doet de gedachte opkomen, dat er verband is met de bepaling, dat geen ijzer mocht bewogen worden over het altaar, dat van steen gebouwd werd. Gelijk hierbij de kunst moest worden geweerd en de steen in haar natuurlijken staat moest worden gebruikt, zoo moest de Nazireër zich geheel Gode wijden, niet ontheiligd door het scheermes, dat het haar afsnijdt en de gedaante vervormt naar menschelijke zede. ¹⁰⁾

Voorts moet op het *wassen* van het haar gelet worden. Wij sluiten ons hierin aan bij *Noordtzij*, wanneer hij in zijn artikel „Nazireër” ¹¹⁾ zegt: „En eindelijk mag hij de goddelijke kracht, die uit den haargroei spreekt, niet op kunstmatige wijze inperken, evenmin als dat geschieden mag bij den wijnstok in het sabbats- en jubeljaar (Lev. 25 : 5, 11)”. Hij spreekt ook van „een niet-inperken van levenskracht”.

Tenslotte moet op het haar als *sieraad* gelet worden. *Keil* zoekt in zijn „Handbuch der biblischen Archäologie” ¹²⁾ uitsluitend de beteekenis van den haargroei van den Nazireër daarin, dat het haar diende als „Zierde, Diadem des Gott geweihten Hauptes”.

¹⁰⁾ Men vergelijke o.a. *Hoedemaker* a.w. blz. 206, bij wien wij ons in enkele opzichten hebben aangesloten.

¹¹⁾ In de Christelijke Encyclopaedie, uitgave van J. H. Kok te Kampen.

¹²⁾ Tweede druk, Frankfurt a. M., 1875, blz. 348, 350.

Hoewel wij hierin niet met hem kunnen medegaan, gelijk reeds uit onze gegeven uiteenzetting gebleken is, wijst hij toch wel op een niet te verwaarloozen element. Op het haar, als kroon aan God gewijd, wordt in de Heilige Schrift metterdaad meermalen gewezen.

Hetzelfde woord voor de kroon van het haar wordt ook gebezigd voor de zalfolie op het hoofd van den priester, ja ook voor het diadeem, dat versierde het hoofd van den gewijde, hetzij priester hetzij koning.

Wij verwijzen hiervoor naar de uiteenzetting, die *Keil* in zijn handboek hiervan heeft gegeven.

Elke opvatting, die in het haar zelf bijzondere waarde of kracht zoekt, moet worden afgewezen, gelijk dit reeds duidelijk blijkt uit het haar van Simson, dat wel weder aangroeide, maar niet de oude kracht kon schenken. Hij moest immers bidden, om nog eenmaal de kracht te ontvangen tot de daad der verdelging van de Filistijnen door het omtrekken der pilaren (Richt. 16 : 28). ¹³⁾

Met de eigenaardigheid der Oud-Testamentische bedee-ling hangt het echter samen, dat bij de verdwijning van het teeken ook het wezen weggenomen wordt. Er is geen mechanische noch magische samenhang tusschen teeken

¹³⁾ *König* verwerpt terecht in zijn „Geschichte des Reiches Gottes bis auf Jesus Christus“ (Berlin, 1908) de meening, dat hier taboeïsme zou te vinden zijn. Hij heeft zelf echter een heel eigenaardige opinie aanvaard en voorgedragen. Hij zegt: „Die Symbolik des Nasiräats floss aus der Idee Gottes als der Quelle des Lebens (Ps. 36 ¹⁰). Das Haar nämlich ist wegen seines beständigen Fortwachsens ein besonders deutliches Zeichen der physischen Lebenskraft. Daher soll die Haarkrone (*nézer* Jer. 7 ²⁹) als das Bild der ungeschwächten körperlichen Kraftausstrahlung auf den hindeuten, dem der Nasiräer sich geweiht hat (Jul. Grill in den Jahrbüchern für Prot. Theol. 1880, 645 ff. 678). Auch die Enthaltensamkeit vom Genuss irgendeines berauschenden Getränkes, der zu todähnlicher Schläffheit führen kann (Hos. 4 ¹¹ usw.), weist auf den hin, dessen Wesen vollstes Leben ist“, blz. 192. Deze opvatting moet o.i. worden afgewezen, omdat zij niet verklaart de wijze en den zin van de wijding van den Nazireër, maar de beteekenis van het teeken laat opgaan in een aanwijzing van de kracht van Hem, Wien de Nazireër zich wijdde. Daarmede is het teeken losgemaakt van hetgeen het juist beteekenen en aanduiden moet.

en wezen, maar God doet het wezen ophouden, als het teeken wordt aangerand en tenietgedaan.

De toekomstige taak van het beloofde kind wordt in deze woorden aangegeven: en hij zal beginnen Israël te verlossen uit de hand der Filistijnen. Hiermede wordt gezegd, dat hij, wiens geboorte voorzegd wordt, een richter zal zijn. Het werk der richters werd immers aldus gekenschetst: En Jahweh verwekte richters, die hen verlostten uit de hand dergenen, die hen plunderden (Richt. 2 : 16).

Het bijzondere is, dat deze richter beginnen zal, Israël te verlossen uit de hand der Filistijnen. Dit beginnen mag niet van zijn beteekenis worden beroofd. Want het is juist het eigenaardige, dat deze beperking aangegeven wordt bij dezen richter in onderscheiding van de andere richters, die in het boek der Richteren beschreven worden. Over dit beginnen zelf hebben we reeds eerder in ander verband gesproken.

De openbaring van den Engel van Jahweh aan de vrouw van Manóach is rijk van zin en teekent in enkele woorden de positie en taak van den toekomstigen richter, wiens geboorte wordt toegezegd.

Nadat wij den zin dezer woorden nader hebben verklaard en besproken, rijst nog de vraag, of de geboorte uit een onvruchtbare en het Nazireërschap nog niet dieperen zin en wijdere strekking hebben.

Wat de geboorte uit een onvruchtbare betreft, denken wij ook aan de andere geschiedenissen, waarin van de toezegging van een kind uit een onvruchtbare wordt gesproken. Hoewel vergelijking haar nut heeft, moeten wij ons hoeden voor gelijkstelling.

Izak wordt uit Sara geboren, als de moeder in haar verstorven is. Hij is het kind des wonders, dat in geloof moest worden verwacht en door God geschonken werd, toen de menselijke mogelijkheden geheel waren weggenomen. Daarin wordt afschaduwing geschonken van de geboorte van het Kind des Wonders, dat ontvangen zal worden van den Heiligen Geest en geboren uit de maagd Maria.

Maar bij de vrouw van Manóach staat het anders. Hier wordt slechts de onvruchtbaarheid opgeheven, hoewel dit

natuurlijk evenzeer een grootsch wonder is. Wij zullen hier naar ons voorkomt wel niet aan afschaduwing hebben te denken, maar aan aanschouwelijk onderwijs, dat de verlossing Godes is, dat bij God mogelijkheden zijn, die ver boven het gewone uitgaan, dat Hij werkt op zulk een wijze, dat Hem alleen de eere toekomt en dat de verlossing geheel Zijn werk blijkt te zijn, terwijl er ook door wordt verzekerd, dat Hij, die op wondere wijze den aanvankelijken en tijdelijken verlosser geeft, er ook voor zorgen kan en wil en zal, dat Hij den volkomen en eeuwigen Verlosser schenkt naar Zijn wil door Zijn kracht op Zijn tijd.

Aan afschaduwing moet te minder worden gedacht, omdat de geboorte van den Heere Christus geheel anders geschiedde. Van Christus' heraut weten wij, dat hij ook uit een onvruchtbare geboren is. Wij moeten hierdoor wel voorzichtigheid leeren ten aanzien van de typologiseering.

Opmerkelijk is, dat de drie bekende Nazireërs Simson, Samuël en Johannes de Dooper uit onvruchtbaren geboren zijn. Daardoor wordt te verstaan gegeven, dat de Nazireër, die van de moederschoot af zich Gode wijdt, ook een gave Gods is. De toewijding komt van Hem en de toegewijde is door Hem geschonken op wondere wijze.

Wat betreft het Nazireërschap zij nog het volgende opgemerkt. Bekend is, dat daarover nogal dikwijls typologiseerend wordt gesproken. Wij wijzen hier slechts op *Hoedemaker*.

Wanneer gezegd wordt, dat het Nazireërschap uitbeeldt, hoe de kinderen Israëls eigenlijk moeten wezen, zulks in verband met het priesterschap, dat hun ontnomen en aan een priestergeslacht geschonken is, dan moet dit worden weersproken, aangezien het Nazireëat juist iets apart was en de teekenen van dit Nazireëat ongewoon waren en niet behoorden tot regelen, die de Schrift gewenscht acht voor alle menschen.

De Schrift stelt niet het ideaal in onthouding. Ook was het Nazireëat niet noodig na de toekenning van het priesterschap aan een afzonderlijk priestergeslacht. Want de priesters moesten nu wel den dienst der offeranden waarnemen,

maar de andere Israëlieten konden evenzeer persoonlijk zich priesterlijk aan Jahweh wijden. Trouwens het priesterschap was nog niet zoo krachtig tot één geslacht beperkt, of ook Manóach treedt nog als offeraar op.

Ook is de vergelijking tusschen Nazireërschap en Priesterschap niet klemmend. De priesters behoefden zich slechts te onthouden van spiritualia in verband met de uitoefening van hun dienst, doch niet heel hun leven lang. De Nazireërs, die dit op een bepaald tijdstip in hun leven werden, moesten zich daarvan gedurende heel hun Nazireërschap onthouden. Nu kan men hieruit wel weer afleiden, dat de Nazireër hooger stond dan de Priester, maar men gaat zoo een weg op, die tot bedenkelijke consequenties leidt. De Priesters droegen ook niet het lange haar, waarover geen scheermes mocht gaan. Het niet-scheren van den hoek van den baard is geheel iets anders. Wie het Nazireaat in zijn bijzonderen verschijningsvorm typologisch wil toepassen, loopt vast. Want de Heiland heeft gezegd: Want Johannes is gekomen, noch etende, noch drinkende, en zij zeggen: Hij heeft den duivel! De Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en zij zeggen: Zie daar, een mensch, die een vraat en wijnzuiper is, een vriend van tollenaars en zondaren. Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van hare kinderen. (Matth. 11 : 18, 19).

Het Nazireaat is iets gansch bijzonders. Aangezien de teekenen, waarin het zich vertoont, juist bij den Heere Christus ontbreken, moet in dit opzicht van typologiseering worden afgezien. Natuurlijk is het ook in het Nazireaat de zin en geestelijke bedoeling, die in wezen door Christus volkomen is vervuld. Want alle dienst Gods is in Christus volmaakt. De toewijding van den Nazireër is natuurlijk in Christus volkomen, omdat Hij Degene is, die zich Gode onstraffelijk opgeofferd heeft.

Aangaande de taak van den beloofden richter gaat Hoedemaker zelfs zoover in het typisch verklaren, dat hij zegt ten aanzien van den Heere Christus: „Kan ook van Hem niet worden gezegd, dat Hij begonnen is Israë!

te verlossen?" ¹⁴⁾ Hier treedt toch wel de onzuiverheid, het gebrek en het gevaar der typologiseering aan het licht. Want de Heere Christus heeft juist de *volkomen verlossing* van Israël bewerkt.

Simson is de Nazireër Gods en daarin ligt het geheim van zijn kracht en taak. Het Nazireerschap heeft bijzondere beteekenis, want zoolang hij dit ongekrenkt bewaart, ontvangt hij de kracht tot zijn richterlijk optreden. Hij ontvangt daarin zijn wijding en zijn bijzondere verhouding tot God. Aangezien hij door den Engel van Jahweh daartoe gesteld werd, blijkt, dat hij een voorloopige verlossing bewerkt, die samenhang heeft met de volkomen verlossing van den Zone Gods, geopenbaard in het vleesch. Ook leert dit Nazireerschap, dat slechts in volkomen toewijding aan God de verlossing kan geschonken worden, dat de groote Verlosser zich door volkomen toewijding zal moeten onderscheiden.

Al ligt er in Simsons Nazireerschap en richterschap onderwijzing en heenwijzing, ja ook in zekeren zin afbeelding en afschaduwing, wanneer men hem als type wil zien, dan moet dit zeer gematigd geschieden. Het mag geen gemakkelijke gelegenheid zijn, om zonder meer van Simson in de bespreking op den Heere Christus over te gaan. Het gaat er om, het verband aan te wijzen, dat er ligt.

Toen de Engel van Jahweh tot de vrouw gesproken had, kwam zij en zeide tot haar man: Er kwam een man Gods tot mij, en zijn gedaante was als de gedaante van den Engel Gods zeer vreeselijk; en ik vroeg hem niet, vanwaar hij was en zijn naam gaf hij mij niet te kennen. Maar hij zeide tot mij: Zie gij zult zwanger worden ¹⁵⁾ en een zoon baren; zoo drink nu geen wijn noch sterken drank, en eet niets onreins, want de jongen zal een Nazireër Gods zijn van de moederschoot af tot zijn sterfdag.

¹⁴⁾ a.w. blz. 212.

¹⁵⁾ Hier kan ook vertaald worden: zie gij zijt zwanger. In die beteekenis komt deze uitdrukking elders voor. Maar aangezien onze vertaling grammaticaal heel goed mogelijk is, moet zij, gezien het verband, waarin een onverwachte geboorte uit een tot dien tijd onvruchtbare voorzeggd wordt, als de juiste worden aanvaard.

De vrouw teekent eerst de gedaante van den man Gods, die tot haar kwam. Zij was er diep van onder den indruk geweest. Daarom is het psychologisch fijn, dat in haar weergave van de ontmoeting de gedaante eerst wordt geteekend. De gedaante was als die van den Engel Gods, zegt zij. Zij had den boodschapper dus nog niet in Zijn hooge waardigheid leeren kennen, maar onwillekeurig waren haar gedachten toch in de goede richting gegaan. Zijn gedaante was zeer vreeselijk, wekte dies diep ontzag. Zij had hem niet gevraagd, vanwaar hij kwam. Ook had hij zijn naam niet genoemd. Nadere inlichtingen over den man Gods kan zij dus niet verstrekken. Maar de boodschap kent zij wel, en die brengt zij getrouw over, schoon in haar eigen woorden. Dit verhoogt de levendigheid van het verhaal en toont de natuurlijkheid en zuiverheid van de weergave der samenspreking.

Terecht merkt *Gressmann* ¹⁶⁾ op, dat het een bijzonder fijne trek in het verhaal is, dat de vrouw tegenover haar man zwijgt over haar onvruchtbaarheid en dat zij de woorden van den vreemdeling onnauwkeurig weergeeft.

In haar woorden missen wij de mededeeling, dat geen scheermes op het hoofd van den jongen mag komen, wellicht, omdat dit zoozeer in het Nazireërschap lag opgesloten, dat overbrenging van dien eisch onwillekeurig nagelaten werd, terwijl zij als toevoeging geeft, dat de jongen Nazireër Gods zal zijn tot zijn sterfdag. Het is natuurlijk op zichzelf mogelijk, dat de Engel dit ook gezegd heeft, maar dat het niet is opgeteekend. Maar vermoedelijk is het een toevoeging van de vrouw onder den invloed van de gedachte, dat iemand, die van den moederschoot af Nazireër Gods zal zijn, dit ook blijven zal tot zijn dood. De mogelijkheid, dat haar zoon de voorwaarden van het Nazireërschap zou schenden, komt natuurlijk niet bij haar op.

¹⁶⁾⁾ In *Die Anfänge Israels* ² (Die Schriften des Alten Testaments. in Auswahl I 2) Göttingen, 1922, blz. 238.

III. MANOACH EN DE ENGEL VAN JAHWEH.

Wanneer Manóach de boodschap van den Engel van Jahweh uit de mond van zijn vrouw heeft gehoord, dan toont hij groote behoefte, om meer inlichtingen te ontvangen. En hij gaat daarin den eenigen weg, die tot dit doel kan leiden: hij bidt vurig tot Jahweh. Hij kent den omgang met God in het gebed. Hij weet, dat Jahweh alomtegenwoordig is en dat Hij hoort degenen, die in waarheid tot Hem roepen. Hoewel er alom geestelijke inzinking is, kent Manóach den waarachtigen God en wendt zich tot Hem in ootmoedig gebed. „Manóach gelooft volkomen wat zijne vrouw verhaalt en toch wil hij ook zelf gaarne den man Gods zien en de boodschap hooren. Dat is de aard van 't ware geloof. Aanvaarden wat God geeft en dan staan naar meerdere zekerheid". ¹⁷⁾

Hij zeide in zijn gebed: Och Heere! dat toch de man Gods, dien Gij gezonden hebt, wederom tot ons kome, opdat hij ons leere, wat wij den jongen, die geboren zal worden, zullen doen.

Het verdient de aandacht, dat de verschillende bekende namen Gods in deze geschiedenis worden genoemd. Manóach bidt tot Jahweh, noemt in zijn gebed den naam Adonai, spreekt over den man Gods, terwijl de vrouw later den naam Jahweh op de lippen neemt. ¹⁸⁾ Hieruit blijkt, dat de namen Gods bekend zijn, dat de kennis van God niet gering is. De Israëlieten, die hier optreden, kennen de openbaring

¹⁷⁾ *Ds D. Hoek*, a.w. blz. 323.

¹⁸⁾ Dit gebruik der namen Gods is een geduchte hinderpaal voor de bronnenscheiding. Daarom wordt door meerdere critici ook verklaard, dat de namen Gods hiervoor geen richtsnoer kunnen zijn.

Gods. Op de vorige Godsopenbaring wordt hier dus verder gebouwd. Wij moeten deze geschiedenis alzo zien in het licht der voorgaande Godsopenbaring. Daarom moet het ook niet bevreemden, dat er over Silo niet wordt gerept, dat veel ongenoemd blijft, omdat het immers bekend verondersteld werd. Telkens blijkt weer, dat van de bekendheid met de voorgaande Godsopenbaring wordt uitgegaan. Dies mag en moet worden aangenomen, dat de hoofdzaken dier openbaring bekend waren. En tot die hoofdzaken behooren gelijk vanzelf spreekt de profetieën aangaande den Messias. Daarom mag er van worden uitgegaan, dat de vromen den Messias verwachtten.¹⁹⁾ En dan is duidelijk, dat Simson onderrichting en bevestiging van Zijn komst kan zijn in zijn optreden als richter en Nazireër Gods. Bij deze beschouwing heeft ook de openbaring van den Engel van Jahweh een basis en kan Zijn verschijning in het rechte licht worden gezien. Wij moeten ons hoeden voor isoleering der geschiedenis. Het verband met het geheel moet ten volle worden erkend in zijn consequenties. Dit wordt met klem geëischt door de geschiedenis zelf, die, gelijk wij ook nog wel nader zullen zien, uitgaat van de bekendheid met de hoofdzaken der waarheid Gods. Overigens moet natuurlijk de geschiedenis ook weer voor zichzelf spreken en moet de invloed van het verband tot de juiste proporties beperkt blijven.

Het gebed van Manóach werd verhoord. De Engel Gods kwam echter niet rechtstreeks tot hem, maar opnieuw tot de vrouw. Ook was hij niet bij haar, toen de Engel weer verscheen.

Hierin zal wel de bedoeling liggen, dat wordt verstaan, dat het speciaal om de vrouw gaat in deze aangelegenheid, dat de man slechts de tweede plaats hierin bekleedt. Bovendien heeft de vrouw nu actief op te treden, opdat de verhooring van het gebed ook de begeerte recht vervulle.

¹⁹⁾ In Simsons geschiedenis komt de verwachting van den Messias niet in *woorden* uit. In dit verband is het echter van belang te wijzen op den lofzang van Hanna, tijdgenoot van de vrouw van Manóach, waarin de verwachting van den Messias profetisch wordt uitgesproken (1 Sam. 2 : 10).

Zij zat in het veld, toen de boodschapper kwam. Zij was zeker bezig met veldarbeid. Maar zoodra zij den Engel Gods zag, haastte zij zich en snelde naar haar man, om hem te roepen. De wijze, waarop zij haar man van de komst van den man Gods in kennis stelt, is geheel naar het leven weergegeven. Zij spreekt van hem in woorden, die slechts vage aanduiding bevatten, maar die voor den ingewijde volkomen verstaanbaar zijn. Manóach begrijpt haar dan ook terstond en volgt haar. De man Gods bleek geduldig op zijn komst te hebben gewacht. En toen Manóach tot hem gekomen was, begon hij het gesprek aldus: Zijt gij die man, die gesproken hebt tot deze vrouw? En op het bevestigend antwoord, dat hij ontving, stelde hij de vraag, die op de zaak, die in geding was, inging: wanneer nu uw woorden komen, wat zal de wijze en het werk van den jongen zijn?

Het woord *mishpāth*, door ons in navolging van de St. vert. weergegeven als *wijze*, beteekent: *gericht*.

Hierbij is verder te denken aan de uit de rechterlijke beslissingen zich ontwikkelende rechtsnorm of norm.²⁰⁾ En dan is het te verstaan, dat dit woord ook de beteekenis kan krijgen van leefwijze, die aan bepaalde regelen gebonden is. Wij zullen hier wel te denken hebben aan den leefregel voor den knaap, die, naar de verwachting van Manóach, door God was vastgesteld en nader zou worden ontfouwd.

Het antwoord van den man Gods legt er den nadruk op, dat de vrouw zich heeft te houden aan de reeds genoemde regelen. Hij heeft feitelijk niets nieuws te melden. Hij komt slechts ter verhooring van het gebed, waarbij hij gelegenheid heeft, ook den man in te scherpen, wat hij aan de vrouw heeft opgelegd ter onderhouding. Heel het antwoord doet gevoelen, dat aan de vrouw reeds alles, wat noodig is, gezegd was.

Omdat meerderen verwachten, dat het antwoord over den jongen moest handelen, brengen zij verandering aan in den text en lezen in plaats van: zal *zij* zich wachten de uitspraak: zal *hij* zich wachten etc. Aangezien het opvallend is, dat bij

²⁰⁾ Zoo König in zijn woordenboek.

een vraag naar den jongen het antwoord over de moeder handelt, moet geoordeeld worden, dat de text zuiver is overgeleverd. Het gaat om de leefwijze van de vrouw. Dat is de kennelijke bedoeling van den Engel Gods. ²¹⁾

Woordelijke herhaling wordt niet geboden. Daarin komt uit, dat de auteur naar de werkelijkheid teekent, terwijl hij misschien enkele dingen weglief, omdat die reeds tevoren gezegd waren en niet weer opnieuw onder de aandacht behoefden gebracht te worden. ²²⁾

De onthouding wordt nu nog iets nader gepreciseerd, waarbij ook het eten van iets, dat van den wijnstok komt, wordt verboden. Het woord van den boodschapper eindigt aldus: al wat Ik haar geboden heb, zal zij onderhouden. Hierin moet alles, wat hij bij zijn vorige komst gezegd had, begrepen worden gedacht. Ook in deze uitdrukking blijkt bij vernieuwing, dat de vrouw de persoon is, waar het thans om gaat. Zij heeft ook reeds de mededeeling aangaande den beloofden zoon ontvangen. Daaraan behoefde niets te worden toegevoegd. ²³⁾

²¹⁾ Aangezien uit de wijze, waarop de leefwijze van de vrouw opnieuw met klem onder de aandacht wordt gebracht, blijkt, dat het verhaal zuiver samenhangt en een vaste lijn vertoont, is er geen grond voor de meening, die *Budde* in aansluiting aan *Holzinger* voorstaat in zijn commentaar „Richter”, 1897 (in *Kurzer Hand-Commentar zum Alten Testament*) „dass hier doch zwei Fassungen redaktionell mit einander vereinigt seien”, waarbij hij dan opmerkt: „Es scheint wirklich, dass eine Fassung die Weihe an dem Sohne selbst vollziehen liess, und zwar durch die Schonung seines Haupthaars, während sie nach der andren von der Mutter auf die werdende Leibesfrucht überging” (blz. 93). Hierbij sluit zich o.a. ook aan *W. Nowack*, *Richter Ruth u. Bücher Samuelis* (in *Handkommentar zum Alten Testament*), Göttingen, 1902. Omdat de grond voor deze opvatting ontbreekt, moet zij zonder meer verworpen worden.

²²⁾ Terecht zegt ook *George R. Moore* in zijn *Judges* 2 1898 (in *I. C. C.*) ter bestrijding van *Böhme*, die een gedeelte van den text schrappen wil, aangaande den schrijver: „It is not the author's manner to repeat himself with such notarial exactness; cf. the last clause of v. 7 with v. 4.” (blz. 320).

²³⁾ *Ernst Bertheau* spreekt in zijn commentaar *Das Buch der Richter und Ruth* 2, Leipzig, 1883 als zijn gevoelen uit, dat in vs. 8 en in de

Dat vs. 13 v. de tweede Theophanie geheel overbodig maken, ²⁴⁾ is onjuist, aangezien de man nu ook de boodschap heeft gehoord en de opdracht van den Engel dus bij herhaling op het gemoed is gebonden, waarbij nu ook de man toegesproken werd. De bedoeling Gods treedt ook te scherper aan het licht. De man ontving verhooring van het gebed, maar op zulk een wijze, dat de speciale positie en taak der vrouw opnieuw op den voorgrond treden.

Over het kind wordt geen nieuwe vraag tot den boodschapper gericht. Manóach was nu voldoende ingelicht. Hij heeft begrepen, dat hij niet meer onderricht te verwachten had. Nu wil hij zijn gastheersplichten naar den eisch der Oostersche gastvrijheid vervullen. Maar de Engel wil geen geitebokje, dat de gastheer wenscht toe te bereiden, aanvaarden. Hij zegt: Indien gij mij wilt ophouden, ik zal van uw brood niet eten, maar indien gij een brandoffer wilt bereiden, offer dat aan Jahweh.

Hieraan voegt de verhaler de opmerking toe: want Manóach wist niet, dat het de Engel van Jahweh was.

Deze opmerking verklaart eenerzijds Manóach's uitnoodiging, anderzijds de wijze, waarop de Engel antwoordt. Hij zegt niet: offer Mij dit brandoffer, maar: offer het Jahweh, omdat Hij met Manóach's onkunde rekent ²⁵⁾ en Hij zich nog nader in woord en daad openbaren wil.

Daarom is er, afgezien van het feit, dat men niet willekeurig in den text mag ingrijpen, geen reden voor de verplaatsing van deze opmerking. ²⁶⁾ Bovendien leidt deze op-

vraag in vs. 12 uitkomt, dat de man misverstand bij de vrouw veronderstelt aangaande den eisch van den Engel. Hij zou meenen, dat het gebod niet de vrouw, maar het kind moest betreffen, welke meening dan weersproken wordt door de bevestiging van de woorden der vrouw door den Engel. Hoewel dit op zichzelf mogelijk is, behoeft dit toch niet het geval geweest te zijn. Meer voor de hand liggend is, dat hij aangaande het kind meer wil weten. Dit wordt echter door den man Gods niet noodig geacht en dus niet gegeven.

²⁴⁾ Nowack, a.w. blz. 119.

²⁵⁾ Bertheau, a.w. blz. 216.

²⁶⁾ Tegen Böhme en Moore in zijn commentaar blz. 320, 321; vgl. ook Budde a.w. blz. 96 en Nowack a.w. blz. 119.

merking in tot de vraag naar den naam, die nu door Manóach gesteld wordt, hoewel zij daarmee niet *direct* verband houdt.

Manóach heeft nog niet begrepen, wien hij voor zich heeft. Hij vat ook niet de aanwijzing, in het bescheid van den Engel gelegen. Ineens dringt echter tot hem door, dat hij straks, als het kind geboren is, den boodschapper zal willen eeren, maar dat hij dan zal moeten weten, wie deze boodschap heeft gebracht. En daarom vraagt hij: Wat is uw naam, opdat wanneer uw woord komt wij u vereeren.

Manóach bedoelt hier geen goddelijke vereering. ²⁷⁾ De Engel van Jahweh antwoordde: Waarom vraagt gij dus naar mijn naam? die is wonderlijk. Het eerste gedeelte van het antwoord is woordelijk gelijk aan het antwoord, dat Jakob in Gen. 32 : 30 ontving op zijn vraag naar den naam van den Man, die met hem geworsteld had. Daar en hier wordt de grootheid van dien naam in de wedervraag tot uitdrukking gebracht. Jakob ontving verder geen nadere verklaring dan deze, dat Hij, wiens naam hij begeerde te weten, hem zegende, waarin de Godheid van den Man zich openbaarde. Maar Manóach ontvangt een nadere verklaring in de toevoeging: deze nu is wonderlijk of volgens een andere opvatting: die is toch wonderlijk. Het hangt ervan af, of men er een verklaring in ziet, dat de naam onuitsprekelijk is dan wel of men van oordeel is, dat wonderlijk de naam is, die genoemd wordt. Hoewel wij aan de laatste opvatting en dus aan de eerstgenoemde vertaling de voorkeur geven, moet toch worden opgemerkt, dat beide opvattingen in wezen niet ver van elkander afliggen. Wanneer Wonderlijk de naam is, betuigt de naam zelf immers, dat de Drager van dien naam alle menschenbegrip teboven gaat en zich slechts noemen kan in een naam, die boven de bevattning uitrijst.

De redenen van onze voorkeur zijn hierin gelegen. Aller-

²⁷⁾ Terecht wijst Moore ten bewijze hiervan op 1 Sam. 9 : 6 (a.w. blz. 321). Dit wordt tegenover Holzinger b.v. ook erkend door Budde a.w. blz. 96 en Nowack a.w. blz. 119.

eerst is de vorm dusdanig, dat het adjectief openbaring schenkt aangaande den naam. Aangezien adjectieven heel wel kunnen dienen als naam, ligt hier voor de hand, daaraan te denken. Voorts wordt even verder gezegd, dat Hij wonderlijk was in Zijn doen, waardoor o.i. wordt te kennen gegeven, dat Zijn doen overeenkomt met Zijn naam. In de derde plaats moet worden verondersteld, dat Manóach ook gemeend heeft, dat de naam was genoemd, aangezien hij niet verder vraagt en toch op dat oogenblik nog niet weet, dat hij spreekt met den Engel van Jahweh, die zelf God is. En tenslotte moet er op gewezen worden, dat dezelfde naam, maar dan als substantief, gegeven wordt aan den Messias, wiens geboorte wordt voorzgd door den profeet Jesaja in de bekende profetie van Jes. 9 : 5.

De naam van den Engel van Jahweh is Wonderlijk. Hij doet zich in dien naam kennen, maar alzoo, dat de naam doet verstaan, dat Hij boven menselijke bevatting uitgaat, dat Hij verre boven de menschen verheven is en hen oproept tot aanbidding. Hij is God, maar Hij openbaart zich aan menschen. Hij is boven hen verheven, maar vertoont zich ook onder hen en doet zich door hen kennen. Hij is openbaring van God in door Hem gewilden zienlijken vorm. De naam wijst op openbaring Gods onder de menschen. Deze openbaring moet rusten in en tot volle ontplooiing komen bij de vleeschwording des Woords: God geopenbaard in het vleesch. Teekenend is dan ook, dat de Messias *Wonder* wordt genoemd (Jes. 9 : 5).

Manóach heeft den zin van den naam nog niet verstaan. Eerst wanneer hij het wonderlijk doen van den Engel van Jahweh heeft gadegeslagen, valt hij in aanbidding neer.

Hij nam, na het antwoord van den Engel, het geitenbokje en het spijsoffer, en offerde het op den rotssteen aan Jahweh, waarbij Hij wonderlijk handelde, terwijl Manóach en zijn vrouw het zagen. Wij vinden hier twee omstandighedszinnen. Wel moet worden erkend, dat de constructie ongewoon is. De LXX en andere oude vertalingen hebben in plaats van: waarbij Hij wonderlijk handelde gelezen: die wonderlijk handelt, wat dan aansluit aan Jahweh. Om-

dat uit het verband duidelijk blijkt, dat het gaat over het wonderlijk handelen van den Engel van Jahweh, terwijl de Mas. lezing moeilijker en teekenachtiger is, kunnen wij de oude vertalingen niet volgen. Al is grammaticaal de constructie ongewoon, zoo kan toch niet gezegd worden, dat zij als omstandigheidszin onmogelijk is. Misschien heeft de kortheid der constructie mede haar oorzaak daarin, dat voor den verhaler vaststond, dat de Engel van Jahweh ook zelf Jahweh is. Ook is bezwaar gemaakt tegen de woorden: terwijl Manóach en zijn vrouw het zagen. Omdat meerderen van meening zijn, dat zij hier in het verband minder goed passen, hebben zij geoordeeld, dat zij abusievelijk in den text geraakt zijn onder invloed van dezelfde uitspraak, die even later in het verhaal voorkomt.²⁸⁾ Doch omdat dit zien van beteekenis is in het verhaal, kan het niet verwonderen, dat dit tweemaal wordt vermeld, de eerste maal bijzonder, om hen als toeschouwers, die opmerkzaam toezien, te teekenen, de tweede maal, om mede hun betooning van eerbied in te leiden.

Manóach voegde bij het brandoffer een spijsoffer. De vermelding van dit spijsoffer wordt door meerderen als een toevoeging van latere hand beschouwd in de meening, dat dit geschied is om der wille van wettelijke nauwkeurigheid. Deze opvatting moet echter reeds hierom verworpen worden, omdat dan ook wel in overeenstemming met Numeri 15 het drankoffer zou zijn ingevoegd. Deze toevoeging toont juist, dat Manóach met de offerwetten bekend was, wat opnieuw onze vroeger gegeven uiteenzetting adstrueert, dat de voorgaande openbaring als bekend moet worden verondersteld. Of geen drankoffer is gebracht en waarom het in dat geval niet is gebracht, kan niet worden gezegd, hoewel het nalaten van een drankoffer wel in verband zou kunnen staan met den eisch der onthouding van de vrouw.

Manóach offerde het geitenbokje en het spijsoffer op den rotssteen. Vermoedelijk is dit een heel gewone rotssteen geweest, die, omdat hij in de nabijheid was, als offerplaats,

²⁸⁾ Men zie hiervoor o.a. de commentaar van Moore.

als altaar gekozen werd. Omdat deze rotssteen als altaar diende, kon hij ook zonder meer altaar genoemd worden in het vervolg van het verhaal.

Manóach heeft ongetwijfeld zelf het vuur ontstoken. Dat ligt, gelijk b.v. ook Moore opmerkt, in de mededeeling opgesloten, dat hij *offerde*. Bij Gideon ontstak de Engel van Jahweh zelf het vuur. Maar daar was de situatie een andere. Daar weigerde de Engel niet *in woorden* de aangeboden maaltijd, doch maakte Hij er door *Zijn daad* een offer van. Hier wordt de maaltijd uitdrukkelijk geweigerd en door het toestaan van een offer daartoe opgewekt. Het verschil zet zich ook verder voort. Bij Gideon verdween de Engel plotseling: Hij toonde immers door den maaltijd in een offer te veranderen, dat Hij het offer aanvaardde. Maar Manóach stak zelf het vuur aan. Daarin lag dus geen enkele aanwijzing, dat het offer aanvaard was. Deze aanwijzing nu verstrekke de Engel van Jahweh door in de vlam op te stijgen. In dit opstijgen van den Engel in de vlam wordt de verklaring geschonken van Zijn wonderlijk doen. Hij, wiens naam Wonderlijk was, was ook wonderlijk in Zijn doen. Het wonderlijk doen, dat Manóach en zijn vrouw zagen, was deze wijze van heengaan in de vlam van het offer. De Engel toonde, dat Hij God was, dat Hem het offer toekwam, dat Hij het ook aanvaardde, hoewel niets van menschenhand behoevende. ²⁹⁾

Hij steeg ten hemel in de vlam van het offer. Deze openbaring is wonderlijk en moet de vrome toeschouwers wel met eerbied en ontzag vervullen. Zij vallen, als zij dit gezien hebben, met hun aangezichten ter aarde.

Nadat dit medegedeeld is, wordt eerst de geschiedenis der verschijning van den Engel van Jahweh tot een einde gebracht met deze woorden: En de Engel van Jahweh verscheen niet meer aan Manóach en zijn vrouw.

²⁹⁾ *Ds Hoek* zegt teekenachtig: De Engel voer op, gelijk 't gebed opstijgt tot God en gelijk Christus, nadat Hij zichzelf Gode tot een welriekenden reuk opgeofferd had, opgevaren is in de vlam van zijn eigen offerande, toen Hij is ingegaan in het Heiligdom door zijn eigen bloed. Hebr. 9 : 12 (a.w. blz. 330).

Na deze slotopmerking over het verschijnen van den Engel komt de schrijver terug op Manóach's verhouding tot de openbaring van den Engel van Jahweh. Er moest immers nog wel nader bericht verstrekt worden over hen, die achterbleven en den boodschapper hadden zien heengaan. De schrijver deelt ons nu mede: Toen wist Manóach, dat het de Engel van Jahweh was. Dat was wel reeds gebleken uit zijn houding, waar hij met zijn aangezicht ter aarde was gevallen. Maar nu wordt het ook duidelijk gezegd, mede opdat verstaanbaar zij, wat hij hieruit concludeert: Wij zullen gewis sterven, want wij hebben God gezien.

Opgemerkt moet worden, dat het onbegrip van Manóach week voor kennis en inzicht. Doch hierbij treedt aan het licht, dat het onbegrip niet voortkwam uit onkunde aangaande het bestaan van den Engel van Jahweh, maar uit het niet-kennen van den boodschapper, die tot hen kwam. Manóach kende het bestaan van den Engel van Jahweh. Aangezien hierbij ook kennis der Persoonsonderscheiding in het goddelijk Wezen moet worden aangenomen, blijkt weer de kennis van de hoofdzaken der openbaring Gods. En in de wijze van teekening komt weer uit, dat de schrijver ervan uitgaat, dat deze hoofdzaken bekend zijn.

De conclusie van Manóach doet verstaan, dat hij bekend moet geweest zijn met de uitspraak van Jahweh tot Mozes: Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien, want Mij zal geen mensch zien en leven (Exodus 33 : 20). Ook hier treedt de organische samenhang der openbaring aan het licht en blijkt isoleering onmogelijk en verwerpelijk.

Hoewel Manóach met die uitspraak bekend was, verried hij toch gebrek aan inzicht te dien opzichte. Hij had moeten bedenken, dat Jahweh's uitspraak was uitgelokt door Mozes' vraag: toon mij Uw heerlijkheid. Het ging toen dus om het zien van de heerlijkheid Gods met het natuurlijk oog. Maar dat is onmogelijk. De openbaring Gods in heerlijkheid kan door den zondaar niet gezien worden. Die heerlijkheid moet hem dooden. Want de heiligheid verteert de zonde. De heiligheid Gods moet, in heerlijkheid verschijnende, den zondigen mensch dooden.

Maar dit is geheel iets anders dan de verschijning van God, die is overeenkomstig de menselijke gesteldheid, kracht en bevassing. Gods verschijning aan zondaren is mogelijk in den Messias, die de zonde zal bedekken met Zijn gerechtigheid, die de verzoening zal tot stand brengen door Zijn plaatsbeksleedende gehoorzaamheid in Zijn overgave tot in den dood. God heeft zich geopenbaard aan zondaren, maar op zulk een wijze, dat zij bleven leven, omdat Hij Zijn heerlijkheid in haar verblindenden glans en doodenden gloed verborgen hield, omdat Zijn verschijning rust in den Messias, die voor zondaren tusschentreedt. De openbaring Gods aan zondaren geschiedt in den Messias, zoowel vóór Zijn komst in het vleesch als daarna. Deze openbaring Gods werd noodzakelijk door den zondeval. De verschijning van den Engel van Jahweh is mede bepaald door de komst van den Zoon Gods in het vleesch.

Daarom heeft menig oog God gezien zonder te sterven, maar dan God in Zijn bijzondere openbaring in het aangezicht van den Heere Christus, die de zonde verzoend heeft, ze bedekt met Zijn gerechtigheid en heiligheid, en niet God in Zijn volle heerlijkheid. Eens zal Hij in heerlijkheid aanschouwd worden, wanneer de zonde zal zijn tenietgedaan. Dan zal Zijn heerlijkheid schitteren en stralen en ook afglanzen van de gezaligden. Naar dien tijd en toestand verlangen alle kinderen Gods met heimwee in het hart. Wie God kent in het aangezicht van Jezus Christus, Zijn Zoon, die hoopt op Zijn komst in heerlijkheid.

De conclusie van Manóach was onjuist, omdat hij geen recht inzicht had in de bedoeling van Jahweh's woorden, tot Mozes gericht. Hoewel de vrouw niet een nadere verklaring van die woorden biedt, ja daarop in het geheel niet ingaat, weet zij toch den man van zijn dwaling te overtuigen. Zij redeneert op echt vrouwelijke wijze van uit de feiten. Zij zegt: Als Jahweh ons had willen dooden, dan zou Hij niet uit onze hand brand- en spijsoffer hebben aangenomen, noch dit alles ons hebben laten zien, noch ons juist nu zulks hebben doen hooren.

Zij grondt zich op de openbaring Gods. Hij heeft brand-

en spijsoffer aangenomen, dies is de zonde vergeven en de dood niet te duchten. Hij heeft ons dit alles laten zien. Dan kan Hij immers onzen dood niet bedoelen. Hij heeft ons overeenkomstig den tijd zulks laten hooren. Wanneer Hij de geboorte van een kind belooft, dan ligt daarin opgesloten, dat er nog een periode des levens zal geschonken worden. De belofte vereischt ter vervulling nog een tijd van leven op de aarde. Deze redeneering, die zich geheel op Gods openbaring grondt, is voldoende, om de vrees van Manóach weg te nemen.

IV. SIMSONS GEBOORTE, NAAM EN JEUGD.

De belofte van den Engel van Jahweh ging in vervulling. Dit wordt ons heel kort en eenvoudig meegedeeld in deze woorden : En de vrouw baarde een zoon en zij noemde zijn naam Simson. De jongen nu werd groot en Jahweh zegende hem. En de Geest van Jahweh begon hem te drijven te Machané-Dan, tusschen Zora en tusschen Esthaol.

Over de geboorte zelf is niets bijzonders meer mee te deelen. Want zij moet gezien worden in het rijke licht, dat de Engel van Jahweh in de aankondiging daarop heeft laten vallen. De moeder gaf aan haar jongen den naam. Dat is opvallend, omdat in Israël de vader de leiding in het gezinsleven had. Misschien staat ook dit in verband met de bijzondere aankondiging en voorbereiding van de geboorte van dit kind.

En zij noemde zijn naam Simson. Over de afleiding en beteekenis van dezen naam bestaat geen eenstemmigheid.³⁰⁾ Wij zijn van oordeel, dat de naam moet worden afgeleid van *shemesh*, dat *zon* beteekent. En dan gaan wij mede o.a. met *König* en *Noordtzij*, die de beteekenis weergeven als : *zonnig*.³¹⁾

³⁰⁾ De naam is door sommigen afgeleid van *shamên*, *vet zijn*, door anderen van *shamêm*, dat *verwoest zijn* beteekent, in de *pi.* dus *verwoesten* kan beteekenen. Men wilde daardoor komen tot de beteekenis : *de sterke*, die men reeds bij *Josephus* vindt. Maar wij hebben boven aangegeven, hoe het bij de voor de hand liggende afleiding vanzelf duidelijk wordt, dat Simson in zijn naam als *de sterke* wordt gekwalificeerd. Deze afleidingen hebben geen enkelen goeden grond, terwijl de afleiding van *shemesh* juist doet zien, dat *Josephus* de beteekenis van den naam goed had verstaan.

³¹⁾ Er zijn er ook, die den naam verklaren als : *zonnetje*. Omdat het meer voor de hand ligt, aan een bijv. naamwoord te denken gezien de Hebreeuwsche woordvorming, meenen wij, dat de boven aanvaarde

De moeder heeft dien naam gekozen. Zij zal daarbij ongetwijfeld hebben bedoeld, dat de naam iets uitzei van den drager van den naam. Hoewel de zon licht geeft en warmte en alzoo de naam Simson ook daarop zal wijzen, dat Simson, gelijk de zon opkomt en de duisternis verdrijft, beginnen zal Israël te verlossen, om daardoor ook licht te laten vallen in het duister bestaan van het geknechte Israël, zoo zal toch wel meer bijzonder gedacht moeten worden aan de kracht van de zon. In Richt. 5 : 31 lezen we : Alzoo moeten omkomen al Uw vijanden, Jahweh ! Maar die Hem liefhebben zullen zijn als wanneer de zon opgaat in haar kracht. Wij hebben in dit vers een toelichting, die ons den naam Simson terstond doet verstaan. De opgaande zon verdrijft de schaduwen en breekt de machten der duisternis stuk met onoverwinnelijke kracht. Zoo zal Simson optreden in geweldige kracht, om te beginnen Israël te verlossen.

De naam van den richter heeft mede meerderen bewogen, om in Simson den held van een zonnemythe te zien. Maar het is zonder meer duidelijk, dat de naam daartoe geen enkelen grond geeft. Alleen wanneer er andere gronden zijn, kan ook mede de naam in het geding betrokken worden. En omdat dit hierna aan de orde komt, volstaan wij er mede, thans er op te wijzen, dat de naam zelf, zonder eenige mythische afkomst te aanvaarden, heel goed kan worden verklaard. ³²⁾

Ten gunste van de mythische opvatting wordt ook gewezen op de nabijheid van Bethsemes, ³³⁾ maar juist, dat

verklaring de voorkeur verdient. Het is opmerkelijk, dat de namen Simson en Dagon denzelfden uitgang hebben. Maar dit zegt niets ten aanzien van de vorming van deze namen.

³²⁾ Bertheau, die ter ondersteuning van zijn gevoelen, dat de afleiding van *shemesh* zon, de voorkeur verdient, ook wijst op het bestaan van den naam Schimschai (Ezra 4 : 8, 9, 17), brengt tegen de meening, dat de naam steun zou bieden aan de opvatting, dat Simson de zonnegod of dat zijn geschiedenis een zonne-mythe zou zijn, in, dat bij den naam Schimschai, die dezelfde beteekenis heeft, aan iets dergelijks heelemaal niet kan worden gedacht (a.w. blz. 219).

³³⁾ Zoo o.a. door Jeremias, a.w. blz. 430.

Simson *niet* in Bethsems geboren is, doet klaar uitkomen, dat hieraan in het geheel geen argument is te ontleenen voor dit gevoelen, dat integendeel hierin eerder een onwillekeurige afwijzing daarvan ligt.

De plaats der geboorte schijnt Machané-Dan ³⁴⁾ te zijn geweest. Dit vermoeden, dat reeds door *Studer* werd geuit, wordt b.v. ook gedeeld door *Keil*. In Richt. 13 : 1 staat, dat Manóach afkomstig was uit Zora, maar niet, dat hij er nog woonde. Aangezien medegedeeld wordt, dat de Geest van Jahweh Simson begon te drijven te Machané-Dan, terwijl geen heldendaden, daar verricht, worden vermeld, ligt het voor de hand, dat zijn woonplaats wordt bedoeld. ³⁵⁾ Dat Machané-Dan de woonplaats van Simsons ouders was, wordt nog nader geadstrueerd door de mededeeling in Richt. 16 : 31, dat zijn broeders Simson begroeven tusschen Zora en tusschen Estháol, in het graf van zijn vader Manóach. Machané-Dan lag immers blijkens Richt. 13 : 25 tusschen deze plaatsen, zoodat dezelfde plaats bedoeld moet zijn, terwijl toch het graf zal geweest zijn in de plaats, waar Manóach had gewoond.

Over Simsons jeugd wordt slechts weinig gezegd, maar dit weinige is toch van groote beteekenis. Hij werd groot, en Jahweh zegende hem. Hij ontving dus kennelijk den zegen van Jahweh. En deze zegen maakt rijk en doet Gods gunst over hem opmerken. Zijn jonge leven werd door Jahweh geleid en beheerscht. En reeds in den jongelingsleeftijd begon de Geest van Jahweh hem te stooten (te drijven) te Machané-Dan. Dit stooten wijst op een herhaaldelijk zich doen gevoelen van een plotselingen drang, die Simson dreef tot het werken van Gods werk, waartoe hij immers gesteld was. De jeugd was dus onder den zegen des Heeren een goede voorbereiding voor zijn levenstaak. Jahweh

³⁴⁾ De Statenvertaling leest : het leger van Dan. Maar uit de *Kantteekeningen* blijkt, dat toch ook een plaatsnaam wordt bedoeld.

³⁵⁾ Men kan dezen plaatsnaam ook niet als glosse uitsnijden, zooals meerderen willen, omdat deze naam nog niet eerder is genoemd en diens invoeging als ongegrond en onwaarschijnlijk moet worden verworpen.

liet zich niet onbetuigd, maar gaf hem, wat hij behoefde, om straks als richter te kunnen optreden tot verlossing van het volk Gods, dat in knechtschap gebonden was.

Tenslotte willen wij ten opzichte van de beschrijving van Simsons geboorte en jeugd de opmerking maken, dat de besnijdenis niet is vermeld, terwijl toch duidelijk uit het vervolg der geschiedenis blijkt, dat hij haar wel heeft ontvangen, aangezien Manóach er bezwaar tegen maakt, dat hij een vrouw wil nemen van de onbesneden Filistijnen. Ook hieruit kunnen wij concludeeren, dat slechts hetgeen bijzonder is opgeteekend wordt, maar dat heel de Israëlietische levensbeschouwing naar Gods openbaring de ondergrond is van de geschiedenis, die beschreven wordt.

Het heeft steeds de aandacht getrokken, dat na deze beschrijving van de aankondiging der geboorte en van de geboorte en jeugd van Simson daden worden vermeld, die volgens velen op een geheel ander plan staan.³⁶⁾ Men neemt dan aan, dat de inleiding later is ontworpen, om toch een geestelijke belichting te bieden, terwijl men er tevens van uitgaat, dat zulke inleidingen natuurlijk ook later moeten zijn ontstaan. Maar aangezien er geen enkele reden is, waarom dit moet worden aanvaard, zoolang men op het standpunt staat, dat we hier met historie te doen hebben, kunnen wij aan die vooronderstelling zonder meer voorbijgaan. Deze opvatting moet echter voorts reeds hierom verworpen worden, omdat dan mocht worden verwacht, dat een, in dien gedachtengang noodzakelijke, bewerking van de geschiedenis der daden van Simson zou hebben plaats gehad, waardoor ook die daden meer religieuze kleur vertoonden. Wij zijn echter van oordeel, dat ook de hier naar voren komende beschouwing der daden onjuist is en deze daden geen recht laat wedervaren, gelijk wij bij de bespreking dier daden nader zullen aantonen. En reeds het feit, dat de zonde van Simson

³⁶⁾ Schilderachtig wordt dit aldus door *Gressmann* geteekend: „wer durch dies hohe Kirchenportal eintritt, wird seltsam enttäuscht, wenn er dahinter kein frommes Kloster, sondern eher eine romantische Raubritterburg findet (a.w. blz. 240).“

niet is weggewischt, geeft een onweersprekelijk getuigenis, dat aan omwerking en vervorming van zijn geschiedenis niet mag worden gedacht.

Het verst gaat in het stellen van een tegenstelling tusschen Richt. 13 en Richt. 14 v. *Dr A. van Doorninck* in zijn artikel „De Simsonsagen”.³⁷⁾ Hij wil, uitgaande van Richt. 14 : 19, dat hij om verschillende redenen uit den text verwijderd, aantoonen, dat de uitdrukkingen, waarin over den Geest van Jahweh gesproken wordt of God wordt genoemd, kunnen worden gemist, zonder dat het verband er eenige schade door lijdt.

Afgezien van het ontoelaatbare, om zulke belangrijke uitspraken, die verklaring bieden van den oorsprong der kracht, uit te laten, omdat het verband zonder die uitdrukkingen goed aaneensluit, kan met name bij de uitspraak van Simson in Richt. 16 : 17 „want ik ben een Nazireër Gods van den schoot mijner moeder aan” de onmogelijkheid der uitlating worden vastgesteld. Wanneer deze mededeeling wordt uitgelaten, zou een verklaring van de reden van het dragen van lang haar ontbreken, wat onaannemelijk is. Terecht hebben dan ook tegen deze uitlating mannen als *Budde* en *Nowack* zich verzet. Aangezien op één punt reeds de noodzaak der aanwezigheid van zulk een uitspraak blijkt, kunnen wij de andere uitlatingen, die even ongemotiveerd zijn, onbesproken laten.

³⁷⁾ Gepubliceerd in *Theologisch Tijdschrift*, 28ste jrg., 1894, blz. 14—32.

V. SIMSON ZOEKT GELEGENHEID VANWEGE DE FILISTIJNEN.

Wij gaan nu over tot de behandeling van de geschiedenis van Simsons daden, opdat wij daardoor leeren zien, hoe zij moeten worden beschouwd en hoe het verband is met het verhaal van de aankondiging der geboorte en van de geboorte en de jeugd van Simson.

Wanneer Simson volwassen is geworden, dan is de tijd gekomen voor de aanvaarding van zijn taak en de vervulling van zijn roeping. Tegelijk met het beseft der roeping is ook ontwaakt zijn mannelijkheid. En nu is het merkwaardig, dat bij hem tusschen de roeping als richter en de begeerte naar een vrouw een speciale verbinding tot stand komt en zich openbaart. Die tweeërlei drang dringt hem en zoo komt hij tot een optreden, waarin een opmerkelijke vermenging zich vertoont.

Hij ging af naar Thimnath en kwam daar onder de bekoring van een Filistijnsche. En hij was terstond besloten, haar tot vrouw te nemen. Als hij haar gezien heeft, komt hij terug tot zijn ouders en zegt: Ik heb een vrouw gezien te Thimnath van de dochteren der Filistijnen; nu dan, neem ze mij tot vrouw.

In het Filistijnsche land, waar zijn taak en roeping ligt, vindt hij een meisje, dat hem geheel in beslag neemt. Hij is blijkbaar van meening, dat beide te vereenigen zijn: het nemen van een vrouw uit de dochteren der Filistijnen en het zoeken en verkrijgen van gelegenheid vanwege de Filistijnen. Wij kunnen dit ook afleiden uit de opmerking van den geschiedschrijver in verband met het protest der ouders: Zijn vader nu en zijn moeder wisten niet, dat dit van Jahweh was, want hij zocht gelegenheid vanwege de Filistijnen. Te dier tijd toch heerschten de Filistijnen over Israël.

Wij zijn van oordeel, dat dit de vertaling is, die voor de hand ligt en het best recht laat wedervaren aan de wijze van uitdrukking in den text. De ouders wisten niet, dat dit van Jahweh was. Dit „dit” moet toch wel teruggrijpen op hetgeen is medegedeeld. En dan moet het tweede *ki* vertaald worden als : want, zoodat er staat : want hij zocht gelegenheid vanwege de Filistijnen. Maar ook wanneer men het „dit” laat slaan op wat volgt en ook het tweede *ki* vertaalt als : dat, verandert er aan den zin der mededeeling niet veel. Ook dan blijkt duidelijk, dat de goedkeuring van Jahweh slechts gaat zoover als de drijving in Simson uitgaat naar het zoeken van gelegenheid vanwege de Filistijnen. Bij de door ons gekozen vertaling verklaart de uitspraak : want hij zocht gelegenheid vanwege de Filistijnen, de mededeeling, dat Simsons begeerte naar de Filistijnsche van Jahweh was. Aangezien dit de verklaring is, wordt hierin tevens de beperking van de goedkeuring van Jahweh gegeven. Het zoeken van gelegenheid vanwege de Filistijnen is van Jahweh. En Simson wil tot het zoeken hiervan een vrouw uit hen aan zich verbinden. Dit hing dus samen met Jahweh's drang in hem tot de vervulling van zijn richterlijke roeping, maar lag geheel voor Simsons verantwoordelijkheid.

God droeg wel de zondige begeerte naar een Filistijnsche in Simson, omdat hij er naar streefde, de Filistijnen te slaan. Hij gebruikte deze zondige begeerte ook in Zijn dienst. Maar het is en blijft een zondige begeerte, die veroordeeld wordt door Gods gebod. Jahweh's goedkeuring gaat alleen over het zoeken van gelegenheid vanwege de Filistijnen.

Het oordeel Gods over de door Simson begeerde huwelijks-sluiting komt, hoewel zwak geformuleerd, tot uitdrukking in het woord der ouders tot hun zoon : Is er geen vrouw onder de dochteren uwer broeders en onder al mijn volk, dat gij heengaat, om een vrouw te nemen van de Filistijnen, die onbesnedenen ?

Maar de absolute afkeuring van een dergelijk huwelijk lezen wij in de inleiding van het boek der Richteren (3 : 6) gezien in het licht van Jozua 23 : 12, 13, welke uitspraken

slechts te verklaren zijn bij bekendheid met het verbod, dat gevonden wordt in Ex. 34 : 16 en Deut. 7 : 3, 4.

Ook toont God in den afloop, dat Simson wel de gewenschte gelegenheid ontvangt, maar dat hij de Filistijnsche niet tot een huisvrouw verkrijgt. De afloop moet immers ook als een aangrijpend en ingrijpend feit dienen tot de onderwijzing inzake den eisch van Gods geboden en de bestraffing der overtreding van Gods geboden. Door den afloop wordt Simson in zijn aardsche liefde getroffen. Hij moet missen de vrouw, met wie hij door den huwelijksband verbonden was, reeds eer hij met haar het gewone huwelijksleven had kunnen aanvangen.

De vermenging der beide volken treedt duidelijk in het licht.

Wanneer toch de tot een richter aangewezen jongeling zich begeeft in het Filistijnsche land, om een vrouw aan zich te verbinden, dan blijkt daaruit, dat de scheiding geheel verdoozeld is en dat de scheidslijn dreigt te worden uitgewischt. Bovendien blijkt uit de gemakkelijkheid, waarmede de ouders de vrouw voor hun zoon verkrijgen, dat er een vermenging is, die niet meer als een uitzonderingstoestand bestaat, maar die reeds de gedachten en verhoudingen beheerscht.

Dit is juist de gevaarlijke verleiding, die zich doet gelden in dezen tijd. En tenslotte dient Simsons aanvankelijke verbinding met de Filistijnen onder Gods bestier mede daartoe, dat zulke verbindingen als onmogelijk en verwerpelijk openbaar worden. Simsons neiging, die hem bracht tot een huwelijksverhouding met een Filistijnsche, toont eenerzijds de gruwelijke vermenging en haar doorwerking, maar strekt anderzijds tot onthulling van de geweldige klove, die er in werkelijkheid ligt tusschen Gods volk en de onbesnedenen. Hoedemaker ³⁸⁾ merkt terecht op : „De genezing beantwoordt aan de kwaal. Israëls heemeester tast de ziekte van zijn volk in haar o o r z a a k aan.

Het volk Gods maakt gemeene zaak met de vijanden van

³⁸⁾ a.w. blz. 215.

af kloof, afkeer
af kerken fak met onkerken mee.

b)

a)

→ ziep. 48

b)

heel gewoon geworden (p49)

zijn geloof, en heeft te leeren, dat de natuurlijke vijandschap tusschen de beide volken sterker is dan de liefde tusschen de personen en de geslachten uit die volken, die zich vermengen".

Zeer merkwaardig is in Simson de verbinding van roepingsbesef en zondige huwelijksbegeerte. Hij stelt zich voor, dat zijn huwelijk met de dochter der onbesnedenen dienen zal tot het brengen van een breuk tusschen hem, den door God aangewezen richter, en de vijanden van zijn volk, dat spijt de zondige vermenging en schrikkelijke inzinking en afwijking toch is het volk des verbonds. Hij gaat aan het zondig karakter van zijn begeerte voorbij, omdat hij een bepaald doel als richter beoogt.

Wij kunnen verstaan, dat meerderen hem hebben geteekend als den richter, in wien het zondige volk zijn vertegenwoordiger heeft. Gelijk in Israël de vermenging bestaat, zoo ook in Simson. Gelijk Israël door zijn vermenging met de vreemden zijn kracht verliest, zoo vergaat het ook Simson. Maar hoewel ter beoordeeling van Simsons leven gerekend moet worden met het milieu en de verslapping en vermenging van heel het volk, toch moet Simson niet met het volk vereenzelvigd worden. Hij had zijn eigen roeping, plaats en taak. Hij staat als richter persoonlijk tegenover God en staat schuldig vanwege zijn zondigheid en nalatigheid in zijn richterschap.

Toen Simson zich eenmaal in het hoofd gezet had, dat hij de Thimnietische zich tot vrouw zou nemen, was hij hiervan niet meer af te brengen. Hij laat zich niet raden door zijn ouders. Met vasthoudendheid zet hij door, gelijk dit in liefdeszaken dikwijls het geval pleegt te zijn.

Hij is zwak op het punt der liefde. Maar hij is sterk in het doorzetten van zijn wil tegenover de ouders. Hij gaat zelfs op hun bezwaren niet in, doch herhaalt eenvoudig zijn begeerte. Hij hoopt immers ook, dat hij door de verbintenissen met de Filistijnsche gelegenheid zal ontvangen, zijn richterlijken arbeid aan te vangen, en zeker wel mede daarom luistert hij niet naar de waarschuwing zijner ouders.

De vrouw is recht in zijn oogen; zij beantwoordt aan zijn

wensen. Hij laat zich beheerschen door schoonheid en bevalligheid, niet rekenende met de waarheid, die in later tijd haar vertolking heeft gevonden in Spr. 31 : 30.

Het verhaal geeft aan de ouders een plaats van beteekenis. Zij moeten optreden ter verwerving van de vrouw. Opmerkelijk is, dat pogingen ondernomen zijn, om de ouders uit het verhaal te elimineeren, en dat meerderen die pogingen als geslaagd hebben erkend. *Van Doorninck*, *Stade* e.a. beschouwen de ouders na vs. 3 als invoeging, *Stahn* wil heelemaal de ouders uit caput 14 weglaten.³⁹⁾

Van Doorninck en *Stade* hebben onafhankelijk van elkaar de opinie verkondigd, dat de ouders door latere bewerking in den text, die spreekt over de actie tot het verkrijgen van de vrouw, zijn ingebracht.

Van Doorninck heeft hieraan opnieuw een bespreking gewijd in zijn artikel „De Simsonsagen, kritische studiën over Richteren 14—16”. Omdat hij hierin door meerderen gevolgd is (wij noemen slechts *Moore*, *Budde* en *Nowack*), is het temeer gewenscht, tegenover deze critische meening positie te kiezen met het aangeven van gronden, die tegen aanvaarding van een dergelijke bewerking getuigen.

De vraag der ouders tot Simson in Richt. 14 : 3 wordt ten onrechte als „wel wat erg onnoozel” voorgesteld, omdat hierin de afkeuring over het begeeren van een Filistijnsche tot uiting komt.

Wanneer door een voorstander van schrapping der ouders wordt opgemerkt, dat verwacht mocht worden de mededeeling, dat de ouders Simsons wensch inwilligden, dan moet worden gezegd, dat een dergelijke mededeeling niet noodzakelijk is, omdat uit den gang van het verhaal blijkt, dat zij aan den wensch van Simson hebben toegegeven.

De argumenten, ontleend aan een vermeende verwarring in het verhaal bij de teekening van het optreden van de ouders en dat van Simson, kunnen worden ontzenuwd, door

³⁹⁾ Men zie „Die Simsonsage, Eine religionsgeschichtliche Untersuchung über Richter 13—16,” Göttingen, 1908, blz. 17.

aan de hand van het geschrevene de volgende voorstelling van de opvolging der gebeurtenissen te geven.

De ouders gaan, nadat zij hebben toegegeven aan Simsons verlangen, met hun zoon mee. Hij wijst hun de plaats, waar zij wezen moeten, de woning van de begeerde Filistijnsche, maar hij gaat, gelijk vanzelf spreekt, niet mede naar binnen, omdat de wederzijdsche ouders met elkander de zaken van het huwelijk moeten bespreken. Hij gaat intusschen de wijngaarden in en ontmoet daar den leeuw. Zoo wordt duidelijk, dat de leeuw *hem* (en niet *hun*) brullend tegemoet springt. Wanneer hij daarna zijn ouders heeft opgewacht en gehoord heeft, dat de samenspreking een gunstig resultaat gehad heeft, gaat hij zelf naar het meisje, om met haar te spreken. Als zijn ouders en hij later weer naar Thimnath gaan, om het huwelijk te doen plaats vinden, dan wordt, doordat gezegd wordt, dat Simson naar den dooden leeuw gaat kijken, gesuggereerd, dat hij ter uitvoering van dit plan vooruit is gegaan. Zoodra hij den honig gevonden en genomen heeft, gaat hij zijn ouders tegemoet, geeft hun van den honig en gaat met hen naar de woning van de vrouw. ⁴⁰⁾

Zoo hebben we een ongeunstelde voorstelling van den gang van zaken, die op aanwijzingen van het verhaal is opgebouwd en waarbij van geen enkele verwarring of onmogelijke situatie iets blijkt.

Dat een exogaam en matriarchaal huwelijk zou zijn bedoeld, is een hypothese, die slechts kan worden aanvaard, zoodra men de Oud-Testamentische voorstellingswereld op zij zet terwille van constructies, die men zelf heeft uitgedacht in verband met allerlei aanwijzingen over gewoonten der oudheid, die ook aan Israël zonder goeden grond worden

⁴⁰⁾ Wanneer in Richt. 14 : 10 alleen de vader genoemd wordt, dan is het niet de bedoeling, de moeder uit te sluiten, maar den vader als den verantwoordelijken persoon te vermelden. De vader moest immers aanwezig zijn, opdat de zaak voortgang kon hebben. Dat de moeder ook meeding, ligt opgesloten in de mededeeling, dat Simson honig gaf aan zijn vader en zijn moeder. De schrijver is zeer kort in zijn beschrijving. Hij duidt veel door het verband aan, zonder in nadere beschrijving te treden.

toegekend. Dat Simson tot de vrouw kwam in het huis van haar vader, spreekt vanzelf, omdat hij in toorn haar daar had achtergelaten en nagelaten had, haar in zijn woning te voeren.

Tenslotte zij opgemerkt, dat latere invoeging ook hierom onaanvaardbaar is, omdat de toegeeflijkheid der ouders, was zij geen feit, niet zou zijn verhaald, aangezien deze in strijd is met de strenge eischen van Gods geboden.

Het verzet der ouders is te prijzen, maar de slapheid in het toegeven is af te keuren. Hier doet zich gelden de invloed der algemeene verslapping. Daarom worden wij hierdoor gewaar-schuw'd voor alle verflauwing der grenzen en opgewekt, om de scheiding tusschen kerk en wereld inzake familierelaties zoo scherp mogelijk te handhaven, opdat de algemeene zede versterking biede aan het verzet der ouders tegen verkeerde huwelijksvoornemens der kinderen.

De eerste grootsche daad, die Simson verrichtte, was het dooden van den jongen leeuw zonder eenig wapen. De jonge leeuw, die juist volgroeid is en nu zelfstandig op roof uit-gaat, is in de Schrift het beeld van kracht. Hier treedt dus de geweldige kracht van Simson onder de inwerking van den Geest van Jahweh bijzonder aan het licht. Hij verscheurt den jongen leeuw, alsof het een bokje is, terwijl hij niets in zijn hand heeft. Van een vaneenscheuren van bokjes is verder niets bekend, zoodat wellicht mag worden aangenomen, dat de schrijver hier slechts een vergelijking gebruikt, om aan te geven, dat Simson den leeuw verscheurde met een gemak, als wanneer iemand een klein bokje zou vaneenscheuren. Er zijn wel meer verscheurende dieren door menschen gedood, maar nooit op de wijze, waarop Simson dit deed. Hij was ongewapend en rukte den leeuw, zeker wel zijn kop, uiteen met zijn handen.

Ten onrechte neemt derhalve V. Zapletal ⁴¹⁾ aan, dat deze daad niet de grenzen van het mogelijke onder men-schen, die niet door God bijzonder bekrachtigd worden, over-schrijdt. Hoewel wij met hem opkomen voor de historische

dit heeft d
aan
of de
moet ik voor
dank
(die dankloze)

⁴¹⁾ V. Zapletal O.P., Der Biblische Samson, Freiburg (Schweiz), 1906.

werkelijkheid van het leven van Simson, moeten wij toch deze wijze van verdediging afwijzen, omdat zij haar kracht zoekt in een ontoelaatbaar verzwakken van de grootschheid van Simsons daden.

Het geheim der kracht ligt in de bekrachtiging door den Geest van Jahweh. Wie geen geloof hecht aan de mogelijkheid en werkelijkheid van de bekwaammaking door den Geest van Jahweh tot daden van meer dan gewone, menselijke grenzen in gewonen zin overschrijdende, lichaamskracht, die moet ook deze geschiedenis in haar waarheidskarakter aantasten. Maar daarmee keert men zich in ongeloof tegen geschiedenis, die als zoodanig wil aanvaard worden.

De bekrachtiging door den Geest van Jahweh onderscheidt Simson van alle krachtfiguren uit sagen of mythen. Simson blijft een mensch van gelijke beweging als wij, wien ook niets menselijks vreemd is. Maar hij ontvangt tot zijn ongewone daden de kracht Gods. De Geest van Jahweh heeft een absoluut beheerschende kracht ten opzichte van heel het leven, ten opzichte van het geestelijke en het stoffelijke.

De vergelijking met Heracles (Hercules) brengt in het geheel geen oplossing noch verheldering. Het is wel opvallend, dat de eerste daad van Simson is het dooden van den leeuw, terwijl Heracles zijn groote werken aanvangt met de overwinning op den nemeïschen leeuw. Dit heeft natuurlijk temeer tot vergelijking en zekere gelijkstelling gedreven.

Doch de leeuw, die door Simson wordt vaneengescheurd, is blijkens het verhaal een gewone leeuw, maar de leeuw, door Heracles geveld, is een heel wonderlijk monster, kennelijke afbeelding van een natuurmacht.

Heracles is klaarblijkelijk een figuur, door de sage of mythe verzonnen. Hij mist alle reële verhoudingen. Maar Simson is een mensch onder de menschen. Het bijzondere is slechts, dat God hem tot bijzonderen arbeid roept en hem daartoe op bijzondere wijze de kracht verleent.

Aangezien ook in de verdere werken geen overeenstemming blijkt, moet de vergelijking tusschen Simson en Heracles ook deswege worden prijsgegeven.

Dat de vergelijking met Gilgamesh nog veel verder weg ligt, zal wel niemand op goede gronden kunnen betwisten.

Dr. H. Steinthal heeft het pleit gevoerd voor mythische verklaring ook van den leeuw. Hij heeft zich eerst gekeerd tegen Dr G. Roskoff in een bespreking van diens boek „Die Simsonssage nach ihrer Entstehung, Form und Bedeutung und der Heraclesmythus“, ⁴²⁾ waarin deze nog veelszins zich hield aan de vergelijking tusschen Simson en Heracles, bijzonder wijzende op de sterk uiteenlopende gedachtensfeer van de volken, die op de verschillende uitbeelding der helden invloed zou hebben geoeffend. Steinthal ⁴³⁾ verwierp de methode van Roskoff. Daarna heeft hij in hetzelfde tijdschrift onder den titel „Die Sage von Simson“ ⁴⁴⁾ positief zijn verklaring gegeven.

Hij meent, dat het raadsel van Simson nog nooit opgelost is. De oplossing, die de bewerker van Simsons geschiedenis geeft, is geen oplossing, omdat zij onmogelijk is. Onmogelijk is zij, omdat in een lijk geen bijenzwerm kan huizen. Hij spreekt zelfs van een „naturgeschichtliche Unmöglichkeit“. Ook zou het van Simson zeer dwaas geweest zijn, een raadsel op een geheel persoonlijke gebeurtenis te gronden, waarvan niemand iets wist; zulk een raadsel zou absoluut niet op te lossen geweest zijn.

Wij moeten echter Steinthal's bewijsvoering afwijzen. Want in het Oosten kan een dood lichaam door de hitte in één dag tijds geheel opdrogen, zoodat geen verrotting intreedt. Hiermede is de natuurhistorische onmogelijkheid vervallen en kan metterdaad aanvaard worden, dat de zwerm bijen zich in de holte van den verslagen leeuw nestelde. Ook kan een raadsel heel wel, voornamelijk in de oudheid, op een historische gebeurtenis gegrond zijn.

Wanneer hij echter met zijn oplossing komt, dan ligt zij

⁴²⁾ Uitgegeven te Leipzig in 1860.

⁴³⁾ Zeitschrift für Völkerpsychologie und Sprachwissenschaft, Zweiter Band, 1862, blz. 110—120.

⁴⁴⁾ In een noot zegt hij, dat dit artikel een omwerking en uitbreiding is van een opstel in de Wissensch. Beilage der Leipziger Zeitung van 1857. Men zie hetzelfde tijdschrift, denzelfden jrg., blz. 129—178.

verre buiten het verhaal. Hij wil den leeuw verstaan als afkomstig van den mythischen leeuw, een symbool der zonnehitte. De zon doodt den leeuw, pleegt zelfmoord, om de doodelijke hitte terug te houden. Het is zonder meer duidelijk, dat zulk een oplossing een inlegging is van mythische gedachten en constructies, die tegen de werkelijkheid, die geteekend wordt, indruischt.

Terwijl *Steinthal* den leeuw als symbool van de zon ziet, verdedigt *W. Schulz* de opvatting, dat de leeuw in de maanmythologie thuis hoort. Hij doet dit in een bespreking van de dissertatie van *Dr. Hermann Stahn*, *Die Simsonsage, eine religionsgeschichtliche Untersuchung über Richter 13—16*, in de *Orientalistische Literaturzeitung* 1910 kol. 442—449.

Alfred Jeremias betoogt, dat ter gelegenheid van de aanwending op de verwachting van den redder de maanmotieven ten deele veranderd zijn in zonnemotieven.⁴⁵⁾

Men ziet uit deze onderlinge discussie, dat men over de verklaring der motieven allerlei speculaties geeft. Waar die motieven in het geheel niets met de geschiedenis van Simson te maken hebben, aangezien de schrijver reële gebeurtenissen wil beschrijven, daar moet deze verklaring van het ontstaan van Simsons geschiedenis als ongegrond en onwettelijk verworpen worden. Deze motieven liggen ook buiten de gedachtenwereld van den schrijver, die den God Israëls dient en Zijn daden wil bekendmaken.

De opvatting van *Steinthal* is door meerderen verworpen. Ook de *Leidsche Vertaling* erkent: „Maar wat hiervan zij, in de Israëlietische overlevering over Simson wordt er niet meer aan gedacht”.

De jonge richter meet het eerst zijn kracht met den jongen leeuw. God betoont in de gave van de kracht der overwinning, dat Hij Simson bekwaamt tot bijzondere daden. Hij geeft daarin terstond de verzekering, dat Simson in zijn richterschap de noodige kracht zal ontvangen, dat hij niets en niemand behoeft te vreezen.

De jonge leeuw werd gedood, omdat hij den jongen richter

⁴⁵⁾ a.w. blz. 431.

tegentrad. Maar de doode leeuw zal straks nog een rol vervullen in Simsons omgang met de Filistijnen. Hij komt straks voor in het raadsel, dat leidt tot de breuk tusschen den richter en de vijanden van Gods volk.

Simson zwijgt over zijn daad. Hij is blijkbaar niet trotsch. Hij wist immers ook, dat de Geest van Jahweh hem bekrachtigd had, zoodat hij slechts te roemen had in Jahweh. Hij zwijgt ook met opzet over zijn daad. Tenminste, dat mag, naar ons voorkomt, worden afgeleid uit de aparte vermelding van zijn zwijgen. Hij heeft zeker reeds de verwachting, dat die leeuw nog wel nader een rol zal hebben te spelen.

Wanneer Simson heengaat, om de Filistijnsche tot vrouw te nemen, dan wijkt hij af, om het aas van den leeuw te bezien. Hij heeft daarvoor bijzondere belangstelling. En hij verkrijgt ook belooning voor zijn moeite. Want in het lichaam van den leeuw was een bijenzwerm met honig.

Hij nam ⁴⁶⁾ dien honig in zijn handen en ging al gaande en etende; en hij ging naar zijn vader en naar zijn moeder en gaf hun en zij aten. Doch hij gaf hun niet te kennen, dat hij den honig had genomen uit het lichaam van den leeuw.

Er was dus tusschen den eersten en den tweeden tocht der ouders nogal eenige tijd verlopen, aangezien de zwerm zich in dien tusschentijd in den dooden leeuw genesteld had en reeds zooveel honig had vergaderd, dat Simson er ruimschoots van eten en uitdeelen kon.

Wij hebben reeds aangegeven, dat het nestelen van een zwerm in de holte van den dooden leeuw niets onnatuurlijks heeft. ⁴⁷⁾ Al gaan bijen gaarne in bergspleten, zoo is het toch niet vreemd, dat zij in het verstarde lichaam van een leeuw, dat vanwege het vaneenscheuren een holte vertoont, zich vestigen.

⁴⁶⁾ Het werkwoord *radah* nemen we hier in de beteekenis van afschillen, losmaken uit, losschrapen uit. Men zie de woordenboeken van *Gesenius-Buhl* ¹⁶ en *König* en meerdere commentaren, met name ook *Moore* a.w. blz. 333.

⁴⁷⁾ In een sage komt zelfs voor, dat bijen zich nestelen in een schedel. Men zie *Herodotus* V, 114.

Ook hier blijkt, dat de schrijver gewone bijen en gewonen honig bedoelt. Zij, die aan godenspijze willen denken, verwijderen zich dus zonder grond van de kennelijke bedoeling van het verhaal. Wanneer men eigen gedachten in de geschiedenis wil inleggen, dan kan men er natuurlijk van maken, wat men maar wenscht. Dan is aan de grootste willekeur ruimte gegeven. Dit moet ook gezegd ten opzichte van het vermoeden van sommigen, dat de geschiedenis van de bijen in het lichaam van den leeuw verband houdt met het wijd en zijd verspreide geloof der ouden, dat deze insecten uit doode lichamen zijn ontstaan.

Ook nu wordt tegenover de ouders gezwezen van den leeuw en hoe hij aan den honig kwam. Simson wil dit geheim houden, opdat hij er straks profijt van kan trekken.

Simson maakte een bruiloft. Dit waren de jongelingen gewoon te doen, wanneer zij huwden. Hoewel hij voor de bruiloft zorgde, lag het toch voor de hand, dat de familie van de bruid de gasten uitnoodigde. De vrouw woonde elders en was van Filistijnschen bloede. Daarom is het alleszins begrijpelijk, dat de gasten uit denzelfden stam en hetzelfde gebied werden genoodigd.

Bovendien blijkt uit heel de geschiedenis van Simson, dat hij alleen stond. Zoo was het dus ook reeds in zijn jongelingsleeftijd. Hij moest hier immers ook *alleen* staan tegenover 30 Filistijnen.

Er is bij deze beschouwing van verhoudingen en toestanden geen enkele reden, om aan tegenstrijdigheden te denken en deswege wijzigingen voor te stellen en gedeelten voor glossen te verklaren.

Natuurlijk wachtte men met de definitieve uitnoodiging, tot Simson er was. Men moest hem eerst zien. Wellicht moest men hem ook nog wel kennen in de toebereiding van de bruiloft wat de gasten betreft.

De LXX en andere oude vertalingen hebben in plaats van *zien* het werkwoord *vreezen* gelezen. Maar deze lezing is verwerpelijk, omdat er bij Simsons komst moeilijk reeds van vrees sprake kan zijn. Zijn geduchte kracht was immers nog niet bekend geworden.

Waarom men *dertig* jongelingen uitnoodigde, is niet te zeggen. Mocht dit getal samenhangen met mythische voorstellingen — wat echter uit niets blijkt — dan was hiermede ten opzichte van Israëls gedachtenwereld nog niets gezegd, aangezien het getal genoodigden door de Filistijnsche familie werd vastgesteld.

7 dagen lang duurt de bruiloft. 30 gasten zijn aanwezig, om feest te vieren en vreugde te bedrijven. Er is blijkbaar nogal eenige welstand.

Van de ouders hooren wij niets meer. In het verhaal spelen zij niet meer een rol en daarom wordt nagelaten, aangaande hen nadere mededeelingen te doen.

De bruiloft werd in alle vroolijkheid gevierd. Er is blijkbaar een vrije omgang tusschen de Israëlieten en de Filistijnen. Uit niets blijkt, dat er een afstand, een kloof bestaat. Dat is juist het gevaarlijke en zondige van Israëls positie in die dagen. God wil, dat de kloof zal openbaar worden, opdat Zijn bondsvolk niet teniet ga door vermenging met de Heidenen, opdat Zijn heil zal worden gewrocht voor heel de wereld.

Simson zoekt echter gelegenheid vanwege de Filistijnen. Hij heeft het Filistijnsche meisje lief, maar wil in conflict geraken met de Filistijnen. Hij meent, dat dit kan geschieden spijt, neen door zijn verzwagering met hen.

Wanneer de jongelingen alle dagen feest vieren, dan moet er op de meest aangename wijze tijdverdrijf gezocht worden. Aangezien het opgeven van raadselen een aangename tijd-passeering is voor vroolijke bijeenkomsten, is het in het geheel niet bevreemdend, dat hiertoe ook thans de toevlucht wordt genomen.

De bruidegom laat zich niet onbetuigd, maar doet volop mee. Hij stelt aan de gasten voor, een raadsel op te geven. Hij zegt: laat ik u eens een raadsel opgeven. Indien gij het mij gedurende de zeven dagen van het bruiloftsfeest wel zult verklaren en het zult vinden, ⁴⁸⁾ dan zal ik u geven dertig fijne

⁴⁸⁾ De LXX mist in de voorwaarde: en het zult vinden. Hoewel dit kan zijn ingevoegd, behoeft dit toch in het geheel niet het geval te zijn. De reden, die wel voor invoeging wordt opgegeven, als zou hiermede Simsons eisch verscherpt zijn, opdat Simson gelegenheid zou hebben,

lijnwaadskleederen en dertig wisselkleederen. Maar indien gij het mij niet zult kunnen verklaren, zoo zult gij mij geven dertig fijne lijnwaadskleederen en dertig wisselkleederen.

De prijs van den winnaar is hoog gesteld. Dit geschiedt gewis, omdat Simson hierdoor de Filistijnen hoopt te belasten en te treffen op een gevoelige wijze. De bruiloftsgasten wagen het er op en gaan met den voorslag accoord in deze woorden: geef uw raadsel op en laat het ons hooren.

De kleederen, hier bedoeld, zijn niet met volstreckte zekerheid te kwalificeeren. Vermoedelijk wijst het woord, dat wij in navolging van de *Statenvertaling* met „fijne lijnwaadskleederen” vertaalden, op kleeren, die op de huid gedragen werden. Maar het kunnen ook andersoortige kleederen onder de bovenkleeding geweest zijn. De wisselkleederen zijn vrij zeker de fijne gewaden, die bij afwisseling gedragen werden, kostbare kleederen, die tot sieraad strekten, en, zoodra de aangelegenheid, die zulk gewaad vroeg, voorbij was, weer werden afgelegd en vervangen door minder kostbare.

Simson geeft het volgende raadsel op:

*Van den eter ging spijze ⁴⁹⁾ uit,
en van den sterke ging zoetigheid uit.*

Dit raadsel is vernuftig gevonden, ook goed geformuleerd

de Filistijnen op het niet-ervullen der voorwaarde te wijzen, omdat ze zelf de oplossing niet gevonden hadden, is zonder eenige kracht en beteekenis, omdat Simson aan de verplichtingen van de verliezende partij voldoet en de Filistijnen overeenkomstig den eisch der overwinnaars de kleederen doet toekomen. Ook deze mededeeling wordt wel aangevochten, maar het is toch onaannemelijk, dat aan de eene zijde het „en het zult vinden” zou zijn ingevoegd en blijven staan, terwijl anderzijds Simsons betaling der schuld zou zijn toegevoegd.

⁴⁹⁾ Wij zouden, om het oorspronkelijke meer te benaderen, kunnen vertalen: van den eter ging *eten* uit (men zie ook de *Kantteekeningen* van de *St. vert.*), maar omdat dit iets plat is, is het beter, dat wij ons houden aan het woord *spijze*.

in dichterlijken vorm.⁵⁰⁾ Het geeft werkelijk aanwijzingen, die een richting aangeven ter oplossing. Want de eter moet een sterke zijn en de spijs iets zoets. Omdat de leeuw de sterke onder de dieren is en honig zoete spijs bij uitnemendheid, ligt in het raadsel goede zin.

Simson is niet alleen lichamelijk sterk, maar hij heeft ook een sterken geest en dichterlijken aanleg.

Wel is dit raadsel gebaseerd op een heel bijzonder feit. Maar dergelijke wijze van raadselvorming kwam in de oudheid meer voor. Wij kunnen hiervoor zelfs verwijzen naar het door Schulz hiermede in verband gebrachte raadsel:

*Henging un wedderkamm,
Lebendigen ut 'n doden namm.*

Want ook hierbij werd de oplossing gevonden in een heel bijzonder geval.

Dat Simsons raadsel op een bijzonder feit gebaseerd is, kan niet als bezwaar tegen de waarheid der raadselopgave worden ingebracht, aangezien dergelijke raadsels meer zijn bedacht en gesteld.

Tegen de opvatting van *Steinthal*,⁵¹⁾ die opnieuw met klem verdedigd is door *Dr. H. Stahn*,⁵²⁾ dat hier gedacht moet worden aan den honigbouw in den tijd, wanneer de zon in het teeken van den leeuw staat, hebben wij reeds bedenkingen ingebracht. Daarvan is in het verhaal zelf niets te vinden, terwijl geen enkele klemmende reden dringt tot het zoeken van een anderen gang der gebeurtenissen, als in den text geteekend wordt.

Schulz heeft betoogd, dat Simsons raadsel het allernaast staat aan het boven geciteerde „Halslöserätsel”, ook reeds daardoor „dass Simson hing ieng und den Löwen tötete,

⁵⁰⁾ *Zapletal* houdt alle uitspraken in de geschiedenis van Simson voor gedichten. Maar het is zonder meer duidelijk, dat er heel wat uitspraken zijn, die alle dichterlijkheid missen en niet dan op gekunstelde wijze tot gedichten kunnen worden omgevormd. Men zie *V. Zapletal* O.P., *Der biblische Samson*, Freiburg (Schweiz), 1906. blz. 12.

⁵¹⁾ a.w. blz. 131, 132.

⁵²⁾ Die Simsonsage blz. 36 v.v.

und zurück kam und die Immen in dem Aase fand, wobei er ebenfalls Lebendiges, ja nach den Varianten sogar Lebenswasser, von dem Toten nahm". Wanneer hij dan voorts meent, de eenige afwijking, die hij vindt, n.l. dat Simson den leeuw verscheurt en in het Duitsche sprookje het paard als aas gevonden wordt, te kunnen aanwijzen als een in werkelijkheid volledige overeenstemming, door te herinneren aan „Bärenohr, die eine Stute zerreiszt" en met een van haar deelen 1000 man verslaat, dan behoeft, naar ons voorkomt, aan zulk een gelijkstelling, die allerlei combinaties waagt en overal overeenkomst vindt, geen nadere bestrijding te worden gewijd.

Trouwens, *Schulz* zelf erkent, dat de door hem aangehaalde raadsels „so stark und eigenartig von der biblischen Fassung" afwijken, dat er niet aan te denken valt, dat ze kunnen ontstaan zijn uit de in den bijbel overgeleverde Simsonmotieven.⁵³⁾

De vergelijking met andere raadsels levert geen resultaat op.

Gressmann, die in navolging van *Gunkel* de vraag der Filistijnen, die de oplossing bevat, houdt voor een tweede raadsel, heeft de verklaring van het raadsel, dat dan naar zijn opvatting het eerste is, gezocht in het vomeeren.⁵⁴⁾ Een dergelijke oplossing is echter geheel op eigen gelegenheid uitgedacht, los van heel den gang van het verhaal. Hoewel de scherpzinnigheid moet worden bewonderd, verdient toch het plat maken van hetgeen een geheel anderen geest ademt, strenge afkeuring.

De Filistijnen kunnen, hoeveel moeite zij zich ook geven, de oplossing van het raadsel niet vinden. Zij houden zich er drie dagen ernstig mee bezig, maar hun zoeken is zonder resultaat.

Wat de dagen betreft, doen zich moeilijkheden voor, die het gemakkelijkst opgelost worden door weglating van de

⁵³⁾ Men zie O. L. Z. 1910 kol. 526 v.

⁵⁴⁾ Die Schriften des Alten Testaments in Auswahl I 2, Zweite Aufl., Göttingen, 1922, blz. 244.

bepaalde tijdaanwijzingen, maar die op die wijze natuurlijk niet een oplossing verkrijgen, die op grond van den text mag worden aanvaard.

Het verhaal schijnt de gedachte te suggereeren, dat op de drie dagen terstond de zevende dag volgt, hoewel het ook niet onmogelijk is, dat van de drie volgende dagen niets gezegd wordt. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de LXX en de Pesch. een betere lezing hebben gevolgd, toen zij in plaats van op den zevenden dag vertaalden : op den vierden dag. Dit maakt in het Hebr. slechts één letter verschil.

Wanneer reeds op den vierden dag de dreiging der Filistijnen de vrouw drong, om te weenen in het bijzijn van haar man, dan is er genoegzaam reden voor de mededeeling : En zij weende voor hem in de zeven dagen, in dewelke zij deze bruiloft hadden. Want deze tijdaanduiding behoeft niet te bedoelen, dat de vrouw al die dagen weende, maar dat zij gedurende de, zeven dagen durende, bruiloft weende. Het zou trouwens al te mistroostig zijn, als de vrouw alle dagen van de bruiloft had geschreid.

Wij achten het echter ook niet onmogelijk, dat vertaald wordt met de *St. vert.* : op den zevenden der dagen. Wel ligt deze vertaling niet voor de hand en worden er taalkundige bezwaren tegen ingebracht. Maar zij schijnt toch mogelijk te zijn.

In dat geval zouden wij ook in Richt. 14 : 12 willen vertalen : op den zevenden der dagen. Dan was ook zonder de lezing van LXX en Pesch. een goed verband te vinden. De zevende dag van de bruiloft is dan de beslissende dag. Vier dagen vóór dien dag gaf Simson bij deze opvatting het raadsel op. Drie dagen tobden de Filistijnen zich af en op den vierden, die de zevende is van de bruiloft, wendden zij zich tot de vrouw.

Hoe het zij, op deze beide manieren is er een aannemelijk verband tusschen de aanwijzingen aangaande de dagen te vinden.

De vrouw wordt door de Filistijnen bedreigd met de woorden : Overreed uw man, dat hij ons het raadsel verklare, opdat wij niet u en uws vaders huis met vuur verbranden.

Hebt gij ons genoodigd om ons arm te maken, of niet? ⁵⁵⁾

Het is natuurlijk niet de bedoeling, dat Simson rechtstreeks aan hen de oplossing zal mededeelen. Zij gaan er van uit, dat het mededeelen van de oplossing aan de vrouw vanzelf insluit, dat zij er tijdig kennis van ontvangen. Het dreigement is van ernstigen aard en maakt dan ook diepen indruk op de vrouw. Zij begint haar man te bewerken met verwijt en tranenvloed. Zij is bevreesd voor het dreigend gevaar, maar is toch tevens ook onder den invloed van haar nationaliteit. Het Filistijnsche bloed spreekt hier krachtiger dan de liefde tusschen man en vrouw.

Zij zegt immers: gij haat mij maar en hebt mij niet lief: gij hebt den kinderen mijns volks een raadsel opgegeven, maar het mij niet verklaard.

Hierin komt eenerzijds uit, dat zij als een echte vrouw uitgaat van de plicht van den man, haar zijn geheimen te verklaren; maar anderzijds wordt hier gehoord de stem van het bloed. Zij spreekt van de kinderen haars volks. Zij stelt zich aan de zijde van haar volk.

Zoo begint dit huwelijk reeds gelegenheid te geven vanwege de Filistijnen. De kloof begint te gapen.

Bovendien wordt hier de bedriegelijkheid der Filistijnen openbaar. Zij bedreigen de vrouw, opdat zij op een unfaire en onbehoorlijke wijze achter het geheim komen. Zij stellen ook het volksbelang boven de goede verhouding tusschen man en vrouw. De tranen vallen over de wangen van de Filistijnsche, die Simson bekoort, maar die tranen zijn bedrog: zij belaagt haar man terwille van haar volksgenooten.

Simson heeft bij den eersten tranenvloed nog kracht van verweer. Zijn verstand is nog scherp en niet omneveld door de macht der vrouw. Hij antwoordt haar: Zie, aan mijn vader en aan mijn moeder heb ik het niet verklaard, zou ik het u dan verklaren?

Zij, die den vader en de moeder uit deze geschiedenis

⁵⁵⁾ Aantrekkelijk is de lezing van enkele handschriften, die in plaats van: of niet? lezen: hier (heen). De lezing van den Mas. text is het moeilijkst. Maar zij kan ontstaan zijn door de gedachte van den afschrijver, dat op het eene vraagpartikel het andere moest volgen.

hebben laten uitvallen, verklaren deze uitspraak voor een toevoegsel. Maar juist dit antwoord van Simson, dat in den dialoog past en geheel den indruk wekt van een woord, gesproken in een echt gesprek, doet te meer verstaan, dat men op een dwaalweg is, wanneer men de ouders uit dit verhaal elimineert.

Simson bedoelt met zijn antwoord natuurlijk: ik heb zoo nauw voor geheimhouding zorggedragen, dat ik zelfs mijn ouders, die uiteraard voor mijn belangen waken, niet in kennis heb gesteld van de zaak, die het raadsel verklaart; zou ik het dan riskeeren, het geheim aan u mede te deelen, die van anderen bloede zijt en nog geen blijk hebt gegeven, een geheim te kunnen bewaren?

De bruidegom heeft allicht niet bedoeld, dat men eerder aan zijn ouders dan aan zijn vrouw zijn geheimen vertelt. Maar in dit concrete geval, nu er belangen bij betrokken waren en de nationaliteit in het geding kon komen, sprak het naar zijn meening vanzelf, dat hij de oplossing van het raadsel eerder zou toevertrouwen aan zijn ouders dan aan zijn vrouw. Ook hier oefent het bloed invloed.

Simson kan echter niet tegen het voortdurend weenen van de vrouw. Als zij aanhoudt met schreien en hem telkens weer perst, dan kan hij het niet meer uithouden. Hier toont hij zijn zwakheid.

Hij is geweldig van kracht, maar tegen de macht der vrouw is hij niet opgewassen. Hij overwint in alle gevechten door zijn overmacht, maar in den strijd met de vrouw delft hij het onderspit.

Deze tegenstelling wordt in het menschelijk leven meer gezien. Daarom kan Simson te beter psychologisch benaderd worden. Fijn is de psychologische teekening in Simsons geschiedenis.

De tranen der vrouw behalen de overwinning. Zij vindt de zwakke plek en maakt daarvan gebruik.

Zoodra Simson haar het raadsel verklaard had, verklaarde zij het aan de kinderen haars volks. Zij kiest vóór de nationaliteit, tegen haar man. Zij bedriegt haar man en helpt de stamgenooten aan de begeerde oplossing. Al moge de vrees

voor de bedreiging mede invloed geoefend hebben, de stem des bloeds heeft de beslissing gebracht.

Toen de vrouw de verklaring van het raadsel verraden had, zeiden de mannen der stad tot Simson, op den zevenden dag, eer de zon ⁵⁶⁾ onderging :

*Wat is zoeter dan honig,
en wat is sterker dan een leeuw?*

De oplossing wordt in vraagvorm gegeven. De Filistijnen spreken in poëzie uit, dat met het zoete de honig en met den sterke de leeuw wordt bedoeld. Dit antwoord doet het raadsel eere aan. Want hier wordt niet nuchter gezegd: honig ging uit van den leeuw, maar hier wordt poëtisch dit feit aangeduid.

Gressmann verklaart: „Man wird gewiss behaupten dürfen, dass diese Deutung auch vom Erzähler beabsichtigt sei, dass er aber der trockenen Prosa eine poetische Fassung vorgezogen habe. Da dies jedoch der Eigenart der hebräischen Sage durchaus widerspricht — klassische Einfachheit und leichte Durchsichtigkeit ist überall ihr höchster Ruhmestitel — so wird man ein „Zitat“ annehmen müssen, das die Lösung des Rätsels geistreich umschreiben soll“. En zoo maakt hij den weg vrij naar de oplossing van *Gunkel*, o.a. ook door *Stahn* overgenomen, dat hier een tweede raadsel

⁵⁶⁾ *Stade* heeft een conjectuur voorgesteld, waardoor gelezen wordt: eer hij in de slaapkamer ging. Deze conjectuur is vrij algemeen aanvaard. Maar hoewel het verschil in den text gering is en de conjectuur een goeden zin biedt, die ook iets aantrekkelijks heeft, achten wij haar onaanvaardbaar, omdat het woord, hier voor *zon* gebruikt, zeer weinig elders voorkomt en in dezen vorm geheel niet, omdat niet te begrijpen is, hoe dit vreemde woord hier kwam, als er oorspronkelijk slaapkamer heeft gestaan, temeer waar dit woord in cap. 15 : 1 voorkomt, en omdat het ondergaan van de zon het punt van beslissing is inzake den tijd, door Simson gesteld. Het is ook wel wat te dramatisch, als Simson hier werd voorgesteld als op het punt, de slaapkamer binnen te gaan. De vrouw moest ook gelegenheid gehad hebben, de volksgenooten in te lichten, om daarna zich weer rustig bij hem te voegen. Hoezeer de conjectuur op het eerste gezicht iets verrassends heeft, is zij bij nadere overweging toch niet acceptabel.

wordt gevonden, waarvan de oplossing geboden wordt in het antwoord, dat op deze vragen past: *de liefde*.

Maar het is toch ontoelaatbaar, de poëtische schoonheid te erkennen, maar deze niet mogelijk te achten voor de Hebreeuwsche „sage”. Zulk een argumentatie is geheel bevooroordeeld en gaat uit van eigen constructies, waarvoor de feiten wijken moeten.

Aangezien de oplossing in schoonen vorm gegeven is, maar geheel op het raadsel past, moet ook *Gunkel's* vinding worden verworpen. Zij is wel ingenieus, maar trekt toch de zaak in een andere sfeer. Het verhaal wil ons bekend maken met de reden van verwijdering tusschen Simson en de Filistijnen en geeft slechts daartoe het raadsel en zijn oplossing.

Simson geeft een snedig antwoord aan de bedriegelijke Filistijnen. Hij zegt:

*Zoo gij met mijn kalf niet hadt geploegd,
gij zoudt mijn raadsel niet gevonden hebben.*

Hij doorziet de zaak en teekent de medewerking van zijn vrouw in een pakkend, schoon niet vleierend, beeld.

Indien Simson de eerste is, die dit beeld gebruikte, dan komt hem de eer toe, een woord te hebben gesproken, dat tot een spreekwoord is geworden.

Hij heeft echter de verklaring van het raadsel gehoord en moet nu 30 fijne lijnwaadskleederen en 30 wisselkleederen geven aan de bruiloftsgasten. Al zijn zij op slinksche wijze achter den zin van het raadsel gekomen, hij wil zich toch niet onttrekken aan betaling van het verschuldigde bij verklaring van het raadsel.

Toen werd de Geest van Jahweh vaardig over hem en hij ging af naar Askelon, en sloeg van hen dertig man; en hij nam hun gewaden en hij gaf de wisselkleederen aan hen, die het raadsel verklaard hadden.

Deze mededeeling wordt door meerderen als een latere toevoeging beschouwd. Maar daarvoor is geen enkele gegronde reden. Waarom zou men Simson hierdoor willen rechtvaardigen? Dat behoefde niet, omdat de zin van het raadsel wederrechtelijk was verkregen. Waar Simson echter

zelf erkent, dat de Filistijnen zijn raadsel gevonden hebben, daar spreekt het vanzelf, dat hij, de sterke, ook aan den eisch der betaling voldoet.

Dat Askelon ⁵⁷⁾ ver weg was, kan ook niet tegen de echtheid getuigen. Want het ligt voor de hand, dat hij niet in de buurt, maar op eenigen behoorlijken afstand zijn slachtoffers koos.

Ook kan niet tegen de echtheid ingebracht worden, dat alleen van wisselkleederen gesproken wordt. Want van een redactor mag juist worden verwacht, dat hij nauwkeurig de vervulling van den eisch aangaf.

Al moge vs. 19b ook goed aansluiten bij vs. 18, daarmede is vs. 19a nog niet in staat van beschuldiging gesteld.

Hoewel het niet noodzakelijk is, te aanvaarden, dat de toorn pas ontbrandde na de bevrediging van den eisch der metgezellen aan den bruiloftsdisch, aangezien het na elkander staan der werkwoorden niet behoeft in te sluiten een na elkander der handelingen, door de werkwoorden genoemd, meenen wij toch, dat het zielkundig ook heel wel verklaarbaar is, dat de toorn eerst ontbrandde na de voldoening aan den eisch van het geven der kleederen. Dan moet men het zich aldus voorstellen. Zoodra de oplossing werd medegedeeld, drong tot hem door en kwam in zijn denken op den voorgrond, dat hij de kleederen moest verstrekken. Psychologisch is ook te verstaan, dat hij tegenover de victorie van de nationaliteit stelt het geven van kleederen, ontruikt aan menschen, die diezelfde nationaliteit bezitten. Wanneer hij echter aan den eisch heeft voldaan en aan de Filistijnen het hun toekomende heeft verstrekt, dan komt pas helder voor zijn geest te staan, welke verkeerde en bedriegelijke rol zijn vrouw gespeeld heeft. Dan ontbrandt zijn toorn en laat hij haar achter, omdat hij haar nu niet zien kan.

⁵⁷⁾ Moore zoekt naar een ander Askelon, dat dichterbij lag. Maar het spreekt vanzelf, dat de bekende Filistijnsche stad bedoeld moet zijn, aangezien slechts in een flinke stad zooveel gewaden konden worden verkregen als Simson noodig had. In een stad stappen gewoonlijk wel heeren in sierlijke gewaden rond.

De wisselkleederen worden alleen genoemd, maar de bedoeling is natuurlijk, dat ook de fijne lijnwaadskleederen gegeven zijn. Dit wordt ook door het verband nog wel nader aangeduid. Want Simson verslaat dertig Filistijnen en trekt hun heel hun kleeding (hun „uitrusting”) uit. Omdat zij zeker wel een fijn onderkleed onder het keurig opperkleed droegen, verkreeg Simson, wat hij noodig had. Staat er dan slechts, dat hij de wisselkleederen gaf, dan ligt daar vanzelf in opgesloten, dat hij ook de fijne lijnwaadskleederen schonk.

De nationaliteitsquaestie is in het geding. De nationaliteit dreef tot het wederrechtelijk recht verkrijgen op de kleederen. Nu moet ook de natie daarvoor boeten. Wel sterven menschen, die aan de zaak zelf geheel onschuldig zijn.

Het is opmerkelijk, dat hierover geen afkeuring wordt gevonden, terwijl de Geest van Jahweh daartoe bekwaamde. Hierbij zullen wij hebben te bedenken, dat de Schrift er van uitgaat, dat de Filistijnen geen recht hebben in het Joodsche land, dat zij onbesnedenen zijn, die zich hebben ingedrongen in het land, dat God aan Zijn volk geschonken heeft, dat zij vijanden van Israël zijn, zich bevinden op een grond, die hun niet toekomt, en dat zij deswege als vijanden van God en van Zijn volk moeten beschouwd en behandeld worden.

Bovendien is uit het gedrag der bruiloftsgasten en der vrouw van Simson al gebleken, dat de Filistijnen goddeloozen zijn, die liegen en bedriegen, die zich keeren tegen den Israëliet in hun nationaliteitsbesef, die hun belang stellen tot hun norm.

Hoewel de nationaliteitsquaestie zich deed gelden en nog niet de godsdienstige tegenstelling in zijn vollen omvang, wordt toch de kloof reeds openbaar, bestaande in het principieel religieus verschil.

Maar het verschil zal steeds meer blijken en het geschil verscherpen.

De richter Israëls zal gelegenheid ontvangen vanwege de Filistijnen.

VI. DE RICHTER ISRAËLS VINDT GELEGENHEID VANWEGE DE FILISTIJNEN.

Wanneer Simson, in toorn ontbrand, naar zijns vaders huis is gegaan, dan tracht de familie van de vrouw niet, de verhouding weer in orde te brengen. Integendeel, de vader gaat er zoo maar toe over, het meisje, dat rehtens de vrouw van Simson was, te geven aan één der bruiloftsgasten, die bijzonder de positie had gehad van vriend des bruidegoms naar het schijnt. ⁵⁸⁾

Hieruit blijkt de lage zedelijke staat van de Filistijnen. De vader rekent niet met het onvervreemdbaar recht van den man en hij maakt zoo maar een eind aan de rehtens bestaande huwelijksverhouding. Deze daad was zedelijk ongeoorloofd en indruischend tegen de wet van Israëls God.

Deze houding van den vader vindt vrijwel algemeen afkeuring. Maar *Emil Wietzke*, die aan Simson ontzegt, dat hij een nationale held, een karakter en een mensch is, keurt het weggeven van de dochter aan een ander goed. ⁵⁹⁾ Zoo ziet men, waar men terecht komt, als men den historischen grondslag verwerpt en geheel naar eigen goeddunken concipiëert en combineert.

De breuk wordt door de daad van den vader definitief. Dit optreden van den Thimniet was ontoelaatbaar en onverstandig. Wel was het onaangenaam, dat de dochter in toorn was achtergelaten, maar de vrouw had het er naar gemaakt en men behoorde in ieder geval af te wachten, hoe Simson verder zijn houding bepalen zou.

⁵⁸⁾ Dat er een vriend des bruidegoms is, die als zoodanig een bijzondere positie inneemt, blijkt ook in het N.T. Men zie Joh. 3 : 29.

⁵⁹⁾ *Emil Wietzke*, Der biblische Simson der Aegyptische Horus-Ra, Wittenberg, 1888, blz. 5.

Na niet te langen tijd bleek, dat Simson wel toornen kon tegen zijn vrouw, maar niet in dien toorn kon volharden. De liefde kreeg weer de overhand, zoodat de toorn versmolt. De liefde was machtig. Aan die zijde was Simson zwak. Het geschiedde dan ook na eenigen tijd in de dagen van den tarweoogst, dat Simson zijn vrouw ging bezoeken met een geitebokje. Toen hij tot haar wilde gaan in de kamer, werd hij daarin verhinderd door den vader, die tot hem zeide : Ik dacht vast, dat gij haar geducht haattet ; dies heb ik haar gegeven aan uw metgezel. Is niet haar jongere zuster schooner dan zij ? Dat zij toch de uwe zij in haar plaats.

Met de liefde werd het blijkbaar onder de Filistijnen niet nauw genomen. De vrouw is zonder meer gegeven aan een ander, die deelgenomen had aan Simsons bruiloft. En de vader biedt zoo maar haar jongere en naar zijn oordeel schoonere zuster als vrouw aan in haar plaats. De meisjes hadden niets in te brengen. Dit was trouwens oudtijds veelvuldig het geval.

Als Simson de woorden van den vader der Filistijnsche hoort, is hij terstond op wraakneming bedacht. Hij wendt zich echter niet tegen de ouders van de vrouw, maar tegen de Filistijnen. Hoewel bijzonder de teleurstelling hem moest grieven, aangezien hij kwam om met zijn vrouw het huwelijksleven te leiden, zegt hij daarover geen woord, maar spreekt terstond over de schuld der Filistijnen. Zijn antwoord, dat hij tot den vader en in hem tot de Filistijnen richt, luidt : Ik ben ditmaal onschuldig van de Filistijnen, wanneer ik hun kwaad doe.

Hij spreekt hier als richter. Hij zoekt gelegenheid vanwege de Filistijnen. En hij vindt die thans, doordat de Filistijnen wederrechtelijk hem zijn vrouw ontnomen hebben en de vader haar geschonken heeft aan iemand van den eigen Filistijnschen stam. Daarin werd de Israëliet van zijn recht beroofd en stelde het onrecht der Filistijnen zich als recht tegenover Simson.

Het gaat hier niet alleen over een persoonlijk geval. Neen, in deze handelwijze jegens Simson traden de Filistijnen tegen Israël op in hun zondigheid en boosheid. Daarom kon de

richter nu zich vrij laten gelden, zonder dat hij zich schuldig behoefde te maken aan een ongemotiveerden aanval.

Wel heeft de vader van de vrouw de daad verricht. Maar hij deed dit als een vertegenwoordiger van den Filistijnschen stam onder medeweten, goedkeuring en medewerking der Filistijnen. De bruiloftsgast nam immers Simsons vrouw tot de zijne.

Strafwaardig is het bestaan van dergelijke opvattingen en practijken. Strafwaardig is de daad zelf. Strafwaardig is het toelaten en medewerken aan deze daad.

Israël had zich tegen de Filistijnen moeten keeren in een strijd, die niet eerder eindigde dan met een overwinning. Maar dat heeft dit volk nagelaten. Het heeft zich gebogen onder het Filistijnsche juk en zelfs zich met de onbesnedenen vermengd. De Filistijnen heerschen met hun boosheid en onrecht in Israël.

Simson wordt thans ook door hun boosheid getroffen. En waar hij de door God geroepen richter is, daar heeft hij nu een rechtsgrond, die hem gelegenheid geeft, tegen hen op te treden en hen te straffen. Wel is het persoonlijke hier met het richterlijke vermengd en vereenigd, maar dit komt voort uit de situatie, dat hij gelegenheid moet zoeken vanwege de Filistijnen, dat hij de vermenging breken moet en op eigen gelegenheid den strijd aanbinden zonder hulp ook van medestanders en volgelingen.

In Simsons antwoord spreekt de richter, die de gelegenheid vindt, die hij zoekt. Wij hooren hierin zelfs de blijdschap vanwege dit vinden, hoezeer het hem moet bedroefd hebben, dat zijn wettige vrouw, op wie hij zijn zinnen had gezet, hem ontruikt en ontroofd was. Het richterschap neemt hier de voornaamste plaats in zijn gedachten in. De persoonlijke droefheid schuilt min of meer weg achter de richterlijke blijdschap.

Simson gaat nog niet over tot het treffen van de Filistijnen in hun bloed ter bestraffing van hun booze handelingen. Hij bedacht een zeer origineele manier, om de Filistijnen kwaad te doen en schade te berokkenen. Hij ving 300 vossen en nam fakkels, keerde staart aan staart en deed één fakkel

tusschen elke twee staarten in het midden. Hij stak vervolgens de fakkels in brand en joeg de vossen in het staande koren der Filistijnen, zoodat hij aanstak zoowel de korenhoopen als het staande koren, ja ook de wijngaarden en olijfboomen.

In Richt. 15 : 1 werd medegedeeld, dat Simson in de dagen van den tarweoogst zijn vrouw bezocht. Scheen de tijdsaanduiding daar van geen speciale beteekenis, nu wordt duidelijk, dat die tijdsaanduiding met opzet in het begin reeds is gegeven. Want nu verstaat men terstond het erge van Simsons strafmaatregelen jegens de Filistijnen. Het koren was rijp. Aangezien het maaien met de sikkel geschiedde, stond er nog een gedeelte op den stam en was er een gedeelte afgemaaid en in garven gebonden overeind gezet tot hoopen.

Simsons daad is diep ingrijpend. Van den oogst hing zeer veel af. En nu de korenhoopen met het staande koren in vlammen opgingen, beteekende dit een gevoelige slag en voor menigeen verarming. Ja zelfs de boomgaarden bleven niet voor het vuur gespaard.

De vossen vlogen in hun angst en pijn vanwege de brandende fakkel bij hun staart, waarheen zij maar konden. En omdat staart aan staart gebonden was, werd de vlucht bemoeilijkt. Daardoor kwam het vuur te beter in het brandbare koren.

Simsons macht over de dieren moet bijzonder groot geweest zijn. Hier was toch niet alleen lichaamskracht in het geding, maar ook behendigheid en beheersching der dieren.

Meerdereren zijn van oordeel, waaronder ook *Keil*,⁶⁰⁾ dat hier niet aan vossen maar aan jakhalzen is te denken. Dit wordt voornamelijk geoordeeld, omdat vossen alleen levende dieren zijn, terwijl jakhalzen in kudden rondzwerven. Wanneer het woord, hier gebezigd, ook jakhals kan beteekenen, ligt het ook voor de hand, aan jakhalzen te denken. Aangezien dit echter niet zeker is en deze benaming speciaal de vossen aanduidt, is het de vraag, of men hier wel mag aannemen, dat Simson jakhalzen heeft gevangen.

⁶⁰⁾ *Keil*, Das Buch der Richter 2, 1874, blz. 336.

In ieder geval werden veel dieren, die den naam, in het verhaal gebezigd, dragen, in dit gebied gevonden. Dit blijkt ook hieruit, dat in 1 Sam. 13 : 17 van een vosseland ⁶¹⁾ wordt gesproken.

Steinthal en meerderen met hem wijzen ter verklaring van dit verhaal op de Romeinsche gewoonte, door *Ovidius* verhaald, brandende vossen op bepaalde tijden door het circus te jagen. Men vindt ook hierin weer een overblijfsel van een zonnemythe. Ook wijst men op het offeren van roode honden aan *Robigus*.

Terecht zegt ook *Gressmann*: „Jedenfalls aber hat die Fuchshetze Simsons nichts mit heiligen Bräuchen zu tun. Denn bei ihr handelt es sich nur darum, den Philistern einen Schabernock zu spielen und ihren Getreidefeldern Schaden zuzufügen“. Hij wijst hierbij op soortgelijke en bijna gelijke gebruiken in den strijd, die in de historie zijn vermeld. ⁶²⁾

Ook deze daad der vossenvangst en vossenbeheersching gaat boven het gewoon-menschelijke uit. Dit is natuurlijk voor hen, die niet gelooven aan wonderen, een reden, om dit verhaal niet geloofwaardig te achten. Maar wie den almachtigen God kent en gelooft in Zijn openbaring, die ziet ook hier de grootheid der bekwaammakende kracht Gods. En tegen hen, die geen geloof hechten aan de beschrijving, die zich als historie aandient, moet nog worden opgemerkt, dat het toch wel onaannemelijk moet worden geacht, dat een schrijver in staat is, de figuur van een Simson te verzinnen, die eenerzijds zoo volkomen menschelijk is en anderzijds toch telkens in kracht boven het menschelijke uitgaat, terwijl het gewagen van de bijzondere kracht van dezen richter door de werking van Gods Geest, wanneer dit niet zou zijn overeenkomstig de werkelijkheid, zou moeten worden gekwalificeerd als bedrog. En bedrog te aanvaarden in de Schrift is God krenken in Zijn waarachtigheid.

De brand verwoest zoowel het koren als wijngaarden en

⁶¹⁾ *Gressmann* wijst hierop, a.w. blz. 244. De Statenvertaling leest hier abusievelijk: *het land Saul*.

⁶²⁾ *Gressmann*, a.w. blz. 245.

olijfboomen.⁶³⁾ Geen wonder, dat de Filistijnen in beweging en beroering geraakten en dat zij verontwaardigd zochten naar den schuldige. De schrijver teekent ook hier psychologisch zuiver en fijn.

Op de vraag naar den schuldige wordt ten antwoord gegeven, dat het Simson, de schoonzoon van den Thimniet, is, en dat de reden van zijn daad daarin ligt, dat deze Thimniet Simsons vrouw genomen heeft en haar gegeven heeft aan zijn metgezel. Het antwoord geeft dus meer dan gevraagd wordt volgens de woorden, maar het bevat, wat naar de bedoeling wel in de vraag begrepen is. De volksaard wordt juist getypeerd.

In het antwoord treedt geheel onopzettelijk aan het licht, dat ook de Filistijnen Simson voor den schoonzoon van den Thimniet hielden, dat zij Simsons recht op de vrouw erkenden, dat zij dies een ontoelaatbare daad hadden getolereerd, voorzoover zij er niet nog nader bij betrokken waren.

De erkenning van het vergrijp aan het huwelijks- en bezitsrecht ligt in de woorden opgesloten.

Al hebben de Filistijnen eerst deze daad, die overeenkwam met hun verdorven zeden, goedgekeurd, dat belet hun niet, dat zij, nu zij de gevolgen zien en ervaren, deze daad afkeuren en zelfs straf oefenen over den Thimniet en zijn dochter.

Dit is weer een blijk van de zondige zeden van dit onbesneden volk, dat den waarachtigen God niet kende. Zij toornen niet tegen de daad van den Thimniet, omdat zij goddelijke en menselijke rechten krenkt, maar omdat zij schade aan hen berokkend heeft door de verbranding van den oogst.

Het belang is norm en niet het recht. De gedachtenwereld der Filistijnen opent zich hier op een markant punt. De Filistijnen gaan niet op Simson los, die den brand heeft aangestoken. Dat zou toch mogen worden verwacht. Zij gaan

⁶³⁾ We nemen op grond van oude vertalingen aan, dat in den Mas. text een *waw* of *wē^ead* voor *zait* is weggefallen. De oorzaak hiervoor is moeilijk aan te geven.

naar Thimnath, want zij zien de oorzaak van de ramp in de handelwijze van den Thimniet. Hij moet worden gestraft. De vrees voor Simson zal hierbij ook wel haar invloed hebben geoeffend. Maar toch worden de Thimniet en de dochter als de schuldigen gezocht en getroffen.

Zij gingen op en verbrandden haar en haar vader ⁶⁴⁾ met vuur. Hier treft de vrouw, wat zij door het verraden van de oplossing van het raadsel wilde ontgaan.

De wreedheid der Filistijnen openbaart zich hier in een schrikkelijke daad. Zij werden nog slechts in hun *bezit* getroffen, maar zij oefenden wraak, door het treffen in het bloed. De brand in het koren werd beantwoord met den brand van huis en bewoners. Zij dooden met vuur degenen, die zelf geen vuur in het koren hadden gebracht, schoon hun daad Simson daartoe had geprikkeld.

De Filistijnen geven weinig om menschenlevens. Zij laten zich geheel door hun belang, dat hun norm is, beheerschen. Zonder eenige scrupule dooden zij leden van hun eigen *stam*, wier daad zij eerst hebben goedgekeurd, maar veroordeeld, zoodra zij hun tot schade strekte. Dit gedrag der onbesnedenen is goddeloos.

Hoewel zij ook Simson niet met rust zullen laten, gaan zij toch ter wraakneming naar den Thimniet. Al zijn zij, gelijk vanzelf spreekt, ook toornig op dezen Israëliet, zij straffen den volksgenoot en zijn dochter. Zij gaan uit van de leer: oog om oog en tand voor tand. En Simson verbrandde immers hun koren als strafmaatregel vanwege de daad van den Thimniet. Ofschoon de Thimniet en zijn dochter op schrikkelijke wijze door het *goddelijk* recht getroffen worden, zoo moet toch de daad der Filistijnen immoreel en gruwelijk worden genoemd.

⁶⁴⁾ Volgens een andere lezing, die in verschillende manuscripten wordt geboden en door oude vertalingen wordt gesteund (zie *Kittel*, *Biblia Hebraica*), wordt medegedeeld, dat zij haar en haars vaders huis verbrandden. Deze lezing heeft veel voor. Zakelijk zal echter het verschil niet groot zijn, omdat de Mas. text wel hetzelfde zal bedoelen als de andere lezing, schoon het niet zoo wordt gezegd.

Deze daad geeft aan Simson, den richter, opnieuw gelegenheid vanwege de Filistijnen.

Hij kan toch niet ongestraft laten, dat de Filistijnen zoo handelen jegens haar, die rechtens zijn vrouw was. En waar zij het leven hebben aangetast, daar moeten ook zij thans in hun bloed worden getroffen.

Hij is verontwaardigd over zoo schandelijke wraakneming.

Hij zeide tot hen : Als gij zóó doet, voorwaar ik zal niet ophouden dan nadat ik mij aan u zal gewroken hebben. En hij sloeg hen de schenkel met de heup een grooten slag. Daarna ging hij af en woonde in de rotskloof Etam.

In de uitspraak „als gij zóó (alzo, aldus) doet” ligt Simsons veroordeeling van het doen der Filistijnen. Hij geeft hiermede de reden aan voor zijn richterlijk optreden. Hoewel hij hier persoonlijk wraak neemt, mag toch niet miskend worden, dat hij ook hier welbewust als richter spreekt en handelt. Hij oefent ook de wraak Gods.

Simson is telkens persoonlijk bij de zaak betrokken. Er is steeds vermenging van het persoonlijke en het richterlijke. Maar bij al die persoonlijke verwickelingen is het hem er om te doen, als richter gelegenheid te vinden, de macht der Filistijnen te breken.

Hij wil het recht Gods handhaven en het gericht Gods oefenen. Dat treedt klaar aan het licht in het verband, in den samenhang der dingen, waarbij het Simson er steeds om te doen is, als richter te kunnen optreden. Dit blijkt uit verschillende uitspraken van Simson, die wij overdachten, maar wel bijzonder uit zijn gebed, dat hij uitspreekt na zijn overwinning op de Filistijnen, wanneer hij door dorst gekweld wordt.

Het persoonlijk element is duidelijk aanwezig, maar evenzeer blijkt uit alles, dat hij zich richter voelt en als richter begeert op te treden en ook metterdaad optreedt, zoodra hij de gewenschte gelegenheid vindt.

Het persoonlijk element kan bij Simson niet ontbreken, want hij moet *alleen* optreden, en dat in een tijd van vermenging van Gods volk met de onbesnedenen. Maar ver gaat boven dit persoonlijke uit het richterschap tot verlossing

van Israël en tot vernietiging van de heidensche onderdrukkers en onbesneden goddeloozen.

Men moet, om Simson recht te verstaan, hem zien in de belichting, die uit heel het verband straalt. Hij zoekt gelegenheid vanwege de Filistijnen. Hij benut elke gelegenheid, die hij vindt. Hij veroordeelt hun zondig optreden. Hij spreekt straks in zijn gebed (Richt. 15 : 18) duidelijk zijn richterschap uit.

Het verhaal zelf laat hem zien als richter. Gods Geest bekwaamt hem tot zijn taak. Hij is als richter een held Gods.

Simson richtte onder de Filistijnen een groot bloedbad aan. Hij sloeg ze de schenkel met de heup, d.w.z. hij sloeg ze volkomen, zoodat velen stierven. ⁶⁵⁾

Hij vervolgde hen en sloeg al vervolgende hen neer.

En wanneer hij vele Filistijnen gedood heeft, gaat hij af en neemt woning in de rotskloof of rotsspleet Etam. Omdat hij daarheen afgaat, ligt het voor de hand, aan een plaats te denken, die lager lag dan Thimnath. Wij gaan dan ook mede met de opvatting, o.a. door *Keil* voorgestaan, dat hier niet bedoeld is een Etam tusschen Bethlehem en Thekóa (2 Kron. 11 : 6), maar een rots, op de grens van de Negeb en het gebergte van Juda gelegen (1 Kron. 4 : 32). Dat dit Etam in het gebied van den stam Simeon lag, is geen bezwaar, omdat het land van Simeon lag in het gebied van Juda.

Omdat Juda verreweg de meest invloedrijke stam in het Zuiden was, is het alleszins te verstaan, dat de Filistijnen tegen Juda optrokken, om Simson in hun macht te krijgen, toen hij zich in Etam teruggetrokken had. Zij kwamen blijkbaar met een groot leger, want zij breidden zich uit in Lechi.

De ligging van deze plaats kan niet met nauwkeurigheid worden aangegeven. Ook is het niet geheel zeker, of deze plaats reeds Lechi heette dan wel of zij dezen naam ontving

⁶⁵⁾ Het is een spreekwoordelijke uitdrukking, die overeenkomst heeft met onze spreekwijze bij levenlooze dingen, wanneer wij zeggen: hij sloeg alles kort en klein. *Bertheau* wijst ter verklaring op een Arabische uitdrukking: es war ein Krieg nach Schenkels-Weise, waarmede een heftige bloedige strijd bedoeld wordt, a.w. blz. 224.

door Simsons optreden met het ezelskinnebakken. In het laatste geval hebben we hier te maken met een proleptisch gebruik van den plaatsnaam.

Wij achten het het meest waarschijnlijk, dat de bedoelde plaats reeds Lechi heette ter oorzaak van den vorm van de hoogte. Het blijkt immers in het vervolg van het verhaal, dat er een holte in de rots is, die aangeduid wordt met een woord, dat *mortier* beteekent en ook *tandholte* beteekenen kan volgens de Rabbijnen.

De indruk wordt gewekt, dat de hoogte de voorstelling gaf van een kinnebakken met een holte als een tandholte. Maar hoe het ook zij, de naam Lechi heeft in het vervolg moeten dienen, om de herinnering aan Simsons daad levendig te houden.

Op de vraag van de mannen van Juda naar de reden van den opmarsch der Filistijnen, geven dezen ten antwoord: Om Simson te binden zijn wij opgetrokken, om hem te doen, gelijk hij ons gedaan heeft. Zij komen dus, om wraak te nemen. Het is opmerkelijk, dat zij niet tegen Simson zelf oprukken, maar dat zij tegen Juda zich legeren, met den eisch, dat zij Simson uitleveren.

Deze vernedering is wel zeer groot. De kinderen van Juda moeten Simson, die de Filistijnen aanviel naar recht, aan zijn vijanden overgeven. De richter wordt opgeëischt.

Het is niet alleen een feit, dat Simson alleen strijdt, neen, hij moet ook door zijn volk, dat hij beginnen zal te verlossen, overgeleverd worden aan de Filistijnen, de vijanden van het volk van God, die zich met de onderworpenen vermengen.

Het volk is zoo verslapt en willoos, zoo gedwee en onderworpen, dat het gehoorzaamt aan den eisch der Filistijnen. De kinderen van Juda hadden nu aanleiding en gelegenheid om zich achter Simson te stellen en zich met hem één te verklaren, om het voor hem op te nemen en zich rond hem te scharen.

Maar zij gaan tot hun schande met 3000 man op Simson af, om hem gevangen te nemen en hem in de handen der Filistijnen te geven. De richter Simson moet alleen strijden, maar ook ondervinden, dat zijn volk zich tegen hem keert

en zich laat bewegen, hem aan de vijanden over te leveren.

Ongetwijfeld heeft God ook hierdoor willen toonen, dat de verlossing enkel en alleen Zijn werk is, dat Hij het volk zelf daartoe niet noodig heeft, ja dat Hij zelfs bij een gedrag van dit volk ten voordeele van de vijanden en ter verhin-dering van Simsons richterlijke werkzaamheid de verlossing werkt. Hij waakt voor Zijn volk, ook wanneer het zich van Hem afkeert en zich zelfs tegen den door Hem geschonken richter keert.

Hierdoor biedt Jahweh de verzekering, dat Hij de verlos-sing werkt onafhankelijk van menschen. De tijdelijke ver-losser, die alleen optreedt en zijn volk tegen zich vindt, wordt bekrachtigd tot zijn richterlijk optreden. Dit geeft de gewis-heid, dat eens de eigenlijke en volkomen Verlosser ook de volkomen overwinning zal behalen, al zal ook ieder zich tegen Hem keeren.

Wij vinden hier van Godswege aanduiding en verzekering, dat de waarachtige en eeuwige verlossing door den beloofden Verlosser gewis zal worden tot stand gebracht. Van menschen moet het niet verwacht worden. Het eigen volk keert zich im-mers reeds tegen den tijdelijken en aanvankelijken verlosser. Zij zullen zich geheel tegen den volkomen en eeuwigen Ver-losser keeren. Doch het heil is des Heeren. Zijn werk kan niet worden gebroken of gekeerd. Simsons geschiedenis bevat de aanwijzing en de betuiging, dat de verlossing uit de macht der vijanden Gods gewis zal worden gewrocht, dat deze door de zondige menschenkinderen niet kan worden gekeerd, dat God de verlossing werkt spijt de zonden van het volk, dat Hij zich ten volk verkoren heeft. De Verlosser is gave Gods. Hij geeft Hem uit liefde. Hij werkt Zijn werk, door barm-hartigheid bewogen, en doet het ook tot het doel, door Hem gesteld, komen.

De 3000 kinderen van Juda kwamen tot Simson te Etam en zeiden tot hem : Wist gij niet, dat de Filistijnen over ons heerschen ? Wat is dit, dat gij ons gedaan hebt ?

Zij stellen den richter in staat van beschuldiging, omdat hij door zijn daad den onderdrukkers reden gaf, tegen hen op te treden. Zij gaan niet achter hem staan, maar beklagen

zich over zijn optreden, over zijn nalatigheid, dat hij niet rekende met hun knechtschap. Wij merken hier op, hoe groot de verblinding en verslapping is, hoe ver de zondige onderworpenheid en laffe onderdanigheid jegens de onbesnedenen gaat.

Simson antwoordt met dit korte bescheid: gelijk zij mij gedaan hebben, zoo heb ik hun gedaan. Hij wijst hiermede aan, dat hij grond had, om op te treden, dat hij naar recht de Filistijnen met strafmaatregelen had getroffen. Ook hier komt het persoonlijke in den strijd uit. Maar ook hier is te bedenken, dat Simson gelegenheid moet zoeken vanwege de Filistijnen en dat dies het persoonlijke wel een belangrijke plaats moet innemen. Maar het beheerschende is toch steeds het richterschap.

Hoewel Simson zich heeft verantwoord in zijn kort bescheid, gaan de kinderen van Juda toch voort, om hun plan te volvoeren. Zij deelen aan den richter mede, waartoe zij gekomen zijn. Zij willen hem gebonden in de hand der Filistijnen geven. Zij halen over zich de schande, den eigen richter te belagen en hem aan den vijand over te leveren. Alle heroïsme is geweken.

Simson houdt geen pleidooi voor zich. Hij is zelfs bereid, zich te laten binden door zijn volksgenooten, mits zij zweren, dat zij zelf niet op hem zullen aanvallen. Ter vrijwaring tegen verraad had hij deze toezegging van noode. En zij werd hem gereedelijk verstrekt.

Toen bonden zij hem met twee nieuwe touwen en voerden hem op van de rots. Toen hij tot Lechi kwam, en de Filistijnen hem tegemoet juichten, werd de Geest van Jahweh vaardig over hem en werden de touwen om zijn armen als linnen draden, die van het vuur gebrand zijn, en zijn banden smolten van zijn handen.

Dichterlijk wordt hier de ontmoeting tusschen den gevangen Simson en de vroolijk juichende Filistijnen geteekend. De boeien lieten los, de touwen bleken voor hem krachteloos. Het grootsche van het evenement wordt poëtisch beschreven.

De volksgenooten leveren hem uit aan de vijanden. Maar juist wanneer dit zal geschieden, wordt de Geest van

Jahweh vaardig over hem. Hij wordt door Gods kracht in staat gesteld, de touwen, waarmee het eigen volk hem bond, zonder eenige bijzondere inspanning te verbreken. En nu treedt hij als richter op tegen de Filistijnen. Hij vindt een versch ezelskinnebakken, ⁶⁶⁾ en slaat er duizend man mee dood.

Nadat hij als richter dezen grooten slag onder de vijanden van God en van Zijn volk geslagen had, heeft hij als dichter zijn zege bezongen in een lied. Hij zeide :

*Met een (letterl. het) ezelskinnebakken
een hoop twee hoopen,
met een (het) ezelskinnebakken
heb ik duizend man geslagen.*

Opmerkelijk is, dat de richter optreedt, nadat hij zich van de touwen, waarmede de kinderen van Juda hem gebonden hadden, had bevrijd. Hij treedt tegen den wil van de kinderen van Juda, ja met verbreking van door hen gebonden touwen, vóór hen op als richter ter verlossing van het volk Gods.

Dit doet verstaan, dat Gods werk doorgaat ook bij verblindings- en zondige handelwijze van het volk des verbonds.

Simson treedt op, al zijn de kinderen van Juda tegen hem opgetreden. Wij leeren hier de boosheid van het volk en de grootheid Gods in Zijn gave der verlossing spijt Israëls zonde zien. Onwillekeurig zien we hier in verzwakten vorm, wat in den lijdens- en stervensgang van Christus volle werkelijkheid is : de Verlosser, door God geschonken, wordt door het eigen volk gehaat en verworpen, ja tot den kruisdood verwezen. Hier is verwantschap in de zonde, maar ook verwantschap in de

⁶⁶⁾ Voor meerderen is het zonder meer duidelijk, dat dit gebruik van een kinnebakken er op wijst, dat we met een aetiologische sage te doen hebben. Maar tegen deze opvatting geldt, dat de schrijver kennelijk bedoelt, werkelijke historie te geven, dat ook de strijd in zijn concreetheid geteekend wordt, dat de kracht door den Geest van Jahweh geschonken wordt, waarmede de bron der kracht is aangegeven. Simsons kracht verheerlijkt den God van Israël, die tot zulke daden bekwaamt.

verlossing. Maar er is natuurlijk ook een diepgaand verschil, aangezien Christus de waarachtige en eenige Verlosser is en alle boosheid zich tegen Hem gekeerd heeft.

Simson had vanwege het optreden der Filistijnen tegen Juda gelegenheid, als richter ter bevrijding van zijn volk zich te doen gelden. De Filistijnen maakten de zaak ook van hun kant publiek tot een nationale quaestie, doordat zij om Simson tegen Juda optrokken. Nu kon Simson optreden tot bevrijding van Juda, tot verheerlijking van Gods naam door de vernietiging van de onbesnedenen.

Het lied van Simson spreekt van „een hoop, twee hoopen”, ⁶⁷⁾ waardoor de indruk gewekt wordt, dat hij meerdere hoopen verslagenen maakte, terwijl hij de vluchtende vijanden al achtervolgende doodde.

Het woord, door *hoop* vertaald, is in vorm gelijk aan het woord, dat *ezel* beteekent. Kennelijk ligt hierin een woordspeling, die in onze taal niet kan worden nagevolgd. Deze zinspeling wijst temeer op het vernederende voor de Filistijnen, dat zij door een ezelskinnebakken werden neergeslagen.

Simson toont hier opnieuw zijn dichterlijke begaafdheid.

Na het zingen van het zegelied werpt Simson het vochtige ezelskinnebakken, dat een geducht en krachtig wapen was geweest, weg, omdat het nu weer een waardeloos voorwerp was geworden. Dit wapen moest liggen temidden van de verslagenen ter aanwijzing van hun oneervollen ja smadelijken dood.

En hij noemde die plaats Ramath-Lechi, welke naam beteekent: Kinnebakshoogte.

Het was in den tijd van den tarweoogst en dies zeer warm. Simson had zich meer dan gewoon ingespannen, ter-

⁶⁷⁾ De LXX heeft in plaats van „een hoop twee hoopen” een werkwoord gelezen. Dit heeft er verschillende uitleggers toe gebracht, door conjectuur een andere lezing voor te stellen, waarbij een werkwoord inplaats van de dualis wordt gesteld. De verklaring van het werkwoord is dan nog weer verschillend. Men zie b.v. *Moore*, a.w. blz. 346. Wij houden de Mas. lezing voor de juiste, omdat zij het sterkste getuigenis voor zich heeft, maar ook omdat zij als de moeilijkste toch ook de meest teekenachtige en levendige lezing biedt.

wijl hij ook in langen tijd niets gedronken had, aangezien hij gebonden was opgevoerd door de kinderen van Juda en deze opvoering terstond overging in den aanval op de Filistijnen.

Het ligt dus voor de hand, dat hij in erge mate dorst kreeg. Omdat in het zegelied van Simson de eer der overwinning niet aan God wordt toegekend, doch slechts gesproken wordt over hetgeen de richter zelf gedaan heeft, is het niet onwaarschijnlijk, dat de dorst ook door God gezonden wordt ter verootmoediging van den richter. Niettemin gaat men somtijds te ver in deze richting, (gelijk b.v. *Ds J. H. Feringa* in zijn „Simson”, Middelburg, 1896, blz. 24), waar immers uit Simsons gebed wel blijkt, dat hij zich een dienstknecht Gods weet, die slechts in staat was tot deze grootsche daad door de kracht van Jahweh. Aangezien hij geen water had noch in de nabijheid zag, dreigde het gevaar, dat hij van dorst zou sterven. Toen wendde hij zich tot Jahweh. Hij zocht de uitkomst uit dezen nood bij Hem, die hem zoo wonderbaar bekwaamd had tot de volbrenging van zijn taak. Hij bad: *Gij* hebt door de hand van Uw knecht dit groote heil gegeven, zou ik dan nu van dorst sterven, en vallen in de hand der onbesnedenen?

Dit gebed bewijst zonneklaar, dat Simson zich er van bewust was, Gods roeping en opdracht te hebben vervuld en een uitredding te hebben bewerkt als richter ter eere Gods en tot heil Zijns volks. Op *Gij* wordt bijzonder de nadruk gelegd: dit heil, deze verlossing komt van Jahweh, van Hem alleen. Simson is Zijn knecht, die als Zijn instrument heeft gediend ter verbreking van de macht der duisternis, belichaamd in de Filistijnen. Hij duidt de oneer voor Gods naam aan, als hij nu toch nog in de hand der onbesnedenen zou vallen.

Simson heeft gelegenheid vanwege de Filistijnen gezocht en gevonden. Hij is steeds als richter zoekende geweest naar de mogelijkheid, als zoodanig op te treden. Zijn gebed doet zijn gedachtengang kennen. Hierdoor wordt tenslotte onomstootelijk bewezen, dat Simson zich richter voelde en wist, dat hij bij de gratie en in de kracht Gods optrad in het besef van roeping tot richterlijke werkzaamheid.

Op grond van dit gebed moet alle redeneering, die hem de eer als richter ontroofd, worden afgewezen en worden erkend, dat hij *overeenkomstig de openbaring van het O. T.* in den brief aan de Hebreëen in de rij der geloofshelden is geplaatst.

God hoorde het geroep van Zijn knecht. Hij toonde dit, door de holte, die in de rots was, te kloven en daaruit water te laten vloeien. De richter Israëls wordt door een wonder Gods voor den dood door versmachting en voor het vallen in de hand der onbesnedenen behoed. Hij dronk van het water. Toen kwam zijn geest weder, en hij leefde weer op.

Dit wonder is groot, Daardoor wordt het werk van den richter ook hoog geëerd. God de Almachtige greep in als eertijds bij het dorsten van Zijn volk in de woestijn.

Deze verhooring op het gebed wijst ons op Gods almacht en Zijn zorg over degenen, die in Zijn dienst staan.

Natuurlijk zou het een dwaling zijn, wanneer hieruit werd afgeleid, dat God al Zijn knechten op het gebed bewaart voor den dreigenden nood op de wijze, zooals zij het verwachten. Wij hebben Gods vrijmacht en wijsheid te eerbiedigen. Ook wordt in de Oud-Testamentische bedeeeling ter onderrichting van alle tijden zichtbaar, direct en concreet door God ingegrepen tot zegen der Zijnen en tot straf der boozen. Maar de uitredding van Simson legt een krachtig getuigenis af van Gods trouw en bewaring. Wie in Zijn wegen gaan, wie voor Zijn eer waken en strijden, die hebben niets te vreezen. Want God is met hen. Dat wordt hier betuigd op machtige wijze. De martelaren om des geloofs wil kunnen hierdoor ook worden bemoedigd en vertroost, omdat, ook wanneer God het martelaarschap zendt, vaststaat, dat Hij de leiding heeft, dat Hij ook dan zal helpen, dat Hij de Zijnen zal zegenen en bewaren, dat Hij ook in het martelaarschap zal nabij en goed zijn, dat Hij door den dood heen hen bewaart tot in alle eeuwigheid.

De verhooring van Simsons gebed noodigt tot vertrouwend bidden tot God, wanneer wij in Zijn wegen gaan, tot vertrouwend opzien naar den grooten Hoorder der gebeden.

Simson is de tijdelijke en aanvankelijke redder. Wanneer

God hem in zijn richterschap zoo kennelijk uithelpt uit den nood, dan wordt ook daardoor bevestiging geboden van de zekerheid, dat de komende volkomen Redder Zijn werk volmaakt zal verrichten en ook temidden van allen nood bewaard zal worden.

Gods volk verstaat, dat het direct ingrijpen met een grootsch wonder op Gods tijd geschiedt. Wie in geloof tot God bidt om Zijn hulp en gunst om der wille van den eenigen Verlosser, die moet ook vertrouwen, dat God het gebed hoort en verhoort naar Zijn wijsheid en goedertierenheid. Hoe Hij helpen zal, staat geheel aan Hem, maar dat Hij helpen zal, is gewis.

De fontein, die op Simsons gebed ontsprong, ontving den naam : fontein of bron des aanroepers.⁶⁸⁾ Zij is ook in haar naam voortaan een getuigenis van Gods verhooring der gebeden. Zij had dien naam nog, toen de schrijver van het boek der Richteren dit opteekende.

Nu Simson publiek als richter is opgetreden in den grooten slag bij Lechi en daarna ook door God als richter is erkend, uitgeholpen en geëerd door den wonderbaren watervloed, dien Hij uit de holte van de rotssteen te voorschijn riep, nu zegt de schrijver : En hij richtte Israëel in de dagen der Filistijnen twintig jaren. Deze mededeeling is hier geheel op haar plaats, omdat nu eerst Simsons richterlijk optreden in vollen zin is openbaar geworden. Hiermede wordt geen afsluiting van het verhaal over Simson bedoeld, maar alleen een kenschetsing van zijn optreden als richter en van zijn levensarbeid, die hiermede aangevangen is. Daarom moet ook de opvatting, dat we hier met een invoeging te maken

⁶⁸⁾ Er zijn meerdere uitleggers, die lezen: Rebhuhnquelle (veldhoenbron) met verwijzing naar 1 Sam. 26 : 20 en Jer. 17 : 11. Omdat in Richt. 15 : 19 een naam gegeven wordt aan een bron, die op het gebed gegeven is, en omdat bovendien hier de vorm, doordat de o plene geschreven is, te sterker aan een participium van het w.w. aanroepen doet denken, moet de vertaling: veldhoenbron worden afgewezen. Terecht keert zich hiertegen ook *Stahn*, a.w. blz. 31, hoewel hij ten onrechte ook hier weer een aetiologische sage vindt.

hebben, met alle daarop gebouwde hypothesen, worden afgewezen.

Deze mededeeling is kort, maar zij heeft diepen zin. Zij kenschetst Simsons verder leven als het leven van een richter. Hij verbrak de overmacht van den vijand en deed Israël in vrijheid en vrede leven in het eigen land onder den zegen des Heeren. Simson richtte Israël twintig jaren. Hierover behoeft dus niet nader te worden gesproken.

Maar aangezien over Simson nog meer gemeld moet worden inzake zijn verhouding tot de vrouw en in verband hiermede inzake den afloop van zijn richterschap, wordt nog een nieuw hoofdstuk over Simson aan de voorgaande toegevoegd.

VII. DE NAZIREER GODS DOOR ZINNEDIENST BEHEERSCHT EN TEN VAL GEBRACHT.

Simson heeft gelegenheid verkregen vanwege de Filistijnen. Door Gods bijzondere leiding is van het huwelijk met de Filistijnsche niets terechtgekomen.

In den gang der feiten ligt de afkeuring Gods over dit **huwelijk**. Maar de gelegenheid vanwege de Filistijnen, die Simson zoekt, toen hij zich tot de Filistijnsche wendde, heeft God hem geschonken.

Nu Simson zijn taak had aanvaard en als richter de gewenschte gelegenheid had verkregen, nu is ook de reden vervallen, die hij vroeger had voor het zoeken van gemeenschap met een Filistijnsche, en die eenige verschooning schonk ten opzichte van dit op zichzelf verkeerde en verboden huwelijk.

Wanneer hij dus, als richter opgetreden, opnieuw zich begeeft tot Filistijnsche vrouwen, dan is alle verontschuldiging hem ontnomen. Dan geeft hij kennelijk toe aan zondige begeerten. Dan is hij zelf oorzaak van zijn diepen val. Want God bezoekt de zonde.

In Simsons eersten gang was vermenging van huwelijksbegeerte en richterdrang. Beide ontwaakten in den jongeling. Maar nadat hij als richter is opgetreden, blijkt in zijn later leven, dat de zonde van den zinnediensl macht over hem heeft, ja dat zij zoozeer hem beïnvloedt, dat hij zijn Nazireaat opoffert aan de liefde van een Filistijnsche vrouw.

De zonde is machtig. Dat zien we in Simsons levensgang, dien wij nog zullen nagaan. Maar ook is de genade Gods groot, waar Hij den diepgevallen Nazireër toch weer in gunst aanschouwt en de bijzondere kracht aan hem hergeeft, wanneer zijn gebed toont, dat hij berouw heeft over zijn zonde en zich tot God heeft bekeerd.

Simson vreesde de Filistijnen niet en bewoog zich dies vrij in het land der onbesnedenen.

Eens ging hij naar Gaza, één der voornaamste van de vijf Filistijnsche steden. Hij kwam daar blijkbaar tegen den avond aan. Hij zag daar een hoer en ging tot haar in. Deze hoer heeft ongetwijfeld, evenals Rachab te Jericho, haar woning dicht bij de stadspoort gehad. Het verhaal maakt tenminste den indruk, dat hij haar bij het binnenkomen zag. Ook wordt aan de inwoners van Gaza bericht, dat hij in de stad gekomen is. Dan is ook duidelijk, dat de inwoners van Gaza hem omringden en op hem loerden bij de stadspoort.

De Gazieten begeerden den gevreesden vijand onschadelijk te maken. Zij drongen natuurlijk de woning van de hoer niet binnen, omdat in een strijd van man tegen man, die dan moest ontstaan, de afloop niet twijfelachtig kon zijn. Zij wachtten, tot hij weer te voorschijn zou komen. Zij hielden zich dies den ganschen nacht stil, zeggende: tot aan het morgenlicht, dan zullen wij hem dooden.

Zij konden immers bij de gesloten poort, zoodra hij verscheen, van verschillende zijden uit hinderlagen op hem aanvallen en hem dooden.

De Filistijnen loerden den ganschen nacht op hem. Dit voorkwam echter niet, dat zij tegen middernacht in slaap vielen. Zij hielden zich rustig tot het morgenlicht; eerder zouden zij immers niet behoeven op te treden. Geen wonder, dat de slaap hen overmande.

Toen Simson dan ook tegen middernacht — vermoedelijk heeft hij hun boos opzet vermoed en daarom op het onverwachtst zijn verblijf in de woning van de hoer beëindigd — opstond, was er niemand, die hem belaagde. Hij greep de deuren met de posten en rukte ze los met den grendelboom en legde ze op zijn schouders, en droeg ze opwaarts op den top van den berg, welke ligt in de richting van Hebron. ⁶⁹⁾

⁶⁹⁾ Men heeft wel gemeend, dat Simson de deuren tot aan Hebron bracht, maar Keil toont in zijn commentaar a.w. blz. 339 v. duidelijk aan, dat dit niet ligt in den zin der woorden noch in de bedoeling van het verhaal. Er is drie kwartier gaans ten Z.O. van Gaza een bergtop,

Deze daad van Simson is een daad van ongewone kracht. Dat is zonder meer duidelijk.

De vraag komt op bij het lezen van dit verhaal: waarom wordt ons dit in de H. Schrift medegedeeld?

„In de oud-Christelijke kerk is deze handeling steeds als zinnebeeld van de opstanding beschouwd”, zegt *Hoedemaker*.⁷⁰⁾

Wij zijn van oordeel, dat dit niet zoo maar mag geschieden.

Wat leert ons deze geschiedenis? Dit, dat Simson, die door eigen schuld in een stad van de Filistijnen ingesloten werd, niettegenstaande zijn zonde toch kracht ontving, om de gevangenis gevangen te nemen, de deuren der poort weg te rukken en de stad, die hem ingesloten had, tot een open stad te maken. Hier wordt niet gezegd, dat de Geest van Jahweh vaardig over hem werd — wellicht in verband met zijn zondig leven buiten alle richterlijk optreden —, doch ook nu bekrachtigde de Geest van Jahweh tot deze daad.

God sterkte hem, zoolang zijn Nazireerschap niet kenmerkend was, ook al leefde hij op een wijze, een richter onwaardig en indruischend tegen Gods zedewet.

De richter, die door God tot bijzonderen arbeid geroepen was en daartoe bijzondere bekrachtiging ontvangen had, kan zelfs spijt zijn zonde niet door een poort tegengehouden worden. Hij ontvangt kracht, haar op te nemen en weg te dragen.

Wij zien hier, dat geen gevangenis den richter Gods kan gevangen houden, zoolang God hem sterkt.

De gevangenis wordt gevangen genomen door den richter, die zondigde, maar als Nazireër nog niet geschonden was. Daardoor wordt betuigd en verzekerd, dat geen gevangenis Gods werk kan verhinderen, dat eens de volkomen Verlosser, als Hij gevangen zal zijn niet om eigen zonde, maar als

die de hoogste is van een heuvelrug. Deze berg is — misschien wel terecht — door sommigen gehouden voor den berg, waarheen Simson de deuren droeg. Deze berg heet *el Muntar*.

⁷⁰⁾ a.w. blz. 218.

Drager van de zonden des volks, de gevangenis zal verbreken, zoodat de vijanden Gods te gronde gaan en Gods volk in en door Hem volkomen wordt bevrijd en uitgeleid.

De wegrukking van de poort met heel haar toebehooren openbaart Gods kracht, aan den richter geschonken. Gewis zal diezelfde God den grooten en eenigen en eeuwigen Redder bekrachtigen tot het breken van alle gevangenschap. Niets zal Hem gevangen kunnen houden. Hij zal tot de verbreking van de banden der zonde en des doods, waartoe Hij naar de belofte der profetie komen zal, de kracht bezitten.

Het komt er bij het lezen van de geschiedenis van Simson op aan, dat wij haar zien in verband met de voorafgaande en de volgende openbaring Gods. Wij hebben in ons proefschrift „De Messiaansche Profetie in den tijd vóór Israëls volksbestaan” ⁷¹⁾ aangetoond, dat de Messias van den aanvang na den zondeval is voorzien en door de vromen verwacht als de Verlosser van zonde, dood en vloek. Wij hebben in „Bileam de waarzegger-profeet” ⁷²⁾ nader aangegeven de diepte der profetie.

Wanneer wij rekenen met de kennis van den inhoud der profetieën, die reeds geschonken zijn, wanneer wij bedenken, dat Simsons geschiedenis rust op de voorgaande openbaring Gods, waarbij ook gedacht moet worden aan de ceremonieele wetten, dan treedt het speciale in deze geschiedenis in helderder licht, en verstaan wij eerst recht den geestelijken zin voor alle tijden. Dan letten wij nauwkeurig op den tijdelijken verlosser, maar zien ook het verband met den eeuwigen Verlosser.

Het zwakke punt bij den sterken Simson is de zinnelijkheid. Hoewel hij de verraderlijkheid der Filistijnsche vrouw heeft opgemerkt en in haar wrange vrucht geproefd, ontwijkt hij toch de Filistijnschen niet. Ook de dood der Thimnietische beweegt hem niet, zich voor altijd van een verbinding met

⁷¹⁾ Uitgegeven bij R. Slingenberg, Hoogeveen, 1932.

⁷²⁾ In artikelen in den 36sten jaargang van Geref. Theol. Tijdschrift, in boekvorm daarna uitgegeven bij T. Wever, Franeker, 1935.

een dochter der onbesnedenen te onthouden. Hij geeft toe aan zondigen drang.

Eerst ging hij een kortstondige ontoelaatbare verhouding aan met een hoer te Gaza. Hierbij bleef zijn Nazireaat onaan-geroerd. Hij ontkwam aan de vijanden door het wegrukken van de poort. Maar daarna begint hij een liefdeverhouding met een Filistijnsche, die woonde in het dal Sorek en wier naam was Delila. Deze betrekking was meer van langdurigen aard in tegenstelling met die te Gaza.

Hij had geregeld omgang met haar, hoewel er over geen huwelijk wordt gerept. Ongetwijfeld moet hier gedacht worden aan buitenechtelijke liefdeverhouding, waarbij Delila telkens weer toestond, dat hij verkreeg, wat hij begeerde.

Er is voortgang in de zonde van Simson. Deze verhouding, die indruischt tegen Gods zedewet, wordt gedurende eenigen tijd in stand gehouden, terwijl de vrouw een Filistijnsche is. Hier wordt het meer en meer een leven in de zonde.

Delila, de zwakke of smachtende, heeft macht over den sterken Simson.⁷³⁾ En zij maakt hiervan misbruik ten voordeele van de Filistijnsche vorsten, die haar omkoopen. Zij is een duivelin. Zij kronkelde zich als een slang om Simson, die haar zijn liefde bewees, en bracht hem door haar bedrog in de diepste ellende en tot smadelijken val.

Toen Simson geregeld bij Delila kwam, trachtten de vorsten der Filistijnen daarvan profijt te trekken. Zij komen tot haar, om haar te bewegen, voor hen te onderzoeken, waardoor zijn kracht groot is en waardoor zij hem kunnen overweldigen en binden, om hem te bedwingen.

Zij gebruiken bedriegelijke practijken en toonen daardoor wederom hun goddeloosheid en boosheid. Zij koopen de geliefde van Simson om voor geld. Ieder der vorsten zal

⁷³⁾ Ook Delila wordt door meerderen gezien als een figuur uit de sage. Maar zij is zoo in haar verschrikkelijke werkelijkheid geteekend, dat de ontkenning van de historiciteit onmogelijk moet worden genoemd. Zulk een uitbeelding moet, afgezien van andere gronden, reeds daarom op werkelijkheid berusten.

haar 1000 en 100 zilverlingen ⁷⁴⁾ geven, als zij het geheim uitvorscht en verraadt.

Delila ging terstond op den voorslag der vorsten in. De bedriegelijkheid der Filistijnen is groot. Zij bekommeren zich niet om waarheid en recht. Zij maken alles dienstbaar aan hun belang. Zoo spreekt het dal Sorek van de bedriegelijkheid der Filistijnen, van de duivelachtigheid der Filistijnsche en van den zondigen zinnediens^t van den richter Simson.

Delila stelt haar vragen niet op zulk een wijze, dat zoo zorgvuldig mogelijk de bedoeling bedekt blijft. Zij heeft het immers in haar eerste vraag reeds over de mogelijkheid van binding, om hem te bedwingen. Zij gebruikt haar vrouwelijke macht, om hem aan zich te verbinden, hem te verplichten en te pressen tot een antwoord.

Maar Simson laat zich niet terstond tot het verklaren van zijn geheim verlokken. Hij neemt zijn toevlucht tot antwoorden, die met de waarheid op gespannen voet staan.

Hij spreekt eerst van het binden met zeven ⁷⁵⁾ vochtige darmen, ⁷⁶⁾ die niet verdroogd zijn. Wanneer hij daarmede gebonden wordt, zal hij zwak worden en wezen als een ander mensch. Dan zou hem het bijzondere, dat hem kenmerkte, ontnomen wezen.

De vorsten brengen Delila het benoodigde. De loerder ⁷⁷⁾ is in de kamer, maar hij moet verborgen blijven, aangezien Simson, op het geroep der vrouw: de Filistijnen over u Simson! wakker geworden, de darmen verbreekt gelijk een

⁷⁴⁾ Er is naar ons oordeel geen reden, waarom men niet zou denken aan een precies getal. Er moest immers een overeenkomst zijn. De vrouw moest weten waarop zij recht had, als haar opzet gelukte. Men moet dus aan een vastgestelde som denken.

⁷⁵⁾ Aangaande het getal zeven merkt *Hoedemaker* op: Zeven touwen duiden aan, dat de kracht ontleend is aan het verbond, dat het getal zeven tot zijn kenmerk, zijn uitdrukking heeft, a.w. blz. 220. *Keil* zegt in zijn commentaar: Die Zahl sieben ist die Zahl des göttlichen Tuns, entsprechend der Gotteskraft, die Simson besass, a.w. blz. 341.

⁷⁶⁾ Het woord, in het Hebreeuwsch gebruikt, beteekent *pees*, *darm*. Vermoedelijk zijn hier dus darmen bedoeld, die in vochtigen toestand zeer sterk zijn en dies zeer geschikt, om er mede te binden.

⁷⁷⁾ *Statenvert.*: de achterlage.

snoertje van grof vlas verbroken wordt, als het vuur riekt. ⁷⁸⁾ Alzoo werd zijn kracht niet bekend.

Delila berispt Simson, omdat hij haar bedrogen en leugens gesproken heeft. En zij stelt hem opnieuw de vraag, waardoor hij gebonden kan worden. Zij is brutaal in haar optreden, omdat zij, de zwakke, macht heeft over den sterke.

Simson spreekt in zijn antwoord nu van zeven nieuwe touwen, waarmede geen werk is gedaan. Ongebruikte nieuwe ⁷⁹⁾ touwen bezitten de volle kracht. Wanneer Simson met deze touwen gebonden is, dan wordt hij opnieuw wakker geroepen met de roep: de Filistijnen over u Simson! Hij verbreekt echter ook deze touwen van zijn armen als een draad.

Deze tweede binding en verbreking wordt geheel anders beschreven dan de eerste. Er is dus geen enkele grond, om hier aan een doublure te denken. Bovendien ligt er eenige opklimming in overeenkomstig den voortgang van het verhaal.

Opnieuw berispt Delila Simson. Zij meent, dat zij recht heeft op de kennis van de waarheid aangaande Simsons kracht. Doordat zij telkens doet, wat hij zegt, moet hem duidelijk zijn, dat zij hem belaaft onder den schijn van liefde. Zij vraagt voor haar liefde zijn geheim.

Uit haar vraag, die zij stelt, blijkt, dat zij de oplossing in het binden zoekt. Want telkens weer stelt zij de vraag, waarmede hij gebonden kan worden.

Het antwoord van Simson komt nu echter een heel stuk dichter bij de waarheid. Hij spreekt nu over zijn haar. Hij

⁷⁸⁾ De *Kantteekeningen* merken hierbij op: Dat is, nabij het vuur komt of vuur [gelijk men ook zegt] gevoelt, gewaar wordt.

⁷⁹⁾ *Hoedemaker* zegt: Het nieuwe, dat nog tot geen ander doel is gebezigd geworden, heeft onder alle volken de beteekenis van toewijding. De kracht ligt dus in de toewijding des verbonds, a.w. blz. 220. *Ds Hoek* geeft de opmerking: Eerst wijst hij aan 't heilig zevental; nu de heilige afzondering. De nieuwe touwen mogen niet tot eenig werk gebezigd zijn. Zijn Nazireërschap bindt hem om zichzelf tot niets anders te laten gebruiken dan tot den dienst van Jehovah, a.w. blz. 374.

zegt : Indien gij de zeven haarlokken mijns hoofds met het weefsel samenweefdet. ⁸⁰⁾

Delila deed, wat Simson gezegd had. ⁸¹⁾

De vrouw maakte het haar vast in het weefsel met een pin. Het is niet heelemaal zeker, wat dit voor een instrument was. Uit de voorstelling, hier gegeven, krijgt men den indruk, dat de pin diende, om het haar vast te verbinden met het weefsel aan de weefstoel. Misschien is een instrument bedoeld, dat vóór het weefsel bleef zitten. Dan is te begrijpen, dat Simson bij het opwaken uit zijn slaap zoowel de weverspin als het weefsel losrukte.

Simson toonde ook nu weer zijn groote kracht, terwijl de poging van de vrouw, om hem machteloos te maken, mislukte. Nu opnieuw gebleken is, dat Simson haar de waarheid aangaande zijn geheim niet had verteld, durfde Delila hem verwijten, dat hij zeide, dat hij haar liefhad, terwijl zijn hart niet met haar was. Ten bewijze van haar bewering, dat zijn hart niet met haar was, wijst zij er op, dat hij haar driemaal bedrogen heeft en niet heeft gezegd, waardoor zijn kracht groot is. Deze vrouw, die het op zijn ondergang toellegde, bestond het, hem van gebrek aan liefde te beschuldigen. Daaruit blijkt haar verraderlijkheid, gemeenheid en schaamteloosheid.

Zij meende, evenals de Filistijnsche vorsten, dat Simsons kracht in iets uitwendigs school. Wel zal zij gedacht hebben aan goddelijke macht. Maar zij kon zich niet voorstellen, dat God kracht zou kunnen geven, zonder dat deze aan iets uitwendigs gebonden was. Zij kon zich niet indenken, dat

⁸⁰⁾ Omdat dit antwoord heel kort en abrupt is, gaan velen accoord met meer uitgebreide lezingen, die in oude vertalingen gevonden worden. Bij de LXX is er dan nog weer verschil van lezing. Het is metterdaad heel wel mogelijk, dat door homoioteleuton een deel is uitgevallen bij het overschrijven. Maar het is ook mogelijk, dat de korte mededeeling van den Mas. text de juiste is, omdat brachylogie meer voorkomt en de breedere lezing haar oorsprong kan te danken hebben aan uitbreiding door de vertalers, die van oordeel waren, dat de weergave te kort was.

⁸¹⁾ Ook hier is de lezing der LXX breeder. Doch wij achten, dat ook hier de breedere lezing niet noodzakelijk is. Bovendien blijkt telkens, dat de schrijver van korthed in de beschrijving houdt

er een God zou zijn, die boven alles verheven en volstrekt vrijmachtig is, die geen behoefte heeft noch gebonden is aan menschenlijke en aardsche middelen en machten.

Delila wil weten, waardoor Simsons kracht groot is. Nu zij op weerstand stuit, nu Simson haar om den tuin leidt, wat proefondervindelijk telkens aan het licht trad, nu maakt zij hem door haar persen en dwingen het leven ondragelijk.

Hij wil haar liefde genieten, maar kan haar gepers met woorden niet verdragen. Delila neemt de toevlucht tot hetzelfde middel, dat eertijds de Thimnietische gebruikte. Hetzelfde woord wordt gebruikt voor de benauwing van den man, die niet wil zeggen, wat de vrouw wenscht te weten.

Simson miste de kracht, Delila vaarwel te zeggen. Toen zij hem perste en zijn ziel verdrietig werd tot stervens toe, toen verklaarde hij haar zijn gansche hart.

Hij moest weten, dat dit zijn ondergang beteekende. Hij ging met open oogen zijn ongeluk tegemoet. Hij offerde zijn Nazireërschap op aan zijn liefde. Hij waagde alles er aan, om, gevangen als hij was door haar bekoring, haar liefde te genieten.

De zonde is dwaasheid. Hier zien wij gebeuren, wat zoo dikwijls geschiedt. Hoe menigmaal hebben menschen hun eer en positie, hun invloed en hun bestaansmogelijkheid weggegooid ter genieting van de zondige liefde van een vrouw. Ook al zagen zij de gevaren, zij hebben zich niet gehoed, maar aan de verleiding toegegeven. Men hoede zich in Gods kracht om zijns levens wil : de zonde heeft groote zuigkracht, de zonde is dwaasheid.

Simson waagde zijn Nazireërschap, zijn positie, zijn bestaan aan zijn liefde. Hij verklaarde aan Delila zijn gansche hart. Hij zeide tot haar : Er is nooit een scheermes op mijn hoofd gekomen, want ik ben een Nazireër Gods van den schoot mijner moeder aan. Indien ik geschoren werd, zoo zou mijn kracht van mij wijken en ik zou zwak worden en wezen als al de menschen. ⁸²⁾

⁸²⁾ *Van Doorninck*, die den naam Gods uit heel het verhaal schrappen wil, heeft voorgesteld, de uitspraak : want ik ben een Nazireër Gods

Hoewel Simson belijdt, dat hij een Nazireër Gods is van den schoot zijner moeder aan, laat hij toch na, duidelijk te zeggen, dat de kracht niet in het haar school. Hij zegt niet, dat de kracht in het haar school, want hij wist wel beter. Maar hij laat een goede gelegenheid voorbijgaan, om tegenover deze heidensche vrouw, die verduisterd is in het verstand, getuigenis af te leggen van de bijzondere bekwaam-making en bekrachtiging door den levenden God.

Toen Delila zag, dat hij haar zijn gansche hart verklaard had, zond zij heen en riep de vorsten der Filistijnen, zeggende: komt ditmaal op, want hij heeft mij ⁸³⁾ zijn gansche hart verklaard. En de vorsten kwamen tot haar op en brachten het geld in hun hand.

Uit de boodschap aan de vorsten blijkt, dat zij tevoren

van den schoot mijner moeder aan, als glosse uit te laten, a.w. blz. 17.

Het is echter duidelijk, gelijk reeds vroeger door ons aangewezen werd, dat deze uitspraak, waar zij de reden van het weren van het scheermes van de geboorte aan aangeeft, hier een kernpunt in het verhaal is, waarom terecht door meerderen het gevoelen van *Van Doorninck* verworpen is. *Stahn* heeft verdedigd, dat „want ik ben een Nazireër Gods” een later invoegsel is, a.w. blz. 19 v.v. Voorzover hij argumenteert van uit het tijdelijk Nazireerschap, moet worden opgemerkt, dat men niet mag zeggen, dat er geen blijvend Nazireerschap was. Als bedenksel van een lateren auteur is het blijvend Nazireerschap niet te aanvaarden, gezien de wet op het Nazireerschap. Deze teekening van het blijvend Nazireerschap is slechts mogelijk, wanneer het in werkelijkheid heeft bestaan. Wij hebben vroeger reeds aangegeven, dat blijkbaar het blijvende Nazireerschap niet aan alle eischen van het tijdelijke behoefde te voldoen. Wanneer hij opmerkt, dat het Nazireaat in strijd is met de voorstelling, dat Simsons kracht in zijn haar ligt, dan moet daartegenover worden gesteld, dat juist niet in de haren de kracht ligt, blijkens heel het verhaal en bijzonder blijkens het feit, dat het haar in de gevangenis weer groeide, maar de kracht slechts op het gebed nog eenmaal geschonken werd. Er zijn dan ook geen „Widersprüche” in het verhaal, wanneer men het leest, zooals het er staat. De mededeeling van Simson toont, dat heel het verhaal in Richt. 13—16 één geheel is, dat harmonisch samenhangt. Want hier blijkt, dat bekendheid met de aankondiging der geboorte wordt verondersteld.

⁸³⁾ Wij lezen hier *mij* en niet *haar*, omdat deze lezing, die in verschillende handschriften gevonden wordt, de voorkeur verdient. De door ons niet aanvaarde lezing kan ontstaan zijn onder invloed van hetgeen in dit vers eerst gezegd is, dat hij haar zijn gansche hart verklaarde.

wel vermoed, althans gevreesd heeft, dat Simson haar de waarheid niet had medegedeeld. Zij is ook listig in haar gedrag jegens de vorsten. Zij wacht met de daad, die Simson krachteloos maakt, tot zij het geld heeft ontvangen. Zij zegt wel, dat zij het geheim weet, maar niet wat het is.

Toen de vorsten gekomen waren, volbracht zij haar verraderlijke taak. Zij schoor de zeven haarlokken af, terwijl hij op haar knieën sliep. Zij riep een man. Wat daarmee bedoeld wordt, is niet recht duidelijk. Sommigen stellen textwijziging voor, waardoor er komt te staan, dat die man de haarlokken afschoor. Voor deze wijziging is echter geen grond in de handschriften, terwijl het moeilijk is, de oorzaak van zulk een verandering in den text aan te wijzen. Vermoedelijk is de man haar behulpzaam geweest inzake het benodigde voor haar daad. Maar zij heeft zelve de schaar in de volle lokken gezet.

De vrouw begon Simson daarna reeds te bedwingen, hem te doen gevoelen, dat hij zijn kracht verloren had. Simson dacht, toen hij wakker werd, dat hij wel als tevoren zich zou kunnen losschudden. Want hij wist niet, dat Jahweh van hem geweken was. Juist toen hij zich beroemde op zijn kracht, was hij van zijn kracht beroofd.

De verhaler laat scherp uitkomen, waardoor Simson krachteloos werd. *Jahweh* was van hem geweken. De Heidenen meenden, dat de kracht op magische wijze gebonden was aan het haar. Maar de verhaler belicht, dat Jahweh de bijzondere kracht verleende, dat Jahweh nu van Simson geweken is, omdat door zijn schuld het teeken van het Nazireerschap weggenomen is.

Met het verlies van het teeken door eigen schuld trekt God Zijn kracht terug. Hier is geen mechanisch en geen magisch verband. Dit ligt duidelijk in de mededeeling van den schrijver, terwijl immers straks, als het haar weer groeit, de kracht niet terugkeert dan één keer nog op het gebed van den richter.

Toen Simson krachteloos geworden was, grepen de Filistijnen hem en staken (groeven) zijn oogen uit. En zij brach-

ten hem af naar Gaza, en bonden hem met een paar koperen ketenen. En hij was malende in het gevangenhuis. En zijn hoofdhaar begon (weer) te groeien gelijk toen het geschoren werd.

Wreed zijn de Filistijnen. Zij steken hun vijand de oogen uit.

Simson, die de lust der oogen begeerd had, moest zijn oogen missen. Hij werd overeenkomstig zijn zonde getroffen met een rechtvaardige straf. Terecht zegt *Hoedemaker*: „God heeft zorg gedragen, dat niemand zijne geschiedenis lezen kan, zonder op te merken, dat de zonde hem niets dan leed heeft berokkend; dat zij het is, die zijn invloed heeft verlamd, en zijn arbeid, voorzoover deze de verlossing van zijn volk had kunnen bewerken, heeft verijdeld.

Wie hem bespiedt, zooals hij door de vijanden in den molen tot de geringste diensten, tot een slaaf, neen tot een lastdier is verlaagd; een beklagenswaardig voorwerp, beroofd van het teeken zijner waardigheid, een speelbal, waaraan de moedwil vreugde beleeft, met uitgegraven oogen; hij zal wel bereid zijn te erkennen, dat de zonde niet wordt vergoëlijkt door Hem, die een zondaar als Simson wil roepen tot een groot en heerlijk werk en hem ook in staat wil stellen dit te verrichten”, a.w. blz. 213.

God bezoekt de zonde, ook de zonde van den richter Simson, op geduchte wijze.

Maar dit uitgraven der oogen is ook een onteering van den Nazireër Gods, en een heidensche goddelooze machtdaad, die bedoelde, in den knecht Gods den God van Israël te hoonen.

Simson moet nu *weer* naar Gaza. Welk een tegenstelling met zijn vroegeren gang naar deze stad!

Maar er is ook verband. De zonde van zinnedienst, die in Gaza werd bedreven, heeft hem ook verder meer en meer in beslag genomen. En zij heeft hem gebracht tot de dwaasheid, zijn Nazireërschap te wagen aan zijn liefde. En nu moet hij in ditzelfde Gaza terugkeeren, om, van zijn oogen beroofd, in slaafsche gevangenschap te zuchten, al draaiende

aan den molen. Eens brak hij de poort open, nu moet hij als een slaaf in het gevangenhuis te Gaza arbeiden. De zonde is machtig en heeft geduchte gevolgen.

Doch hiermede is het einde van de geschiedenis van Simson, den richter en Nazireër Gods, nog niet gekomen.

VIII. SIMSONS WRAAK, DOOD EN BEGRAFENIS ALS RICHTER EN NAZIREËR GODS.

Toen het haar van Simson weer lang geworden was, brak de dag aan, waarop de Filistijnen hun overwinningsfeest wilden vieren. De vorsten der Filistijnen kwamen samen om een groot offer aan Dagon te offeren en tot vroolijkheid. Zij kenden Dagon de eer der overwinning toe, want zij zeiden :

*Onze god heeft gegeven in onze hand
Simson onzen vijand.*

Het volk kwam samen. En als de Filistijnen Simson zagen, zongen zij het zegelied, dat hun god verheerlijkte :

*Onze god heeft gegeven in onze hand
Onzen vijand
Den verwoester van ons land
Die velen onzer heeft overmand. ⁸⁴⁾*

De Filistijnen kenden hun zege toe aan Dagon. Daardoor wordt de God van Israël in Zijn richter gehoond. Wanneer het hart der onbesnedenen vroolijk is, dan willen zij Simson in hun midden hebben, opdat zij zich over hem vermaken en hem zien spelen tot vermeerdering van hun uitgelaten blijdschap. Zij roemen hun god, maar verheugen zich in hun overwinning.

Juist hun trotsche wensch, om Simson te zien en over hem vroolijk te zijn, baant onder Gods bestier den weg tot den ondergang der onbesnedenen tijdens hun dwaze verheffing

⁸⁴⁾ Wij vertaalden eenigszins vrij, om het rijm te laten uitkomen.

van hun god en hun hoon jegens den richter en den God van dezen richter.

God heeft den richter, die zwaar zondigde, diep vernederd. Maar Hij wil hem nu wederom verhoogen, opdat de onbesnedenen Hem niet straffeloos hoonen, opdat Dagon als niets en ijdelheid openbaar worde.

De vorsten zijn aanwezig. De menigten zijn samengestroomd. Op het dak zaten ongeveer 3000 mannen en vrouwen, die zich vermaakten met het spelen van den geblijnden vijand, die eens zoo machtig was.

Simson is voorwerp van spot. Dat heeft hij aan zichzelf te wijten. Maar erger is, dat God gehoord wordt in hem, den richter als Nazireër Gods. Hij kan dien hoon niet verdragen. Hij is blijkbaar in de gevangenis tot zichzelf ingekeerd en tot berouw en bekeering gekomen. Het is hem om de eere Gods te doen.

Wanneer hij, na allerlei spelen te hebben uitgevoerd, geplaatst tusschen de twee pilaren, waarop het huis rustte, daartoe de gelegenheid heeft, vraagt hij aan den jongen, die hem leidde, dat hij hem zou toestaan, die pilaren te betasten, om daarop te leunen.

En als hij de pilaren heeft betast, roept hij tot Jahweh. Hij bidt: Adonai Jahweh! gedenk toch mijner, en sterk mij toch nog ditmaal o God! dat ik mij wreke met één wraak over mijn beide oogen (of met een wraak over één van mijn beide oogen) aan de Filistijnen.

Het gebed openbaart, dat er bij Simson waarachtig berouw is. Hij bidt immers eerst: gedenk mijner, hiermede onmiskenbaar een beroep doende op de barmhartigheid en genade Gods. En hoe zou hij hebben durven bidden, wanneer hij niet in berouw zijn zonden had leeren beweenen?

Voorts blijkt uit het gebed, dat hij het alleen van God verwacht. Hij noemt de drie bekende namen, eerst Adonai Jahweh en dan Elohim.

Hij bidt om kracht, om zich te wreken over zijn oogen, die uitgestoken zijn. Ook hier is het persoonlijke in zijn richterschap, gelijk dit steeds zich daarin deed gelden overeenkomstig positie en taak.

Maar wie het persoonlijke hier op den voorgrond stelt, die miskent het verband, waarin het gebed en de dood van Simson staan. Die uitgestoken oogen staan hier in het licht van den ijdel roem der onbesnedenen. Daarin wordt God gehoond. Het huis is vol van het gerucht ter eere van Dagon. Hier wordt geen persoonlijke wraak bedoeld. Want hoe zou de zondaar Simson daarvoor de kracht Gods durven afsmeecken? Dit uitsteken der oogen wijst immers op zijn zonde, die hij bedreven heeft.

Hij bedoelt Gods eer. Hij wil de Filistijnen dooden, omdat zij in hem den levenden God hoonen en onteeren.

God toont in de verhooring van Simsons gebed, dat Hij de zonde vergeven heeft, dat Simsons bede Zijn eer bedogelde en dies Hem welgevallig was, dat Hij Simson opnieuw tot Nazireër stelt, opdat hij als Nazireër Gods stervende den grootsten slag den Filistijnen zou toebrengen.

Dat Simson hier weer de Richter is als Nazireër Gods komt ook uit in de mededeeling: En de dooden, die hij in zijn dood gedood heeft, waren meer dan die hij in zijn leven gedood had.

En de slotopmerking: hij nu richtte Israël twintig jaren, sluit ook den dood in het richterschap in.

Simsons dood is de laatste maar ook de grootste van zijn daden als Richter en Nazireër Gods.

Het huis rustte blijkbaar op de twee pilaren. Hoe het precies gebouwd was, kunnen wij niet uit het verhaal opmaken. Maar toen Simson zich met kracht boog en de pilaren omrukte, toen viel het huis op de vorsten en op al het volk.

Hij doodde in zijn dood de vorsten en het saamgestroomde volk. Hij stierf met de Filistijnen, gelijk hij dit ook zelf vóór zijn dood zeide: Mijn ziel sterve met de Filistijnen.

Zijn dood was noodzakelijk tot het dooden van de vijanden Gods. Hij vreesde den dood niet, want God is niet een God der dooden, maar der levenden. Hij wist, dat wie den dood in den dienst Gods sterft, door den dood heen het leven zal beërven.

De vraag is, vooral oudtijds, wel opgeworpen, of hier niet aan zelfmoord moet worden gedacht. Maar deze gedachte

kan slechts opkomen bij totale miskenning van den zin van het verhaal. Simsons dood dient de eer van Gods naam, strekt ter verbreking van de macht van het rijk der duisternis. Zijn dood is een heldendood, die noodzakelijk is, om Gods eer te doen stralen, Israël te verlossen, Dagon's nietigheid en nietswaardigheid in het licht te stellen en de dienaren van Dagon, die God onteerden en in zonde en ongerechtigheid leefden, te dooden.

De dood van Simson had mede als oorzaak zijn eigen zonde. Door zijn zondigen zinnedienst kwam hij in de positie, dat hij slechts in en door zijn dood de grootste overwinning kon behalen. God vergaf de zonde, hoorde zijn gebed en stelde nu zijn dood tot een grootsche daad ter verheerlijking Zijns Naams en tot verbreking van de macht der vijanden van God en van Zijn volk.

Deze dood toont, dat de dood groote beteekenis kan hebben in den dienst Gods. Simsons dood bewerkte immers meer dan Simsons leven. Hij doodde meer Filistijnen in zijn dood dan in zijn leven. En aangezien de zonde in de onbesnedenen vorm en gestalte verkreeg, moet ook hier gedacht worden aan de vernietiging van de zonde, aan de neerwerping van het rijk des boozen, aan de zegepraal van het koninkrijk Gods.

Met nadruk wordt de bijzondere beteekenis van den dood van Simson onder de aandacht gebracht, gewis, om te onderwijzen aangaande de kracht van den dood, de waarde van den dood in den dienst Gods. Wanneer de tijdelijke en aanvankelijke verlosser door zijn dood zulk een zege kon behalen in de kracht Gods, dan wordt daardoor een aanwijzing verstrekt en een verzekering geschonken, dat de volkomen en eeuwige Verlosser, de Messias, die verwacht wordt, door Zijn dood de volkomen overwinning zal behalen.

Bij Simson was er in zijn dood ook nog de invloed van eigen zonde, schoon hij stierf voor zijn volk. Maar de dood van den Messias zal niet zijn om eigen zonde, maar om de zonde des volks. Hij zal door Zijn plaatsbekleedend sterven de volkomen zege behalen. Waar Simsons dood een groote overwinning beteekent, daar doet hij verstaan, dat de dood

van den Messias waarlijk de volkomen zegepraal zal zijn. Hij zal de macht der zonde en des doods verbreken, de gerechtigheid en het leven verwerven voor de Zijnen, maar ook de vijanden Gods onder het eeuwig oordeel doen verzinken.

Simsons dood is heenwijzing en afbeelding van het eindgericht Gods over de vijanden Gods. De dood van den Messias houdt zelve in de veroordeeling en verwerping der vijanden Gods, hoewel de dag des oordeels nog niet is aangebroken.

Simson, die in zijn dood de grootste richterlijke daad verrichtte, verkreeg ook een eervolle begrafenis.⁸⁵⁾ De broeders van Simson kwamen af en het gansche huis zijns vaders en zij namen hem op en brachten hem opwaarts en begroeven hem tusschen Zora en tusschen Esthaol in het graf van zijn vader Manóach.

Hier blijkt dus, dat Simson ook nog broeders had en dat zijn vader gestorven was. Dit is ons niet medegedeeld, omdat dit geen beteekenis had voor de geschiedenis des heils. Maar wij worden daarmede thans in kennis gesteld, doordat de begrafenis van Simson beschreven wordt. De Schrift meldt slechts, wat noodig en waardig gekeurd wordt ter bewaring voor de geslachten, die komen. Daarom wordt onze weetgierigheid op menig punt niet bevredigd. Maar wij leeren daardoor te beter, waarom het in de openbaring Gods gaat.

De broeders durfden wel komen, want de Filistijnen waren geducht geslagen door den dood van de vorsten en de vele feestgangers.

Simson ontvangt een eervolle begrafenis. Dat wordt ons beschreven, omdat dit spreekt van den eervollen dood van den richter. Daarna wordt nog gezegd: hij nu had Israëel gericht twintig jaren.

De Nazireër Gods van de geboorte aan is ook als Nazireër Gods gestorven. Hij is als richter in den dood gegaan. Hij

⁸⁵⁾ Deze begrafenis weerspreekt opnieuw de opvattingen van hen, die hier mythen en sagen vinden willen. Wanneer *Jeremias* aan de vermelding van Simsons begrafenis toevoegt: Im Sinne der Erretterlegende ist zu ergänzen: er wird wiederkommen (a.w. blz. 434), dan springt in het oog, dat dit geen aanvulling, maar een totale vervorming is.

is een held des geloofs geweest. Hij heeft vanwege zijn zonden veel moeten lijden, ja hij is met lichtlooze oogen gestorven. Maar God heeft hem ten richter gesteld en hem ook met vergeving van zijn zonden in zijn Nazireërschap hersteld en hem als richter doen sterven in een glorieuze zege over de onbesnedenen. De kracht keerde niet terug, omdat de haren weder gegroeid waren, maar alleen op het gebed; toen de haren weer lang waren en teeken van het Nazireërschap konden zijn.

Simson was Richter als Nazireër Gods. Hij werd als Nazireër geboren; hij ging als Nazireër in den dood. God heeft door hem verlossing gewrocht voor Zijn volk, dat niet medewerkte, den richter zelfs aan den vijand overgaf en geen bevrijding meer begeerde. Maar dit was een tijdelijke en aanvankelijke verlossing. De verlossing voor tijd en eeuwigheid wordt tot stand gebracht door den Messias, die leeft, lijdt en sterft als Drager van de zonde des volks, uitgeworpen door het eigen volk, die door Zijn opstanding den dood overwint en wederkomen zal, om te oordeelen de levenden en de dooden.

INHOUD

	Blz.
Woord vooraf	5
Inleiding	7
I. Israëls zonde en de Filistijnsche overheersching	9
II. De voorzegging van Simsons geboorte aan Manóachs vrouw	13
III. Manóach en de Engel van Jahweh	26
IV. Simsons geboorte, naam en jeugd	38
V. Simson zoekt gelegenheid vanwege de Filistij- nen	43
VI. De Richter Israëls vindt gelegenheid vanwege de Filistijnen	66
VII. De Nazireër Gods door zinnediens dienst beheerscht en ten val gebracht	84
VIII. Simsons wraak, dood en begrafenis als Richter en Nazireër Gods	97
